

FORRADALMI PROBLÉMÁK

ÉS

A ZSIDÓ KÉRDÉS

ÍRTA

Dr. NAGYIVÁNYI ZOLTÁN

BUDAPEST
LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE
(WODIANER P. ÉS FIAI) RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
VI., Andrásy-út 21.

*Minden üldözőnek éó minden üldözöttnek
ajánlva.*

Szerzői és fordítási jog fenntartva.

ELŐSZÓ.

Az öt évig tartott világháború és a háborút követő forradalmi időszak felvetették azon problémákat, melyeknek megoldása nélkül a károsult emberi társadalom nem kezdheti meg a most megnyílóban levő új történelmi fejezet útjának nyugodt kiépítését.

Ezen felvetett problémák nem a forradalomnak, sem pedig az azt megelőzőtt világháborúnak az eredményei, hanem már régen esedékesé vált kérdések, amelyeknek az elintézetlensége hozta az emberi társadalomra a háború és a forradalom szerencsétlenségeit és ennyiben nevezhetők forradalmi problémáknak is.

Hogy ezen régen esedékes problémákat az új történelmi fejezetben alkotni hivatott emberi társadalmak és hivatalos államok meg tudják oldani, ahhoz az alkotók részéről sok objektív ítélőképességre és nagy emberszeretetre van szükség.

Mivel engemet a világháború eseményei francia fogságból haza Magyarországra és innen a harctéren át orosz fogságba vezettek, honnan, három világrészben szerzett tapasztalatokkal akkor tértem vissza, amikor alkalmam nyílt a forradalmi bomlás összes fokozatait megfigyelni, olyan különféle, egymással teljesen ellentétes politikai és társadalmi ényomásokon kellett átesnem, hogy azok különféleségének tulajdonítom objektívnek hitt ítélőképességem megőrzését.

Mivel úgy a kétféle fogságban, mint a harctéren, valamint a forradalmak alatt sok különféle szenvedővel kellett együtt éreznem, beláthattam abba a mély emberi érzésvilágba, amelyet a kenyérkereseti gondok által kitöltött szürkén normális életben nagyon nehezen lehet megismerni, és amelyet ezért sokan kétségbe is vonnak. Igyekeztem a kifejtendő problémákkal az objektivitáson kívül azzal a szeretettel is

foglalkozni, amely szeretetre az emberek ügyeiben, főként a szenvedélyek által vezetett időben feltétlen szükség van.

A zsidókérdéssel, a belföldi viszonyokon kívül, a gyakorlatban ismerkedtem meg, az afrikai, úgynevezett spanyol zsidóktól kezdve, Európán át az orosz zsidókig.

Ezen kérdést annyira esedékesnek tartom, hogy azzal annál inkább kötelességem foglalkozni, mert mint nem zsidó nagyobb szolgálatokat tehetek ezen közérdekű ügynek, mint egy zsidószármazású bíráló, akikkel szemben még a legjobb esetben is valószínűsíteni lehet a faji, érdeki elfogultságot.

Az igazság ugyan értékileg megtámadhatatlan erejű fogalom, de egy esedékes kérdés megoldásának szempontjából nemcsak a belső értéki erkölcsi erő veendő figyelembe, hanem az emberi tömegindulatok és tömegbírálati képességek is, amelyeket, sajnos, a legtöbb esetben külső körülmények is döntőleg képesek befolyásolni.

Budapesten, 1920 május havában.

Dr. Nagyiványi Zoltán.

«Il n'y avait que les imbéciles qui résistaient au courant, et que les fous qui le devançaient.»
Anatole France.

«Csak a gyengeeltnéjűek állottak a fejlődés útjába és csak téboiyodottak siettettek.»

Anatole France.

ÁLTALÁNOS, BEVEZETŐ KÉSZ.

I.

Fejlődés és felelősség.

A nagy francia forradalom óta az orosz birodalom államélete eredményezte a hatásaiban legintenzívebb erejű, céljaiban legtúlzottabb és tartamára nézve mégis a leghosszabb világforradalmi folyamatot.

Az emberiség mai fejlettségi foka mellett bizonyos alapvonatkozásokban már minden forradalom világforradalmat, közvetlen eredményeiben világszerencsétlenséget jelent. Ugyanis az emberiség szakadatlan értékaserelő forgalma mellett már az emberiséget alkotó minden egységnek az ügye az emberiség összességének az ügyévé lett. Ezért is a kettős orosz forradalom mindenkinek az ügye és nem egy elkülönített társadalmi megrázkódtatás többé. Azért is világforradalmi jelentőségűvé nőtte ki magát ezen kettős orosz forradalom, mert a jövő megrázkódtatások tekintetében tanulmányi forrásul fog szolgálni úgy azok részére, kik a fennálló állami berendezéseken erőszakkal fognak akarni változtatni, valamint azok részére is, kik a fennálló alapintézményeknek csak lassú átalakítását fogják akarni megengedni. Szóval mindenki részére, ki öntudatos állami életet fog élni.

Nem akarom azon merész tételt felállítani, hogy a jövő megrázkódtatásainak az orosz forradalom fog mintaképpül szolgálni. Nem állítom, hogy a Leninizmus szolgálai utánzataiból fognak azon társadalmi robbanások állani, melyek az emberi társadalomra a jövőben azon esetben várni fognak, ha a még teljesen le nem zajlott világszerencsétlenségből a kellő tanulságot le nem vonná. Nem állítom ezen tételt azért sem, mert a Leninizmus alapvető tévedéseit nemcsak a fennálló jogrendet védelmezők, hanem a fennálló jogrendet a kellő tanulságok le nem vonása esetén megtámadni akarók is ismerni fogják, sőt ezen tévedéseket már maga Lenin és

szellemi vezérkara is beismerték. Nem állítható ez azért sem, mert az orosz forradalom kitörésének okai között voltak egyes nem általános emberi, de speciálisan orosz okok is. Mindaddig azonban ugyanazon veszély fogja az egész világ nyugodt evolúcióját fenyegetni, amely Oroszországot és részben Magyarországot pusztította, ameddig azon közös és csak fokozatokban eltérő általános emberi okok fenn fognak állani, melyek ezen pusztulásokat eredményezték. Mivel ezen közös és általános emberi forradalmi okok a helyenkint még be sem fejeződött pusztulás óta az idő rövidségénél fogva sem voltak eliminálhatók, azért az egész világnak még számolnia kell a Leninizmus egyes túlzó alaptanaira felépített forradalmak értékpusztító lehetőségeivel.

A forradalmi akciók gyakorlati kivitelének ereje és kapcsolatosan a destrukció intenzivitása tekintetében nagy különbség volt az orosz és másrésről a magyar, vagy bármilyen más forradalom között. Ennek így kellett lennie; mert a kitörést előidéző okok sehol sem voltak olyan erősek, mint Oroszországban. Azonban a kiviteli erő, a hatások és ellenhatások kvantitatív és kvalitatív differenciái mögött, minden átlagos kulturkülönbség dacára megtaláljuk az egészen közös kiinduló forrásokat, melyek ugyan a fennálló kulturnívó-különbség folytán hatásaikban eltérő, de párhuzamos irányban haladó forradalmi célokat eredményeznek.

Az emberiség említett fokozódó fejlődése, a technika tökéletesedése, az emberi gondolattermékek kicserélésének folytonos könnyítése tehát mindinkább az egész emberiség ügyévé teszi az emberiséget alkotó egységek ügyeit. De ezen közösség az eszmevilágban maga után vonja az egyetemleges felelősség közösségét is. Az emberi társadalom egységeiben elkövetett bűnökért egy fejlettebb és egymással érintkezni tudó társadalom már egészében, mint emberiség is felelőssé teendő az emberiséget alkotó egységekben, azok átlagosan elért fejlődési magasságának erejéig.

A mi világunknak a XIX. század eleje, vagyis a francia forradalom utáni idő óta bekövetkezett és mindig fokozódó fejlettségi foka mellett már mindazon államok felelőssé tehetők az orosz forradalom szükségszerű bekövetkezéseért, amely államoknak fejlettségi foka nem volt alacsonyabb az orosz államénál.

Ezen későbbi fejezetben bebizonyítandó tétel fennállása miatt is, minden kritikai bírálatnak, mely forradalmakkal foglalkozik, az oroszországi kettős forradalommal, mint az emberiség ügyével, minden mást megelőzve, alapvetőleg kell foglalkoznia.

Az orosz államhatalom birtokosai a jelen forradalmat megelőző időkben, az emberiség fejlesztésének kötelezett-

sége tekintetében csak negatív irányú energiát fejtettek ki. A hatalom birtoklásának ténye a hatalmat birtokló egyénekre és akár társadalmi osztályokra azon politikai erkölcsi főkötelezettséget ruházza, hogy a saját működési területüknek, vagyis államuknak fejlesztése által, az egész emberi világ fejlesztését előmozdítsák.

Természetesen ezen fejlesztési kötelezettségeknek is csak az iránya lehet párhuzamos az egyes egységek között, de a haladási, elérési foka, az adott emberanyagok mai íau érték-különbsége, gazdasági, sőt klimatikus különbségek folytán csak lépcsőzetes lehet. Az orosz államhatalom birtokosainak fejletlen, de nagyszerű nyersanyag állott a rendelkezésére és ezzel az anyaggal elkövettek mindent, hogy az csak nyersanyag maradjon. Kettős, egyidejű elnyomási, tehát negatív irányú energiát fejtettek ki.

Hihetetlen mennyiségű munkát, időt és pénzt, tehát elsőrendű állami és emberi értékeket pazaroltak, kizárólag arra, hogy az államhatalom kizárólagos birtoklásának előnyeit a maguk és utódaik részére biztosíthassák. K végből el kellett nyomniok az orosz tömeget először mint oroszot, másodsor mint az emberiségnek azzal együtt általánosan emberileg fejlődni jogosult egységét. Az orosz birodalom hatalmi birtokosai megakadályozták az orosz parasztot, hogy öntudatos nemzeti érzésű oroszvá váljék és ezáltal megakasztották a későbbi magasabb fejlődési fok felé vezető útjában is, abban, hogy tagja lehessen az egész világ fejlődési fokát emelni tartozó általános emberi társadalomnak.

Minden egyes önálló állami éietre képes népnek, mely még nem élt önálló nemzeti éietet, mielőtt tovább haladna a fejlődés útjain, előbb nemzeti éietet kell élnie. A nemzeti, a nacionalista éiet egy fontos, önálló és nagyon hosszú tartamú fejlődési fokozat a népek fejlődésében. A magasabb fejlődési fok érdekében, a magasabb emberi cél érdekében, vagyis, hogy szűnjenek meg idővel a nacionalizmus által emelt válaszfalak zárt kultúra és kultúra között, ezen magasabb és ma még elérhetetlen cél érdekében is okvetlen szükséges, hogy a népek éljenek előbb intenzív nemzeti éietet, mielőtt belépnek egy népszövetség és még későbbben egy világszövetség-féle magasabbrendű kötelékbe.

A nemzeti éiet megadja egy népnek a határokon belüli szűkebb érvényesülési verseny által a módot, hogy nagykorúvá váljék. A nemzeti önálló bátor éietet nem élt nép tagjaiban szükségszerűleg kifejlődnek alacsonyrendű emberi tulajdonságok, mint a hazugság, a kétszínűség, az iniciatívában való bátoratlanság, a fellépés bizonytalansága, az irigység és gyakran a gyávaság is. Egyénileg sem fejlődhetik egy önálló büszke nemzeti éietet soha sem élt nemzet tagja

kedvezően a nagy átlagban, mert saját, ismert nyelve és ízlése helyett, idegen nyelven és ízlésben kénytelen átdolgozni és nem önként választott idegen nyelven és ízlésben, de a gyűlölt elnyomó nyelvén és ízlésében, amivel kettős kár jár együtt. Ha dolgozik az elnyomó nyelvén és ízlésében, akkor sok alkotó energiát veszít, míg az elnyomó nyelvét és ízlését rendszeresen megtanulja, amely energiával önálló, saját államban, saját nyelvén dolgozva, különben már alkothatott volna. Másrészt sokan inkább nem is mennek bele az így igazságtalanul megnehezített versenybe, hanem vagy élnek az öröklött meglévőből, vagy minden értéknélküli tengéletet élnek.

A szabad nemzeti életet élő nép tagjai részére meg van adva annak a lehetősége, hogy energia-vesztés nélkül, az egyéni munkaképesség pillanatától kezdve azonnal dolgozhassanak, szabadon alkotva versenyezzenek. Természetes az, hogy ha egy nemzetnek az országa le van igazva egy hódító által, akkor a hódító államhatalom sok energiát veszít az által, hogy nem engedi érvényesülni a leigázott nép tagjait a saját nyelvükön és saját ízlésük szerint, hanem viszont ismét sok energiát pazarol arra, hogy az elnyomott nép az elnyomó nyelvén és ízlése szerint dolgozzék. Ez kettős veszteség az emberiség általános fejlődésének nagy számláján.

Az elnyomó energia veszteség, a mesterségesen ráerőszakolt idegen ízlés és nyelv erőszakolási energiája másik veszteség ugyanazon a számlán.

Az emberiség fejlődésének közös és általános magasabbrendű érdekében meg kell akadályozni az önálló államéletet még nem élt, de arra képes nemzetek elnyomását, történjék ezen elnyomás akár idegenek által, vagy akár belföldi hatalmi körök által.

Miután pedig az ily elnyomás megakadályozása emberi érdek, a megakadályozás elmulasztásáért az emberiség általánosan felelős, a rendelkezésére állott, de fel nem használt megakadályozási eszközök erejének arányában.

Pillanatnyilag ugyan ellenérvül szolgálhat az, hogy az emberiség fejlődésének nem érdeke, hogy sok egymástól elhatárolt életű állam legyen a földön, mert ezáltal a közös emberi alkotó tőke elforgácsolódik és a helyi adminisztrációs perpatvarok által sok energia megy veszendőbe. Ez az emberi, népi decentralizációt ellenző elmélet helytelen egészen addig az általános fejlődési fokig, amely foknál az egyes népek, az alkotó egységek már olyan fejlettek, hogy minden veszteség nélkül beléphetnek egy világszövetségbe és fel tudják azt fogni, hogy minden más embernek, népnek, sőt fajnak a bármilyen tőkéje, az ő tőkéje is, és hogy

minden más valakinek a kára az ő kára is. Vagyis, hogy nem létezik például külön germán haszon, vagy külön germán veszteség, hanem csak általános emberi haszon, vagy általános emberi veszteség. Ameddig az alkotó egységek ezen fejlődési fokot el nem érik, addig minden életképességet ígérő nemzetnek meg kell adni a lehetőséget arra nézve, hogy ilyen magasra kifejlődjék. Vagyis megadandó a verseny lehetősége az általános védő ellenőrzés felelőssége mellett.

Először is megadandó a verseny lehetősége egyforma kiindulási feltételekkel az embereknek a saját államukon belül egymás között, minden elnyomási energiától mentesen, másodsor megadandó a verseny lehetősége ugyanezen embereknek, mint önálló államegységnek kifelé, az egyéb önálló államegységekkel szemben.

Természetes, hogy ezen versenyekben, úgy a belső, mint a külső versenyben elkerülhetetlen az energiavesztés. Azonban ezen szabad versenyben fogyasztott energia már nem elnyomási, vagyis negatív irányú energia, hanem érték-kiválasztási, tehát fejlődési munkában fogyasztott pozitív eredményű érték. Ezen szabad versenyben feltétlenül érvényesül a jobb, gyakorlatibb, szebb, szívósabb, erősebb, vagy bármely más kvalitásban magasabb érték, az alacsonyabb értékkel szemben.

Az elnyomó és elnyomott közötti küzdelemben pedig nem mindig a jobb, a magasabb érték érvényesül, mert a tömegsúly ereje, a helyzeti erőföllet, az egyik félnek másokkal folytatott küzdelméből származó kimerültsége által egy pihentebb ellenfélnek nyújtott előny még magában véve nem magasabb érték és a verseny egyenlőtlen feltételű lévén, az ilyen verseny eredménye nem igazságos.

Kétségtelen az, hogy az emberiség fejlődésének a mainál magasabb fokozataiban, sok, ma még virágzó állam el fogja veszteni állami önállóságát és kultúrája be fog olvadni magasabbrendű államok kultúrájába. Azonban ezen beolvadás a szabadverseny fajkiválasztó munkájának igazságos eredménye lesz és mint ilyen, az egész emberiség érdekében kell, hogy bekövetkezzék. Ennek hasznát a beolvadó éppen úgy fogja élvezni, mint a beolvasztó hatalom. Ha az államok és feljebb a fajok közötti verseny feltételei igazságosak lesznek, akkor ezen beolvadások háborús vérontások nélkül, elnyomás nélkül fognak végbemenni, amennyiben az erősebb kultúra automatikusan fel fogja szívni a gyengébbet. A beolvasztás nem lesz lökészerűen lépcsőzetes, hanem egy lassan, de folytonosan emelkedő vonal rajzával fog bírni és a beolvasztott állam, vagy nép, sőt valaha fajnak termelőképes legjobbjai már régen nagyrésztben a beolvasztó erő-

sebbnek az izlésében, a nyelvén, a jobb eszközeivel fognak dolgozni, a saját versenyképes eszközeik megtartása mellett, mielőtt észreveszik, hogy a beolvadás már végbement. A beolvadás után pedig már a nagy közös haszon világos. A két egység egy nagyobb, erősebb termelőképesebb egységet alkotott, mely jobb feltételekkel vesz részt az emberiség közös céljait egyedül megközelíteni képes további versenyben. Tehát végeredményben nem is egy megalázó beolvadás, hanem inkább egy mindkét fél értékeiből alakult összeolvadás fog keletkezni, amely összeolvadásnak az eredménye az erősebbnek nevezetire fog leginkább emlékeztetni.

II.

A forradalom előtti orosz államrendszer általában.

Az orosz birodalom hatalmi körei, vagyis a cár és mindazok, kikkel a cár, jobbra adminisztrációs és gyengeségi okokból kénytelen volt abszolút hatalmát megosztani, mindent elkövettek azíránt, hogy a világ egyik legnagyobb birodalma ne képezzen egy olyan egységet, mely az emberi versenyben képes legyen magát az embert emelni.

A minden más állammal való közvetlen érintkezéstől gondosan elzárt roppant birodalomban alapul vehetünk 160 millió lakost a világháborút megelőző időben. Ezen hatalmas embertömegben a számbelileg túlnyomó részt az oroszok alkották. Ezen összlakosságból nyers számokban vehetünk 60 millió nagyorost, 36 millió kisorost és 8 millió fehér orost, vagyis körülbelül 104 millió orost, a többi különféle nyelvű és származású lakossággal szemben. Ezen orosz lakosságnak 90 százaléka östermelő, paraszt foglalkozást folytatott és folytat. A nem oroszok főrészt alkották a körülbelül 35 millióra tehető elszórt tatárok, míg a többi fezáam megoszlik a lengyelek, zsidók, németek, kirgizek, grúzok és más egyéb kisebb nemzetiségek között, melyek a jelen kérdés tárgyalásában még nem bírnak fontossággal.

Az orosz államhatalom birtokosai, kiket a továbbiakban a rövidség kedvéért a cárizmus gyűjtőfogalomban fogok összefoglalva megnevezni, ismerték azon faji tételek értékét, melyek a birodalom összlakosságát alkották.

A cárizmus tudta, legalább is érezte, hogy kiváltságos hatalmát két irányból fenyegeti veszély a belföldön. Az egyik fenyegető irány volt az orosz lakosság tömege, mely a hatalmi körrel elvégre mégis egy fajhoz tartozott, anyanyelveként az állam hivatalos nyelvét beszélte, otthon a jogában volt és számánál, tömegénél fogva egy fenyegető, bár nyugvó erőmennységet képviselt. A cárizmus tisztában volt azzal,

hogy ha ezen tömeget a civilizáció, az emberi fejlődés útjára engedi, akkor ezen tömeg először részt fog kérni a hatalomból, utóbb pedig a hatalmat, minden kisebbségi autokrata osztály teljes mellőzésével maga fogja gyakorolni. Ennél a pontnál állapítandó meg a cárizmus bűnösségének fő bizonyítéka. Ameddig egy uralkodó osztály a hatalmát védi, más már létező, párhuzamos, hatalmi vetélytársat képező osztályokkal szemben, és főként idegen hatalmi aspirációkkal szemben, addig az emberi, és legalább is menthető tulajdonság. Mihelyt egy orosz uralkodóosztály megakadályozza azt, hogy a saját orosz népe emberré, orosz emberré váljék csak azért, hogy később ne kivonjon a hatalomban részesedni, az minden ítélőszék előtt a legsúlyosabban elítélendő bűn. A cárizmus nem volt orosz nemzeti, mint amilyen német nemzetiek voltak minden hibájuk dacára a markáns német Hohenzollernek, mert az orosz népet nem engedte oroszra lenni és következőleg nem volt emberi sem, mert egyidejűleg az emberit is elnyomta. A cárizmus egyszerűen cárizmus volt, egy kizárólagos hatalom élvezetére és annak biztosítására alakult politikai érdekszövetkezet.

Az orosz cárizmus inkább uralkodott egy buta orosz tömegen, kisebb belső és külső eredményekkel, minthogy vezetője lett volna egy művelődő, fejlődő, s mint ilyen, az egész emberi világon nagytekintélyű orosz nemzetnek.

Inkább választották a kisebb értéket, de kizárólagos élvezeti joggal, mint a nagyobb értéket, de azt megosztva saját fajukkal, a saját nagy orosz családjukkal.

Féltő gonddal megakadályozták azt, hogy a birodalom többségét alkotó orosz paraszt felismerje az orosz nemzeti jelentőséget, vagyis azt, hogy például a roppant birodalom bármely kormányzóságának parasztja magáévá ismerje el, egy más kormányzóságnak az ügyét is. Ezzel elérték azt, hogy a különben is szelid orosz parasztkatona nem értő közönnyel nézte, a nem a legszűkebb lokális hazáját képező bár szintén orosz kormányzóságoknak veszedelmét a világháborúban.

Hiába írt a nagy emberbarát Tolstoj halhatatlan értékű könyveket. Hiába mozdultak meg időközönként a kétségbeesettek. A cárizmus hajthatatlanul folytatta kizárólagos hatalmi politikáját. Kiszolgáltatták az orosz parasztot az alkoholnak és nem adtak neki semmit. Mindössze imádkozni tanították a parasztot, de azt is rosszul, mert nem Oroszországért vagy saját magáért tanították meg imádkozni, hanem egyedül a cárért.

A világháborúba nem egy nemzeti állani nemzeti hadseregét állították ki, mint például a francia, angol vagy a német birodalom. Az orosz hadsereg egy korbáccsal hajtott öntudatlan

tömeget képezett, melynek túlnyomó nagy része nem volt tisztában a haza fogalmával sem. Az orosz parasztnak gondolatvilágában legfőbb szülőfaluja létezett, de orosz szülőhazája nem. A cárizmus elkövette azt a hallatlan va banque merészséget, hogy a világ egyik eddigé látott legkitűnőbb hadseregével, a nemzeti öntudatban felnevelt német hadsereggel szemben kiállított egy lélektelen óriási testet, arra számítva, hogy ennek a vak fegyelme és tömegsúlya pótolni fogja a haza tudatát. Az orosz parasztság a háború kitörésekor olyan színvonalon állott, hogy még jelszavakkal sem lehetett lelkesíteni, mert képtelen volt bármilyen hadseregmozgató, fanatizáló gondolat megértő átvételére.

Egy elhibázott irányú népnevelési rendszerről kötetekre menő tanulmányokat lehet írni. A cárizmus népnevelő rendszeréről csak mondatokat lehet írni, mert az egész rendszer abból állott, hogy a parasztot nem szabad nevelni, mert akkor emberré, tehát a cárizmus kizárólagos hatalmára veszélyessé válnék.

Az orosz néptanítás még nagyon rövid idővel a világháború kitörése előtt kizárólag imáknak és a cár iránti félték tiszteletet nevelő néhány más eszköznek tanításából állott ugyanakkor, midőn külső hatalmi vetélytársának, a nemet birodalomnak, legalacsonyabb műveltségű tömegrétegei már régen a germán dicsőség által áthatott érzésű intellektuális, társadalmat alkotó egységeket képeztek.

Az orosz parasztságnak főfoglalkozási műveléséről, a földművelés színvonaláról egy későbbi fejezetben kell beszélni, itt már megállapítható annyi, hogy a nem uradalmak részére, de saját számlájára dolgozó paraszt gazdasági nevelésével senki más komolyan nem törődött.

A világháborúban fogságba jutott orosz tömegek széles területeken megismertették az orosz néplelket idegen országok lakóival. Ezen idegen országok lakói bámulva tapasztalták, hogy az orosz hadsereg, nagyon csekély kivételtől eltekintve, szelíd, ragaszkodó nagy gyermekekből állott.

Az orosz birodalomban fogságba esett honfitársaink pedig tanúbizonyságot tehetnek arról, hogy az orosz nép, odahaza nagy Oroszországban éppen olyan nagy gyermekekből áll, kik között a mi par excellence földművelő népünk gyakran kitűnő kommerciális eredményeket tudott elérni. A magyar paraszt idehaza a háború előtt minden kommerciális természetű ügyletnél közvetítőkre szorult, kint pedig Oroszországban sok helyen ő játszotta a közvetítő szerepét a szintén földműves orosz nép között. Kitűnő ellenpróbáját adja az orosz nép kereskedelmi, tehát intellektuális inferioritásának a magyar paraszttal szemben azon közismert tény, hogy viszont a magyar fogságban élt orosz parasztnak zöme bizony

itt is kizárólagosan a föld primitív termelő munkása maradt, kit még a hadifogság nélkülözései sem tudtak önálló gondolkozásra emelni.

A cárizmnsnak szüksége volt egy nagy adminisztráló hivatalnoktestületre és nagyszámú fegyveres erőre, hogy kizárólagos hatalmát gyakorolhassa és biztosíthassa.

A despotizmus rövid ideig, felbillent egyensúlyú államokban nemcsak igazolt, de áldásos is lehet, amikor lényegtelen hogy kicsoda, de akad valaki, aki erős kézzel kivezeti országát egy adott káoszából. Egy káoszban alkotmányos úton nem lehet rendet teremteni, mert az alkotmányos kormányzási mód többé-kevésbé decentralizálja a hatalmat, egy káoszban pedig a hatalom bármilyen, még törvényes, tehát becsületes decentralizációja is fokozza a zavart, mert gyengítőleg hat.

A hatalomnak lehetőleg kevés kézbeni centralizációja pedig tulajdonképpen máris a despotizmusnak egy mérsékelttöbb neme.

Amilyen szükséges lehet a despotizmus egy egyensúlyát veszített, zavart és kimerült államban, annyira erkölcstelen mint állandó kormányzási rendszer egy olyan államban, melynek megvan a nyugalma és az alkotmányos élethez szükséges összes feltételei.

Oroszországban akkor, midőn óriási tömegénél, területénél és éghajlatánál fogva kívülről senki sem merte volna megtámadni, midőn belül meg volt minden olyan nyersanyag, melyet a birodalom élete igényel és olyan népességi viszonyai, melyekben tömegénél fogva az oroszoknak kellett játszania a predominans szerepet, mindenféle józan, mérsékelt alkotmányt mellőzve, despotizmust alkalmaztak azok, kiket a történelem a birodalom élére állított.

A despotizmus, mint állandó kormányzati rendszer, az emberi jogok gyakorlásából olyan osztályokat zár ki, kik a közt szolgáló munkájuk eredményeinél fogva, arra hivatva tolnának, abban nélkülözhetetlenek, és a despotizmus ezért politikailag erkölcstelen.

Az erkölcstelen kormányzati rendszer a dolog természeténél fogva nem bír tartós értékű politikai intézményeket fenntartani, mert szükségességi, tehát politikai erkölcsi jogüap felett nem rendelkezik és ezért egy más rendszerbe való békés átfejlődés helyett, zuhanásszerűen buknia kell.

Az orosz despotizmusnak, mint politikailag erkölcstelen kormányzati rendszernek, csak politikailag erkölcstelen tisztviselői kara lehetett.

A legfelső körök politikai immoralitása az alája rendelt illami gépezetet is magával rántotta.

A despoták alkalmazottainak, sőt szolgálóinak is fel kell

venniök az uralkodó rendszer jellegzetességeit s így ezek is a maguk kisebb-nagyobb hatáskörében despotákká válnak.

Így lesznek az állam rendjét fentartani hivatottakból lelketlen kis zsarnokok, kik nem ismernek haza iránti kötelességet, csak egyéni szempontokat; így lesznek katonákból zsoldosok és végeredményében mindenki, kinek valami hatáskört juttat a despotizmus, annak gerinctelen, értéktelen kreatúrájává válik, mert másként a zsarnokság vak végrehajtó eszközeként nem lenne felhasználható.

Az ilyen kreatúrákból álló testület pedig képtelen bármely erősnek mutatkozó áramlattal bátran szembeállani s vagy behódol az erősnek mutatkozó új áramlatnak, vagy legjobb esetben komoly testületi egységes ellenállás nélkül, duzzogva félreáll és csak akkor nyer testületi akcióképességet, ha az eredetileg erősnek mutatkozott támadó áramlat vagy saját belső tarthatatlansága, vagy külső erőkök folytán inogni kezd és gyengének bizonyul.

Ez a belső főoka annak a rendszerint órák alatt lepergő zuhanásszerű bukásnak, mely a kifelé impozáns óriási építményt mutató despotizmus letörését jellemezni szokta.

A kapzsi orosz despotizmus nem fizette jól azokat az alkalmazottakat és katonákat, akik a saját érdekében hozott rendeleteket hajtották végre, akik adminisztráltak, tehát akik a hivatalos államot képezték.

A rosszul fizetett tisztviselő legjobb esetben eladósodik, de rendszerint megvesztegethetővé válik, és így mindenképen elveszíti a rendelkezési jogkörhöz elengedhetetlenül szükséges önérzetet.

A cárizmus birodalma külső bírálatra egy megingathatatlan erejű, fényes és félelmes állam képét mutatta és ennek a hatalmas építménynek az első lökésre össze kellett esnie akkor, amidőn még egy óriási hadsereg állott a rendelkezésére, amely hadsereg nem volt leverve és amely mögött kimeríthetetlen emberi és anyagi tartalékok állottak és olyan szövetségesek, kik uralták a világot.

A despotizmusnak már rendszerileg is buknia kellett, mert magában véve, mint állandó kormányzati rendszer olyan korszakban, melyben az emberi társadalom javarészen gondolkodni képes egységekből állott, életképtelenné vált.

De az orosz despotizmus gyakorlói, a cárizmus képviselői még ezen felül elkövettek mindent, hogy a bomlási folyamatot siettesék.

A cári rendőrség által fizetett provokátorok, kémek, sőt forradalmi szónokok, mint Malinowski és még sokan mások, tömegesen szórták a bűnös pénzt az orosz társadalom teljes corumpálására.

A lótolvaj Szibériai parasztból lett koldulóbarát Raspu-

tinnak szerepe, ki a legfőbb-körök egyes nőtagjaira gyakorolt suggestív befolyása révén, az egész 160 milliós óriási birodalmat éveken át effektíve kormányozta, már megdöbentően sivár példáját mutatja annak az igazságnak, hogy mennyire tud az alkotmányos ellenőrzés nélküli despotizmus egy gyenge zsarnok kezében sülyedni.

Az emberi méltóságba vetett hit teljes megingathatására alkalmas az a kép, amely azt mutatja, hogy 160 millió embernek és rengeteg, végeredményében mégis csak általános emberi vagyont is képező orosz nemzeti vagyonnak a sorsa fölött kik rendelkeztek a háború be- vagy be nem következésének komoly idejében.

Egy olyan óriási tömegértékű birodalomban, mint amilyen Oroszország volt a háború előtt, dacára minden elnyomó igyekezetnek mégis nagyon sokan foglalkoztak a társadalomtudományokkal.

Mivel maga az állam a társadalmi tudományok jelenkori követelményeit megcsúfoló módon vezette az orosz társadalmat, ott nem is fejlődhetett ki egy nyugodt és minden társadalmi, emberi kérdést minden nézőpontból megvitató társadalomtudomány, hanem csak egy elégedetlenségében nyugtalan, tehát egyoldalúan túlzó irányú tudomány, a bujdosók és kitiltottak elkeseredetten izgató szakirodalma.

Ezért is kellett az orosz forradalomnak kettős forradalomnak lennie. Ezen okból sem állhatott meg az orosz forradalom Kerenski Sándornál, aki evolucionista volt és aki nemzeti ideálokért is meg akarta nyerni Oroszország részére azt a háborút, melyet utóbb Oroszország kiválása és összeomlása dacára is a szövetségesei megnyertek.

Mikor a cár trónja a petrográdi események folytán megingott, ekkor a gyenge despoták fátuma programmszerűleg pergett le.

Bebizonyosodott ugyanis, hogy ennek a gyenge karakterű zsarnoknak a nagy birodalomban senkije sem volt.

Egyszerre hagyták cserben azok, kikre mindent pazarolt, amit a rendszer kapzsisága megengedett adni. Az ochrana, a hadsereg és a kozákok.

Minden nagy erős zsarnoknak szokott maradni egy utolsó valakije, vagy valamije, akivel, vagy amivel még próbál menteni valamit, vagy legalább megkísérli otthagyni az elvesztett területét.

A cárizmus mellett nem maradt senki, mert még mint despotizmus, külön is értéktelen volt.

Az ország tragikuma így gyorsan fejlődött tovább.

Miljukov, Terescsenkő, Gucskow, Rodzianko és a szocialisták Kerenszki és Ceretelli párthíveikkel meg akarták akadályozni a megindult lavinát és becsületes bátorsággal

vetették magukat eléje, mikor látták, hogy az ország biztos vesztébe rohan. Főleg Kerenszki Sándor ugyan rengeteg hibát követett el korai ideális teóriáknak a gyakorlati életbe történt átültetési kísérletei által, de a bukás úgyszólván mindenképpen elkerülhetetlen volt.

A cárizmus mulasztásai az orosz néppel szemben olyan nagyok voltak, hogy az bukásában már nem állhatott meg ott, ahol idealista, akkori legjobbjai akarták megállítani.

Oroszországban nem volt olyan osztály, amely az akkori legjobbjainak szavát, — kik még orosz nemzetiek, de már evolucionista haladók is voltak, — meg tudta volna érteni.

Az arisztokrácia és a főpapság csekély, nem számító kivétellel a *cárizmus* hibáiban *elgyengült*; a rosszul fizetett hivatalnokok túlnyomó többsége egy kizsákmányoló egoizmusban corumpált, nem tanuló, gerinctelen testületté vált; a hadsereg elfáradt a rosszul vezetett és agyonpanamázott háborúban, melynek a céljait nem tudta felfogni; a parasztság a józan, nemzeti népnevelés teljes hiányában képtelen volt programok között disztingválni, bármiért is lelkesülni, a szülőfaluját visszaadó bármilyen feltételű békén kívül; a kizsákmányolt és elégedetlen munkásság csak bosszút akart és a soha meg nem ízelett, tehát édes hatalmat.

Ilyen belpolitikai konjunktúrák mellett feltarthatatlanul győznie kellett Leninnek, ki olyan programot hozott, mely a tanulatlan és ennél fogva kritikára képtelen elégedetleneket egy minden vágyukat meghaladó menyországba ígérte vezetni, és akit az Oroszország katonai összeomlása folytán, a keleten győzővé vált német császári kormány minden rendelkezésére álló eszközzel támogatott. Leninnel már szembe szállottak lelkes hazafiak, okos önmérséklettel bíró intellektuellek s a cárizmus bukását követő evolúciós célú első forradalom által helyes öntudatra ébredt egyes testületek. Ezek bátor, véres harcokat vívtak a túlzókkal, nem a cárizmusért, de a részlegesen már átértett Oroszországért. Ezen harcokban, a cárizmus nemzet- és embernevelési mulasztásainak következtében azoknak kellett győznie, akik a mozgatható és egyedül akcióképes tömegekben élő városi munkástömegeknek többet, szebb életet ígértek.

Azok, kiket az első evolúciós forradalom eseményei és eszméi arról győztek meg, hogy az öntudatlan parasztsággal, fáradt és léleknélküli katonatömegekkel, az átlagban corumpált és gerinctelen középosztállyal, tanulatlan munkásosztállyal rendelkező Oroszország képtelen világvilágító magasabbrendű eszmék gyakorlati megvalósítására, azok nem ígérhették a tömegeknek azt az utópisztikus jólétet, azt az emberi jogegyenlőséget, amelyre még ma az Oroszországnál sokkal fejlettebb országok sem értek és amely utópisztikus

jólétet és általános világjavítást Lenin és társai, a tett alkalmának lehetősége által megszádlult teoretikusok meg mertek ígérni.

Azon tömeg, mely Oroszországban akkor még egyáltalán cselekedni akart, a munkások szervezett tömege és a katonáknak egy kisebbsége, az nem bírt eszmebírálati képességgel, mindössze fáradt, éhes, bosszúvágyó és a cárizmusnak, a félelmesnek hitt bálványnak gyors porbahullása által neki-bátorodott kísérleti anyagot képezett, amelyet csak azok használhattak fel, akiknek a lelkiismerete elbírta azt a borzasztó terhet, amelyet egy ilyen emberanyagnak az elérhetetlen célú akcióba való szolítása megkíván.

Az elmaradt, esedékes emberi evolúció, eltekintve a történelmi időkön át legmagasabb emberi átlagértékű angol-szász nemzet Cromwell-forradalmától, még soha sem volt egy forradalomnak a közvetlen eredménye. Az angolok már a XVII. században Cromwell idejében magasabbrendű államalkotó kvalitásokat mutattak be, mint a szintén germán németeket kivéve, a többi forradalmon átment államok a legújabb időkben. Előbb rendszerint a kitombolás, a fékevesztett tömegindulatok pusztításainak a kora következik, csak azután a fejlődés. Ezen igazság állandó szem előtt tartása, a felesleges tömegindulati pusztításoknak ez állandó figyelemben tartása kényszeríthetné az államokat irányító tényezőket a fokozatos emberi evolúciós kívánalmak idejében való megvalósítására. A történelem állandóan figyelmeztet az evolúció elmaradhatatlan bekövetkezésére. Okosan vezetett államokban ez a bekövetkezés nagyobb megrázkódtatások nélkül megy végbe, könnyelműen vezetett államokban ezen bekövetkezést irtózatossá pusztulásnak kell megelőznie.

A mérsékelttel szemben a cárizmus hibái miatt Oroszországban előbb Leninnek kellett győznie, mielőtt ezen véres ország természetes fejlődésének a fokára állítva újból beléphet a dolgozva, termelve fejlődő emberi társadalomba.

Egy rendszert, mint minden emberi intéllúciót, legjobban eredményeiben lehet megbírálni.

A cárizmus rendszerének hibáit és ezen hibák következményeit legklasszikusabban illusztrálja a német császárság összeomlásával vont hasonlat.

A cárizmus akkor bukott meg, amidőn olyan feltételekkel rendelkezett, melyek mellett meg kellett volna nyernie a világháborút, amelyet a kilépése folytán nagyon meggyengült szövetségesei nélküle is szükségszerűleg meg is nyertek, amikor országa bővelkedett élelmiszerekben és bukása után mégis a legvégsőkig kellett esnie.

A német császárság akkor bukott meg, mikor népe már régen ki volt éhezve, mikor már elvesztette a megnyertnek

hitt világháborút, amikor elmaradt a nép által biztosra vett beígért győzelem és helyette jött a megszállás, a hadisarc, a megalázás és mindezek dacára csak az önmérséklet háttáráig bukott, tehát erkölcsileg fölfelé.

A német népnek a német császárság megadta a nemzeti nevelést, tehát a többsége meg tudta érteni még a bukás, a forradalom izgatott napjaiban is, hogy meddig szabad mennie, így akció, sőt termelőképes maradt és a legújabb kor forradalmaiban példátlan önmérsékletével elnyerte a józan világ osztatlan tiszteletét még a bukás folyamata közben is.

A két császárságnak különböző volt a népnevelési rendszere s ezért a két császárság bukásában is kellett olyan különbségnek lenni, hogy a kedvezőbb körülmények között megbukott orosz cárizmusnak nagyobbat kellett esnie, mint a kedvezőtlenebb körülmények között is méltóságát megőrizni tudó német birodalomnak.

III.

Az orosz zsidóság a forradalom előtt.

Az állami hatalmat kizárólagosan gyakorló cárizmus felismerve azon. hatalmi következményeket, melyek egy néptömeg művelődésével, járnak, szükségszerűleg azon lehetőségekkel is foglalkozott, melyek ezen tömeg felvilágosítását eredményezhetik.

Az iskola nem volt a cárizmusra veszélyes, mert nem tanított; a külföldi befolyás nem volt veszélyes, mert egyrészt az oroszul is alig írni olvasni tudó többség nem volt képes idegen szellemi produktumokat felvenni, másrészt az orosz nép és az idegenek közötti közvetlen érintkezés a közlekedési, területi viszonyok és hatósági rendszabályok folytán egy jelentéktelen minimumra szorítkozott.

Maradt azonban egy veszedelem és pedig a belföldi intelligencia esetleges befolyása a népre és ezzel kapcsolatosan az orosz zsidó kérdés.

A orosz zsidó kérdés olyan világjelentőségű probléma, hogy ezzel a későbbi fejezetekben kifejtendő kérdések szükséges erkölcsi megvilágítása végett minden mást megelőzőleg kell foglalkozni.

Az orosz zsidók kérdésének az ügye annyira az egész emberiségnek az ügye, hogy erről a kérdésről nem lehet eleget írni.

Az orosz zsidók ügye annyira összefügg a világforradalommal, hogy arról, anélkül, komolyan foglalkozni lehetetlen és különben is arról olyan balvélemények kaptak lábra,

hogy ez a kérdés objektív megvilágítása ma már nemcsak szükséges, de egyszerűen kulturális kötelesség.

Nem ismerek fontos kérdést, melyről a könyvet olvasó közönségnek olyan hiányos képzetei volnának, mint az orosz zsidók kérdéséről.

Van e egyáltalán külön orosz zsidó és ezzel kapcsolatban van e külön orosz zsidó kérdés? Természetesen faji lezármazás tekintetében külön orosz zsidó nincs, mert az orosz zsidó is tagja az egész földön elszórt nagy zsidó családnak, azonban a helyi viszonyok, a megélhetési lehetőségek, de különösen az állami bánásmód tekintetében kialakult egy külön orosz zsidó család és ezzel kapcsolatosan egy külön orosz zsidó kérdés is, amellyel az egész zsidóság történelmi alapú társadalmi, nagy és részletes kérdései előtt, specializálva, mintegy a zsidók közös ügyének bevezető ismertetésekért kell foglalkozni.

Az orosz birodalomban a háború kitörését megelőző időben körülbelül öt millió zsidó „lakott. Ezen nagyszámú zsidóságot a cárizmus már akkor, midőn a létszámuk ennek a felét sem tette ki, beszorította öt délnyugati kormányzóságba az úgynevezett «territóriumba», egy politikai ghejtóba és elrendelte, hogy a zsidóságnak ezen öt kormányzóság területén kell lagnia és annak határain kívüli életre szóló engedély kiadását rendkívül megnehezítette.

Már itt kezdődik az elválás, az oroszországi zsidók és a nyugati zsidók életének útjai között. Míg a nyugaton élő zsidóság már hosszú idő óta tetszése szerint bárhol letelepedhetett és legalább mint törvényileg egyenjogú polgár vehetett részt a közéletben, addig az ugyanazon faji öröklött ambíciókkal, ugyanazon régi történelmi előzményekkel és ugyanazon okok folytán kifejlődött faji tehetséggel rendelkező orosz zsidóságot limitált területre szorították, azon belül is minden közéleti szereplési emberi jog teljes kizárásával.

A cárizmus is felismerte a zsidók faji képességeit és belátta annak egyeduralmára nézve nyugtalanító következményeit, ha ezt a több milliónyi eszes, szorgalmas, élelmes, tevékeny és nyugtalan, természetétől fogva progresszív és a történelmi időkön át elszenvedett bántalmak által még progresszívebbé tett zsidóságot az orosz nép nagy tömegeivel keveredni engedi. Nyilvánvaló volt, hogy egy tömegi keveredés esetében, a sokkal magasabb átlagintelligenciával rendelkező zsidóság az orosz néprétegek között szellemi vezetésre tett volna szert, aminek elmaradhatatlan következménye lett volna, az orosz társadalom liberálismusának a cárizmus egyeduralmára veszélyes kifejlődése.

Ezen ok járult hozzá a minden konzervatív államrend-

szerben úgyis nagyobb mértékben létező faji gyűlölethez és a hatalom ezért izolálta az orosz zsidókat.

Egyébként a cárizmusnak az orosz zsidósággal szemben folytatott politikáját röviden összefoglalva nyújtja a szent synodus volt elnökének, Pobjedonoszevnek, egy még nem régen elhangzott hivatalos jellegű, beszéde:

«Az orosz zsidó kérdés meg fog szűnni. Egyharmadrésze ki fog vándorolni, egyharmadrésze éhen fog halni és egyharmadrészét agyon fogják verni az utcán».

Ez a hivatalos programm várt az orosz zsidóságra az államhatalom akkori birtokosai részéről. Ezt a hivatalos programot ismernie kellett minden egyes idegen hatalomnak és az orosz zsidók mégis magukra maradtak abban az egyenlőtlen küzdelemben, mely rájuk várt.

Kétségtelen az, hogy az évezredes ütés, rúgás, sértegetés, kitiltás és legjobb esetben hangtalan lenézés folytán az orosz zsidók egy nagyon kellemetlen fajjává lettek. Kétségtelen miszerint azok, kiknek őseit történelmi időkön át mindenki üldözte és legjobb esetben elkerülte, azok nem fejlődhettek átlagos kulturemberi, vagy csak átlagos emberi tulajdonságú tagjaivá sem a társadalomnak.

Az egyéb emberi társadalom történelmi időkön át kizárta maga közül a zsidókat és az orosz egyéb társadalom még azonfelül bántalmazta is. Hozzájárult ehhez a lelki megalázáshoz a nagy anyagi nyomor, melyben a limitált területen összezsúfolt orosz zsidóság tengődött. Így a keresztény társadalomnak, valamint az államhatalomnak jóvoltából egy tényleg kellemetlen emberfajta keletkezett, telve visszataszító tulajdonságokkal. Ezen tulajdonságok kifejlődését részletesen, a zsidóság nagy kérdéseivel foglalkozó ötödik fejezet tárgyalja, a diaspora kezdetéből kiindulva. Az orosz zsidókra vonatkozólag ezen fejezetben a további általános faji megállapításig, elegendő azon tények ismerete, amelyek a mai orosz zsidók helyzetének és legújabb forradalmi politikai tevékenységüknek magyarázatához szükségesek. Az így keletkezett faj természetesen nem szerette az őt meggyalázó, pogromozó, gúnyoló egyéb emberi társadalmat és semmiféle lelkiismeretbeli szabályokat nem tudhatott érezni az őt elnyomókkal szemben és nem válogatott megélhetési eszközeiben.

Az üldözött embernek, ki még hozzá primitív is maradt, egy közös vigasztalása szokott lenni, vallásának túlhajtott kultiválása. Az orosz zsidó az üldözött vad fanatizmusával vetette magát a hitében talált vigaszra. Vakon követte vallása törvényeit és ez alapon semmit sem követett el a túlszaporodás átka ellen. Így az orosz zsidók hihetetlen módon elszaporodtak a limitált területen.

Az elszaporodás emelkedésével mindig nehezebbé vált az élet fenntartása is. Az életfenntartás nehézségének fokozásával pedig mindig kevésbé válogatott, mert mindig kevésbé válogathatott az orosz zsidó az élete fenntartásának eszközeiben. Az orosz zsidó gyermek soha sem élt gyermekkort. Reggel kimászott az utcára játszani egy piszkos, undorító tömeglakásból és eldobott üres gyufaskatulyákba dagasztotta a sarat. Az orosz zsidó gyermek, a rugdosott, pogromozott éhező szülőknél gyermeke például nem ugorhatott bátran a folyóba fürdeni, más egészségesebb életű faj gyermekeivel versenyezve, nem kelhetett birokra játék vetélytársaival gyermekkacagástól hangos játszótéren, mert kimarták volna maguk közül és akit mindenki üt és utál, az nem is választhat bátor, nyílt, fejlesztő szórakozásokat.

Ki nem elégitő, rossz táplálkozás után este a piszkos kis gyermek visszamászott férges fekhelyére, hogy másnap újból kezdje így tölteni azt a legszebb kort, melyet más körökben gyermekornak neveznek.

Az ilyen gyermek azután iskolába került. A napfényt nem ismerő, de faji örökségként fogékony lelkű gyermek sokadmagával egy olyan iskolába került, melyben az első életoktatást, egy szintén ilyen gyermekort átélte, az élettől semmit sem kapott fanatikus elkeseredettől nyerte. Az orosz zsidó gyermek még sem lehetett annyira separálva a másik szebb világtól, hogy néha ne látott volna játékszerekkel, gyümölcssel, édességekkel elhalmozott hasonló korú pogrommentes gyermekeket. Hogy a szegény piszkos kicsi gyermek néha mégis hozzájusson valami jóhoz, hát törte a tehetséges kis fejét, hogy miként lehessen neki is valamije, amiből más kicsinek olyan sok jutott, neki pedig semmi. Így tanulta meg a kis orosz zsidó gyermek először is nem szeretni a világot és másodszor nem válogatni a maga kis eszközeiben, hogy valami jót kieroszakoljon azoktól, akik adni nem arkartak.

Ebből az ifjúságból lettek azután azok a milliók, akiket a szent synodus elnöke állami segédlettel a rend és személybiztonságra rendelt közegekkel, hivatalos programként agyon akart veretni az utcán «ad majorem Dei gloriam».

Így távolodott el egy nagy keresztény birodalomban élő külön orosz zsidó társadalomnak a világnézete mind jobban a környezet világnézetétől. A program pedig folyt szép csendesen tovább. Ugyanis folyt a zsidók vére az utcán, hol a császári rendőrség által vezetett tömeg kénye-kedvére gyilkolta és fosztogatta őket. A kivándorlás is folyt, az éhhalál is folyt, de a program csak nem akart bevélni, mert az orosz zsidók nem fogytak el.

Mindezen fent vázolt brutalitások ugyanis a maximumig

fokozták ezen agyonüldözött népnek az energiáját, az egymás iránti összetartozandósági érzést és a kiolthatatlan vágyat, létrehozni egy olyan új világot, amelyben nincsenek pogromok.

Ezért nem tudtak az orosz zsidók világjavítási túlhajtásokban szenvedő utódok nélkül meghalni az utcán.

Ez az egész folyamat pedig végbement az egész művelt világ kritikájának szeme láttára. Az összes nagyhatalmak kint élő képviselői szeme láttára folyt ez az üldözés és nem akadt, aki ebbé a világ szegényévé kinőtt ügybe nagyhatalmi súlyával beleszólt volna.

Az egyéb birodalmak és országok olvasó közönségei tudomásul vették időközönként a laptudósításokból, hogy Kisenewben vagy Odessában a rendőrség és az utca legyilkolt egy halom zsidót és az olvasó vagy érdektelenül fordult el a kérdéstől, vagy jóleső érzéssel könyvelte el a tudatot, hogy ennyi meg ennyi százzal megint kevesebb a kellemetlen üzleti konkurrens fajtából.

Ilyen erkölcsi felelősségi érzéssel bírt az a társadalom, amelyre rászakadt a világháború és ilyen előzményeken mentek át azok az orosz zsidók, akik a forradalomban vad hévvel dobták magukat a destrukció szolgálatába.

Természetes az, hogy a «territóriumból» ahogy Oroszországban a limitált zsidó területet nevezték, nagyon sokan vándoroltak ki.

Ezen kivándorlottak eleinte meglepetéssel vették észre, hogy nyugati államokban élő fajrokonaiuk kényelemben és jólétben, bántalom nélkül élnek, sőt részt vesznek a törvényhozásban és mindenben kiveszik részüket az élet szépségeiből. Azonban a nélkülözött üldözött szigorú bírói kvalitásokat sajátít el és az idegenbe került, mohó sietséggel tanuló orosz zsidókat ez a jólét sem elégítette ki többé fajilag.

Bármilyen nyugodt életkörülmények közé került is az orosz zsidó kivándorlott, mégis tagja maradt az otthon szenvedő nagy zsidó családnak. Az energiáját mégis az a gondolat vezette, hogy neki csak egy célja lehet, egy olyan társadalmi rend megalkotása, melyben nincsenek különbségek. Mohó szenvedéllyel olvasott el mindent selectio nélkül, amit az új világrend érdekében írtak. Gyors és szoros barátságot kötött mindenkivel, ki ezen eszme szolgálatába állott. Különben is a szellemileg legkiválóbbak vándoroltak ki tanulási célból, mert azok törhették csak át azt a nyomorgyűrűt, mely őket körülzárta és csak a java tehetségű juthatott el a szellemi világközpontokra tanulni. Az államilag engedélyezett nagyobb arányú kivándorlás ugyanis a nyomortól fásultak kivándorlása volt, kik nem tanulni akartak, de pusztán vagyont szerezni és végre élvezve és felejtve élni.

A tanulásra szomjas intellektuális kivándorlottakból fejlődött ki azután egy, az egész földön elszórt, csak a tett alkalmára- váró, kérlelhetetlen fanatikusok szervezete.

A nacionalista államok a világháború kitörésekor jogosan megkövetelték polgáraiktól a nacionalista érzést, mert hiszen az emberiség fejlődésének ezen fokozata még nem élte le magát. Azonban a nacionalista államok elfelejtettek minden polgárunknak nacionalista jogokat adni.

Az orosz zsidóságot egyetlen állam nacionalizmusa sem fogadta be, tehát ezen zsidók minden egységes nemzeti köteléken kívül maradtak. Egyébként amint egy későbbi fejezetben ki fogom mutatni, nagyon sok más államban, hol a törvény egyenjogúsította a zsidóságot, mégis maradtak olyan hibák, melyek a törvény által elismert zsidókat az életben kívül hagyták a nacionalizmusnak kétségtelenül a mai fejlettségi fok mellett szép érzelmi világából.

Ezen államok elvárták mindenkitől, hogy feltétlenül szolgálja a nacionalizmus ügyét, de nem részeltettek mindenkit a nacionalizmus örömeiben, a zsidókat legkevésbé, az orosz zsidókat egyáltalában nem.

Ezen az úton nevelte magának az emberi társadalom intellektuális és minden túlzásra kész saját ellenségeit, kiknek mint született vezetőknek a kezére hagyta kerülni, szintén saját hibájából a vezetendő tömegeket is.

Hogy a tett alkalmának bekövetkezése után ezen orosz zsidók közül sok vezető került ki és hogy ezen és más vezetők nem józan evolúciós alapon, de féktelen túlzásokkal estek neki a hatalmukba került társadalom termelési és egyéb rendszerei átalakításának, az már csak okozati következménye volt az okoknak és a forradalmi cselekmények fejlődési törvényének egy újabb megismétlődése.

IV.

Az orosz zsidók a forradalom alatt.

Jelen időben, mikor a bolsevizmus már az egész művelt világ előtt, mint egy gyakorlatilag megvalósíthatatlan általános szerencsétlenség vált ismeretessé, mikor írják. Lenin is Moszkvában régen letért saját tanaitól és az evolúciós socialdemokrácia felé közeledett, megmozdulnak a zsidó fajnak ellenségei és a bolsevizmus által okozott összes szerencsétlenségért járó felelősséget át akarják tolni a zsidók fejére. Mielőtt tovább haladnék az okok és körülmények fejtegetéseiben, amelyek a bolsevizmust felidézték, az előbbi fejezetben foglaltak kapcsán, ezen kérdéssel azért kell mintegy a fejleményeknek elébevágólag foglalkozni, hogy akkor, midőn

a későbbi fejezetekben már a bolsevizmus egyes tételes intézményeivel kritikailag foglalkozunk, ne legyen egy pontban sem vitás az, hogy miért, mennyi és milyen zsidó vett részt ama bírálható tételes intézményeknek megvalósítási kísérleteiben.

Ezen kérdés tárgyalása alkalmából hasznosnak tartom közölni Maxim Gorkijnak egy fejtegetését, mely véleményem szerint sok tekintetben teljesen hibás, bár az alap gondolata helyes. Gorkij következőleg ír ezen mindenkit érdeklő kérdésről:

«A zsidók egyenjogúsítása forradalmunk egyik legszebb eredménye. Azáltal, hogy a zsidót az oroszokkal egyenjogúnak mondtuk ki, megtisztítottuk a lelkiismeretünket egy szégyenletes, véres és piszkos folttól.

Ebben a tétben semmi sem rejlik, ami minket öndicséretre jogosítana fel. Már azért sem, mert a zsidók Oroszország politikai szabadságáért harcoltak és pedig sokkal becsületesebben és erélyesebben, mint sok orosz, azért sem, mert a zsidók kevesebb renegátot és provokateurt szolgáltatottak, mint az oroszok. Mi nem nevezhetjük magunkat a «zsidók jóltevőinek», amint azt sok «lágyszívű és jószívű» orosz a hozzám intézett irataiban használni szereti, csak mellékesen jegyzem meg, hogy milyen szemérmetlenül átkozódnak ezek a lágy és jószívű emberek.

Azáltal, hogy mi kiszabadítottuk a zsidókat a «territórium»-ból és különféle korlátozó rendszabályok szégyenletes fogházából, mi lehetőséget nyújtottunk hazánknak arra nézve, hogy erélyes embereknek a munkáját, akik jobban tudnak dolgozni, mint mi, felhasználhassa és mi mindnyájan tudjuk azt, hogy mennyire nagy szükségünk van munkaszerető emberekre.

Tehát mi nem tettünk semmi olyat, amivel büszkélkedhetnénk, de örülhetnénk annak, hogy végre eszünkbe jutott egy cselekedet, amely etikailag és gyakorlatilag helyes.

De mi nem örülünk ennek, kétségtelenül azért nem, mert nem érünk rá örülni. Mi mindnyájan borzasztóan el vagyunk foglalva a politizálással, melyet legjobban jellemez egy emberevők dala, melynek az összegezett tartalma az, hogy az ember szeret embert ejrni.

Mi nem örülünk. Az antiszemitizmus él és lassan, óvatosan felemeli a bozontos fejét, sziszeg, tapsol és hinti a gyűlölet mérgét.

Miről is van szó? Azt mondjátok, hogy az anarchista jellegű bolsevikok között két zsidó mutatkozott, sőt talán három is. Egyesek hetet olvastak meg és meg vannak arról győződve, hogy ez a hét Sámson a 170 milliós orosz egyházat porba fogja dönteni.

Ez nevetséges és buta volna, ha nem lenne aljas.

Az irtóztató héber Isten megmentett egy egész bűnös várost, hogy abban egy igaz találatot. Olyan emberek, akik hisznek a szelíd Krisztusban, feltételezik, hogy két vagy hét bűnösért az egész héber nép fog bűnhődni. Ha így akarunk következtetni, akkor Leninért, egy igazi orosz bűnösért a simbirski és a szomszédos kormányzóságok összes lakosainak bűnhődni kellene.

A mensevikek között sokkal több zsidó van, de az én levelezőim süketséget színlelnek és azt állítják, hogy minden zsidó anarchista.

Ez egy rossz általánosítás. Meg vagyok arról győződve, tudom, hogy a zsidó tömegben — és nagyon csodálkozom efölött — sokkal többen mutatnak okos szeretetet Oroszország iránt, mint sok orosz. Ezzel nem törődnek az emberek, habár nagyon szembeötlő, ha a zsidó újságírók cikkeit olvassuk. A Rjecs-ben, egy újságban, melyet nem kell olvasni, amely azonban azért mégis egy nagyon komoly újság marad, sok zsidó munkatárs ír. A «Rjecs» munkatársai nem szimpatizálnak a bolsevikokkal.

Még ezer bizonyíték van arra nézve, hogy az egyenlet zsidó = bolsevik, egy buta egyenlet, melyet felzigatott oroszok zoológiai ösztönei állítottak fel. Ezen bizonyítékokat nem fogom felsorolni. Becsületes embereknek nincs rájuk szükségük, a nem becsületeseket pedig nem fogod meggyőzni.

A butaság egy olyan betegség, mely meggyőzéssel nem gyógyítható. Azok előtt, kik ezen gyógyíthatatlan betegségben szenvednek, csak egy világos: «Miután a zsidók között hét és fél bolsevik lépett fel, ezért a zsidó nép bűnös és ezért...»

És ezért kezd a tisztességes és egészséges orosz ember ismét aggodalmat és kínzó szégyent érezni Oroszország miatt, a kemény orosz koponya miatt, amely egy nehéz pillanatban sohasem felejt el az ellenséget saját énjén kívül keresni ahelyett, hogy a saját butaságának örvényében keresné stb.»

Miután Gorkijnak a neve az oroszországi socialis problémák tárgyalása tekintetében annyira közismert, miután fenti állásfoglalását bizonyára pro és contra sokan fel fogják használni, az ügy érdekében és annak egyidejű megvilágítása végett is szükséges azzal kritikailag foglalkozni.

Kétségtelen, hogy Gorkij szokott stílusával védelmezni akarta a zsidóságot, azon mindinkább általánossá váló vádadal szemben, hogy a bolsevizmus a zsidók munkája. Gorkij fenti soraival emberbaráti intenciói dacára többet ártott a zsidóság ügyének, mint nagyon sokan a zsidóság támadói közül.

Nem tételezhető fel Gorkijról az adatoknak tudatosan rossz beállítása. Amidőn ugyanis azt mondja, hogy 2-7

zsidó bolsevik, vagy mint előbb mondja anarchista bolsevik lépett föl, akkor ő téved a lényegben és téved a számokban.

A lényegben téved annyiban, hogy azon eszme, melyet a zsidóságnak ma a szemére vetnek, nem csupán a szélsőséges bolsevizmus, pláne anarchizmus, hanem az, hogy a zsidók minden olyan já. ant tömegesen követnek, mely az emberiség jelenlegi rendjét minden átmenet nélkül erőszakkal is oda akarja módosítani, hogy az emberek, országok és fajok közötti különbségek eltűnjenek, mindenki egyenlővé váljék és tűnjön el az emberek lelki világából a hazaszeretet, a vallás iránti szeretet és minden olyan egyéb lelki tulajdonság, mely a nacionalizmusnak hasznára van.

Ez a fővád, egészen tekintet nélkül arra, hogy az ilyen irányt anarchiának, bolsevizmusnak vagy mensevizmusnak nevezik-e.

Vádolják továbbá a zsidóságot azzal, hogy ezen átmenet nélküli világfejlesztés elérése céljából alkalmazott erőszak rémtetteiben, ezen mindenféle irányoknak nagyszámú zsidó követői ragadtatták magukat a legvéresebb kegyetlenkedésekre.

Éz tehát a vádnak a lényege, amelyben Gorkij, legalább a cikke szerint nagyon lényegesen tévedett.

Tévedett továbbá Gorkij akkor, amidőn azt állítja, hogy Oroszországban 2-7¹/₂ bolsevik vezető szerepelt. Ha már a híres író azzal akarja a zsidóságot védelmezni, hogy egy kis számot állít fel, mely kis szám képviselte volna a zsidóságot a destrukcióban — nevezzük a dolgot a nevével fogva — akkor egy még rosszabb szolgálatot tesz az általa védeni szándékolt zsidóságnak.

Ugyanis egészen eltekintve attól a közismert tényről, hogy a népbiztosoknak és a tényleges hatáskörrel felruházott főfunkcionáriusoknak túlnyomó többsége mindenütt, így Oroszországban is zsidó volt, az már ma mindenki előtt világos, hogy a destrukcióban részt vett funkcionáriusok között tömegesen volt, ha nem is a zsidó vallás, de a zsidó faj képviselve, Oroszországban épen úgy, mint másutt.

Magyarországon egy időben 28 népbiztos között 20 zsidó volt és nyolc másvallású és a ténylegesen hatáskörrel bírók és tényleg a program érdekében dolgozók között, a számarány még nagyobb volt a zsidók számlájának terhére. Ezek tények, azonban korántsem bizonyítékok a zsidóság felelősségének megállapítása mellett.

Aki a zsidóságot ezen komoly következményű súlyos vád tekintetében védelmébe akarja venni, annak a feladata nem az, hogy megsámolja, miszerint hány zsidó vett részt a bolsevizmusban, hanem annak a megállapítása, hogy ki és mi okozta a bolsevizmust, illetve annak gyakorlati megvaló-

sítási kísérletét és amennyiben a zsidók részt vettek a bolsevizmusban, ki és mi okozta azt, hogy abban részt vegyenek.

Az ilyen nagykövetkezményű kérdésnek a tisztázása ismét egy olyan tárgy, amelyről nem lehet eleget írni.

A forradalmi időknek egyik sokakra nézve végzetessé váló jellegzetes pszichológiai tünete az, hogy a forradalmi cselekményeket bírálók, maguk is átélvén a forradalmi izgalmiakat, nagyon kisszámú kivételtől eltekintve, képtelenek objektív ítéleteket hozni és minden előzményi vizsgálat mellőzésével egyszerűen a cselekmény fölött ítélnék.

Minél tovább tart egy forradalmi, izgalmas állapot, annál jobban elveszítik a bírálók azt a különben nélkülözhetetlen bírói kvalitást, hogy ne az okozatot, de az okot bírálják.

Minél nagyobb számú a bíráló testület, tehát főként, ha tömegek veszik kezükbe a bírálat, az ítélezés jogát, annál inkább fogja a féktelen indulat vezetni az ítéelőket, ahelyett, hogy az előzményeket keresve gyakran saját magukban találják meg a bűnöst.

Így követnek el azután ítélezők helyrehozhatatlan erkölcsi és anyagi károkkal járó tévedéseket, melyek eltávolítják egymástól az összmunkára hivatott alkotáskepes emberiségi egységeket.

A bolsevizmus által okozott destrukció nyomán felbőszült tömegek megragadják a kezükbe került vezetőket, bizonyos örömmel fedeznek fel közöttük nagyszámú zsidókat és erre hajrá, neki esnek a népszerű programpontra, irtani a zsidókat.

Ha a bolsevizmus féktelenségeiben bűnös zsidók felett majd tényleg ítélező orosz tömeg, vagy legalább is annak mozgató vezetői keresnék azon előzményeket, melyek intelligens embereket az ilyen fajtájú destrukcióra készítettek, akkor elvonulna előttünk az egész világ szégyene, azon generációkon át tartott évszázados borzalmaknak sorozata, melyeket ugyanezen bolsevik túlzók ősei, mint a nagyobb emberi társadalomból törvényesen, államilag kitaláltak átszenvedtek.

Ezen előzmények könnyű megtalálása után az ítélezők könnyen el tudnák a bírói distinkció munkáját végezni.

Megtalálnák azokat a bűnösöket, akiknek nem büntetésre, de csak gyógyulásra van szükségük és megtalálnák a sokkal kisebb számú olyan bűnösöket is, akiknek rém tettei tényleg túlmentek a károsult tömegek megbocsáthatási képességein és amely elenyésző kisebbséget a társadalom nyugalma érdekében el kell az emberiségtől különíteni, ha az emberiség nyugalma úgy kívánja, a legsúlyosabb büntetés útján is.

Azonban a nagy többségre, a hibákba akaratok ellen, történelmi előzmények alapján belekergetett kétségbeesettek nézve jobb védelmeket kellett volna hallani, mind amilyeneket e tárgyban olvasnom kellett.

A nagy gondolkodó emberbarát Gorkij azt mondja, hogy az orosz zsidók nagyon kis számban vettek részt a destrukcióban.

Egyéb gondolkodó emberbarátok pedig azt hozzák fel védelmül, hogy a destrukcióban résztvett zsidók annyira eltávolodtak a zsidó vallástól és a zsidó erkölcsi felfogástól, hogy tulajdonképpen nem is tekinthetők többé zsidóknak.

Több ízben olvastam például a külföldi sajtóban azon tényleg lefolyt heves jelenet hivatkozását, amikor Winawer, az orosz zsidóság nevében vezetett egy tiltakozó küldöttséget az orosz zsidó Trotszkij (Braunstein) elé és arra figyelmeztette, hogy milyen végzetes hordereje lesz az ő destrukciós működésének az egész zsidóság jövőjére. Akkor Trotszkij, a főbolsevik azt válaszolta Winawernek: «Mondja meg az ön zsidóinak, hogy nem vagyok zsidó és semmi közöm hozzájuk».

Ezt felkapták a zsidóság védői és bizonyítékul akarják felhasználni arra nézve, hogy a bolsevikok nem voltak zsidók.

Ezen védelem rossz, mert legfeljebb azt bizonyítja, hogy a bolsevik zsidók nem tisztelték a zsidó vallást, a zsidó erkölcsi felfogást, attól tényleg eltávolodtak, de nem változtat azon a tényen, hogy a bolsevik zsidók tényleg zsidók voltak.

Mindaddig, míg egy zsidó, vagy bármely más fajhoz tartozó valaki, a hosszú és intenzív asszimiláció folytán nem olvad át egy másik fajba, míg nem veszi fel a beolvastó fajnak jellegzetes tulajdonságait, addig fajilag megmarad azon régi kötelékében, melyet ma még nem lehet így hirtelen levetni, például azzal, hogy «semmi közöm hozzájuk».

Az ilyen fajból való kilépés érvényes lehet az illető és illetők gondolkozásában, saját belső érzelmi és értelmi világában, de egyrészt nem szünteti meg az illetőnek legalább külsőleg tényleg azon fajhoz való tartozandóságát, másrészt semmi szín alatt sem elegendő ahhoz, hogy az illetőt fajilag támadók előtt a támadott faji jellegét levethesse.

Nem szünteti meg pedig az illető fajából kilépni akarónak, faji odatartozóságát azért nem, mert ugyanazon hosszú, generációkon át tartó folyamat révén veti le ezen régi, öröklött sajátosságokat, amilyen hosszú folyamat révén képes átolvadni egy másik fajba.

Kétségtelen, hogy erre azt fogják felelni az ilyen átmenet nélkül kilépők, mint akár Trotszkij, hogy ők nem lépnek be semmilyen új faj jellegzetes kötelékébe, egyszerűen megszűntek zsidók lenni és minden faj sajátosságaitól

ment, világpolgárok, egyszerűen emberek lettek, kik faji különbségeket különben sem ismernek.

Ezen tudományos értékű haladási szándék azonban osztja a bolsevizmus alapvető, lényeges egyéb tanainak a sorsát, a gyakorlati kivihetlenséget a jelenben.

Először is gyakorlatilag értéktelen ez a kiválási elmélet, mert egyoldalú és mint ilyen kivihetetlen, mert egyoldalú eszmék csak akkor erőszakolhatók reá a világrendre, ha az erősebb akarja érvényesíteni az erősebb, az érettebb eszmét, a gyengével szemben, legyen az erő fokmérője akár a számbeli túlsúly, akár az átértett erkölcsi értéknek a gyakorlatilag is parancsoló túlsúlya.

Azonban alapul véve bármely ma létező, életképes, nemzeti államot a földön, képtelenség komolyan hinni azt, hogy akad olyan ma létező életképes nemzeti állam, melynek számottevő többségi alkotó elemei lemondának akár a nagy angolszász, német, vagy francia, akár a kis norvég, vagy dán mivoltukról egy világpolgárság kedvéért? De még az átmenetileg legyengült, háborút veszített Magyarország lakosságának többsége sem tenné meg ezt a jelenben.

Ma mindenkinek, ki az emberi társadalomban élni akar, valahová tartoznia kell. Tartoznia kell pedig azért, mert ezt az erősebb, tehát a mértékadó számon kéri. Ezek tények, amilyeneken magukat nagyon hosszú időkkel előregondoló, de mégis a jelenben élő egyes emberek, sőt csoportok sem tehetik túl.

Ha tehát Trotszkij azt felelte az öt óva intő orosz zsidó küldöttségnek, hogy ő nem zsidó, az nem bizonyíték amellett, hogy ő és a többi zsidó származású bolsevikok meg- » szüntek ez által zsidókká lenni, hanem pusztán annak a bizonyítéka, hogy nevezett és hasonló meggyőződésű társai nem vállalnak faji közösséget a zsidósággal, nem követik a zsidó vallást és a zsidó erkölcsi felfogást.

Ezek a magukat a zsidó fajból is, nemcsak a vallásból kiváltaknak hirdetőik nem képesek annyi rengeteg idővel előrevinni az emberiség mai általános felfogását, hogy őket minden fajon kívül, sőt minden faji kérdésen felül állóknak elismerje, aminthogy nem is azok. Kétségtelen, hogy az ilyen fajból kilépők továbbra is a zsidó, illetve helyesebben a sémita fajhoz tartozók maradnak az erősebb számonkérő nézőpontján át. Az életben pedig pillanatnyilag mindig az erősebbnek van igaza, még azon esetben is, ha esetleg teóriában a gyengébb felfogása lenne igazságosabb. A jelen idő pedig a számonkérés komoly ideje.

Ezért elhibázott és célszerűtlen védelem azt mondani, hogy ezek már tulajdonképpen nem is zsidók többé, hanem azt kell mondani, hogy ezek olyan zsidók, kik a zsidó val-

last nem követik és azért olyan zsidók, akik magukat a leg-túlzottabb ideálok megvalósítási eszközül dobták oda, mert a fajuk évezredes jogtalan tiprása, őket, a generációkon át üldöztek legérzékenyebb leszármazóit erre a káros szerepre predestinálta.

Bizonyos, hogy az ilyen józan és igazságos védelemnek sem volna meg a kellő hatása, mért az események által természetyszerűleg felizgatott rögtönítő tömegek nem mérlegelnek és legkevésbé akarnák ezt belátni, hogy a mai pusztulásnak okai, nem tulajdonképpen annak elkövetőiben keresendők, hanem az egész emberiség nagy mulasztásaiban, mely mulasztások között nem utolsó helyen áll az egész zsidó fajnak, különösen pedig az orosz zsidóságnak oktalan faji üldözése.

Egyébként az emberiség nevelésének egy közös nagy mulasztását jelenti az, hogy az emberiség generációinak nevelését magukra vállalt faktorok mindeddig mellőzték mindenkinél, mindenkor és mindenütt folyton közérkölcsevelési alapelvül tanítani az «ember» tiszteletét.

Ugyanezt az otromba hibát, melyet a zsidósággal szemben elkövettek, ugyanazt nagyban elkövették a fehér faj képviselői valamennyien (a sémiták is) a sárga faj képviselőivel szemben és mindketten a feketékkel szemben.

Minden rbssz és erkölcsileg meg nem álló felfogásnak a vétkes cselekményei, meghozták eddig és meg fogják hozni a jövőben a természetes kellemetlen eredményeket.

A zsidók oktalan üldöztetése meghozta a maga keserű eredményeit és a különféle színű emberi fajoknak egymás elleni oktalan tiszteletlensége, sőt gyűlölete meg fogja hozni a fehér sárga, fehér fekete ügyek keserű eredményeit a jövőben.

Szépen festi ezen gondolatot Anatole France «Sur la pierre blanche» című művében: «Aujourd'hui encore les blancs ne communiquent avec les noirs ou les jaunes que pour les asservir, ou les massacrer. Les peuples que nous appelons barbares ne nous connaissent encore que par nos crimes. «... Vhomme nest pas encore devenu partout respectable à lhomme».

«(Ma még a fehérek csak azért érintkeznek a sárgákkal és feketékkel, hogy azokat leigázzák, vagy gyilkolják. Azon népek, melyeket mi barbároknak nevezünk, minket még csak bűneinkről ismernek ... Az ember még nem vált mindenütt tiszteletreméltóvá az ember előtt.)»

Az európai civilizáció legközelebbi működési, befolyási területén, magában a régi Európában folytak le azon undorító embervadászatok, amelyeknél kevésbé undorítóbbaként a világ sajtója gyakran megrohanta a gyarmatosító hatalma-

kát, persze nem embertiszteleti, de éhes vetélytársi indokból.

Ma pedig ezek után csodálkozik a világ, hogy olyan nagyszámú orosz zsidó vetette fel a fejét új világot csinálni szerte a világon, Petrográdon, Moskvában, Berlinben, Münchenben, Wienben és Budapesten, vagyis mindenütt, hol a tett alkalma kínálkozott.

A haza való értelmében egy szívmelegítő gyönyörű fogalom. Kezdődik az anyanyelv tanulásával, folytatódik a nemzeti iskolában, annak történelmi büszkeségek emlékére rendezett ünnepein, verőfényes, legendás diákkoron és végződik a haza minden mértékadó tényezője és a hazai társadalom által elismert munkásságban.

Kit szeressen az, kinek az anyanyelve egy hazának sem az anyanyelve, kinek a diákkorában ha van és ha lehet ilyen, akkor a szemébe vágják, hogy neked ezekhez a történelmi ünnepekhez semmi közöd, mert mikor a mi keresztény őseink ezt meg ezt a csatát megvívták a haza dicsőségére, akkor a te zsidó őseid handliroztak valahol.

Hazája-e annak az orosz zsidó polgárnak az az állam, amelyben — amint az Oroszországban generációkon át szakadatlanul történt — a rend és személybiztonság fenntartására hivatott állami közegek felsőbb hatósági vezetés mellett az ő véreit üldözik, kifosztják és csak jó esetben leköpdösik?

Érezhet-e továbbá az ilyen orosz zsidó erkölcsi kötelezettséget és tiszteletet az olyan világrend iránt, amely ezt a bánásmódot eltúrte, holott megakadályozhatta volna?

A gyakorlati bolsevizmus egy nagy szerencsétlenség, a bolsevikok nevelése pedig az emberiség nagy bűne, amely emberiség most részben a saját áldozatai fölött akar és fog itélni.

Nem kívánom, hogy a bolsevikokat ezen fejtegetés alapján felmentsék.

Aki barbár volt, rabolt és gyilkolt, afölött a magasabb érdek, a társadalmi rend kedvéért ítélkezzenek a törvény teljes szigorával, ítélkezésre hivatott bíróságok.

De megállapítani kívánom, hogy azon tényben, mely szerint a bolsevikok között nagyszámú zsidó volt található, ne a zsidóság, mint faj generalizálva mondassék ki bűnösnek, annak egy része sem, hanem az a nagy emberi egyéb társadalom, mely részben kitaszította ezen zsidókat magából, részben pedig ezen kitaszítást eltúrte.»

A bolsevizmust nagy számban propagáló zsidó agitátorokat maga a társadalom kényszerítette erre az útra és a bolsevizmust mi és ki okozta?

A bolsevizmus okairól szóló fejtegetés ezen munka to-

vábbi fejezeteinek körébe vág, melyek a még megtörtént következmények előzményeinek bírálatával is foglalkoznak, de a már köztudatba átment okok leszögezése itt sem mellőzhető.

Mi a bolsevizmus? A bolsevizmus az elméletben, az emberi önzés alapján keletkezett emberi igazságtalanságok folytán fanatikus túlzókká vált elkeseredetteknek a beteges túlzású vallása, és ez által a gyakorlatban egy általános emberi szerencsétlenség.

Mi okozta a bolsevizmust ?

A bolsevizmust okozta a világháború, illetve főként az annak kapcsán a maximumig fokozódott emberi kapzsiság, önzés, igazságtalanság, az általános emberi erkölcsi nivó teljes lezúllése; az ezen tényezők folytán beállott kimerültség, szegénység, bizalomvesztés és apatikus közöny.

Ki és mi okozta a világháborút?

A világháborút okozták mint belső mozgó erők, ugyan-ezen felsorolt tényezők, vagyis a maximumig fokozódott emberi kapzsiság, önzés, vetélytársi irigység és a gazdasági kérdések elég jó hangzású cége alatt rejtőzködő egyéb hasonlóan alacsonyrendű emberi ösztönök.

Ki tehát mindezekért a bűnös?

Az embert mint embert nem eléggé tisztelő emberi társadalom.

Olvastam egynéhány helyen a legutóbbi időkben azt az okos beismerést (pl. báró Perényi Zsigmond kiáltványában a magyar nemzethez), hogy «mindnyájan bűnösök vagyunk».

De akkor azt is szeretném olvasni, hogy a bűnösök nem illetékesek más bűnösök fölött ítélni, és mégis azt kell olvasnom, hogy — mint például Oroszországban is — a bűnösök egy része vadászik a bűnösök másik részére, azoknak nemcsak a tényleg bűnös rabló és gyilkos, de a csak megtévedt és megtévesztett részére is.

Ismételten, hangsúlyozom, hogy azok, kik rablás, sőt gyilkosságok elkövetése, vagy azokra való felbujtás által kiléptek az emberi társadalomból, azok ezt a védelmet nem igényelhetik, mert vannak olyan általános, magasabb társadalmi szempontok, amelyek ma ezt a védelmet nem engedhetik meg, azonban a saját igazságtalanságunk által ideális világjavító téveszmékre kényszerített politikai bűnöstársaink fölött ítélni nem vagyunk hivatva.

Ezekért vett részt annyi orosz zsidó a bolsevizmus gyakorlati megvalósításának destruktív munkájában.

A PROBLÉMÁK.

V.

Az egyenjogúsított zsidók és az assimiláció.

Minden olyan kritikai munkának, mely emberek tetteit bírálja, véleményem szerint csak egy közös vezérgondolata lehet, nevezetesen az ember mint embernek szeretete és tisztelete. Azon érzések, melyek az emberek tetteiben úgyszólván olyan ritkák, de amelyek egyedül találhatnak meg egy ki vezető utat abból a minden oldalon irányvesztett gondolat-tévelyedésből, melybe az embereket az ember iránti szere-telenség és tiszteletlenség vezette.

Ezen oknál fogva jobb először a szükséges történelmi előzmények után azokkal foglalkozni, akik a bírálendő tet-teket végrehajtották, mielőtt magukat a tetteket- vesszük bíráló alá, már az emberiség jövő, nyugodtabb fejlődésének érdekében is.

Ugyanis az eredményeikben leszögezett tények változatlanul megmaradnak a bíráló számára, de viszont nem lehet eléggé sietni annak a megállapításával, hogy kik és miért követtek el olyan dolgokat, amelyeknek következményeit ma még mindenki érzi. Mint minden hirtelen tömegítélet, a jelenlegi is hajlandó a tettek fölött érzett méltatlankodás és az elszenvedett kár arányában, maga a cselekedet fölött ítélni és ártatlanokat is belevonni a büntetésbe. A bűnök és a bűnösök helyes megállapítása pedig köz-érdek, az ismétlődések megelőzése végett.

Amint megállapítottuk, nagyon sok orosz zsidó fanatikus vett részt a közelmúltban lefolyt és helyenkint ma még be sem fejeződött destrukcióban.

Mindazokat, kik a destrukcióban, résztvettek, két osztályra lehet osztani, az elégedetlenekre és az erkölcstelenekre. Az elégedetleneknek egy jó nagy része történelmi pre-destináció alapján az orosz zsidók közül került ki.

Az elégedetlenek többi részét képezték mindazok, kiknek az uralkodott rend nem adott eleget, vagy azok, akik látták, hogy az uralkodott rend nem ad mindenkinek eleget. Tehát a társadalom erkölcsi és anyagi hitelezői és a teore-tikusok.

Az orosz zsidókkal kapcsolatban legsúlyosabb vád a zsidóság forradalmi magatartását illetőleg az, hogy olyan országokban is nagy számmal vettek részt a zsidók a pusztításban, amely országok már egyenjogúsították a zsidóságot saját polgáraikkal, hol minden jóban résztvettek, zavartalanul és szabadon általános jólétbe emelkedtek és mégis sokan

közülök hála helyett az illető ország elpusztítására törekedtek akkor, midőn az illető ország a vesztett háborúban téliesen legyengült és mikor minden polgárának segítő munkájára lett volna szüksége.

Ilyen államok Németország, Ausztria és legfőképpen a zsidó egyenjogúsításban tényleg legelői haladó Magyarország.

Az olyan speciálisan nehéz kérdést, mint amilyen nehéz elhanyagoltságában a zsidó-kérdés, a legalkalmatlanabb olyan időben megoldani, midőn a felkorbácsolt szenvedélyek beszélnék, de mégis ugyanezen oknál fogva a legkevésbé halasztható kérdések közé is tartozik, mert meg kell akadályozni a szenvedélyek által vezetett cselekményeknek káros lefolyását, a jogos bírói és társadalmi igazságszolgáltatás szabad folyásának meggátlása nélkül.

Azon kérdésre, hogy miért vettek az egyenjogúsított zsidók is nagy számmal részt a pusztításban, nem lehet a nagy zsidó-kérdés tárgyi bevonása nélkül felelni.

A zsidó-kérdés eddigi intézése egy specifikuma az emberi fonákságnak.

Ezen kérdés történelmi idők óta áll fenn és ezen hosszú idő alatt a megoldására semmi célravezető sem történt, dacára annak, hogy ezen kérdés megoldása közérdekké vált és mint ilyen, mindenkit érdekel.

A mai emberi fejlettség nézőpontján át bírálva, ma már ilyenfajtaú kérdéseknek nem volna szabad létezniök, mert hiszen az érzelmi viszonyosság alapján sértő az ember emberi méltóságára, hogy ma még az emberek színe és más egyéb külső jellegzetességei alapján tagozódott kérdések nyugtalanítsák az ember érzelmi és gondolatvilágát.

Ma még van sárga-kérdés, fekete-kérdés, zsidó-kérdés, holott azok, akik ezen kérdéseket felvetették és fenntartották, elfelejteni látszottak azt, hogy a másik, a sárga, a fekete és a zsidó oldalon is van érzelmi és értelmi világ, érzelmi és értelmi kritikai képesség és tevékenység is, amely tevékenység minden bizonnyal a fehér, vagy a zsidókra vonatkoztatva az ária-világ felé ugyanazzal a lesújtó érzelmi és értelmi bírálattal irányul, melyet a fehér, respective ária világnézet velük szemben tanúsít.

Emberi értékeknek egymással szembeállítására kiszámíthatatlan kárt jelent az ezen szembeállításban résztvevő összes egységekre nézve és a kár még óriási arányokban emelkedni fog azon időben, mikor a fehér-sárga, fehér-fekete kérdések erőmennyiségileg a likvidálásra fognak megérni.

Ezen faji érdekellentéti kérdések között nagy elhanyagoltsága dacára legkönnyebben a zsidó-kérdés oldható meg, mert ez a kérdés szellemi erőtenyezök által is rendezhető, a tömegindulatok szereplésének bevonása nélkül is.

Ezen kérdést történelmi események 2000 év előtt hozták felszínre, azt elődeink felvették és a mai napig fenntartották.

Mivel a kérdés él és ezért megoldást is kíván, azért az ember méltóságára alapított bírálati fejtegetések helyett át kell térni a gyakorlati élet követelményét képező megoldásra, hogy előttünk élt generációk hibáját jóváteve, ne adjunk át a következő generációknak örökségül megoldatlan nagy kérdéseket, mert azokra az örökösök minden emberi számlán súlyosan ráfizetnek.

A zsidó-kérdés egy történelmi tragikummal kezdődött.

Mikor a római impérium a zsidó államot megfosztotta önálló állami létének feltételeitől, akkor ez, a háborúi, elnyomatása, relatív túl kulturáltsága, klimatikus befolyások és az akkor általános erkölesi dekadencia folytán fajilag is legyengült kis nép nem volt olyan erős számbeli és erkölsi kompozíciójú, hogy egy új hazát az akkori időkben szokásos népvándorlás útján egy tömegben tudott volna magának foglalni, hanem a fenti tényezők behatása következtében rajonkint, hullámonkint, családonkint szóródott szét az akkor megközelíthető világban, vagyis az úgynevezett diasporába ment át.

Ebben rejlik a zsidók nagy történelmi tragikumának az alapja.

Maga az a tény, hogy valakit külső erőhatalom és erkölsi behatások folytán fajilag legyengült ősöktől örökölt származási gyengeség arra kényszerítene, hogy a hazáját elhagyja és új haza után olyan módon kell néznie, ahogy azt az önálló, egységes fellépésre akkor képtelen zsidók tették, magában véve emberileg még nem tragikum, csak nemzeti szempontból az.

Az emberi élet folytatására való jogot mindenféle bírálati felfogás jogosnak ismeri el. A hazájukból külső okok folytán kiűzött zsidók a letelepedés által csak ezt a mindenki által jogosnak elismert életfolytatási, életfenntartási jogot gyakorolták és ez még nem lett volna tragikum.

A tragikum abban rejlett, hogy a zsidók régi kultúrájuk, okos vallásuk, továbbá a volt hazájuk földrajzi és életfenntartási feltételei folytán folytatott értelmiséget fejlesztő főfoglalkozásaik következtében, értelmileg tehát az emberi jóléti érvényesülési verseny tekintetében, a letelepedés idejében sokkal fejlettebbek voltak, mint azon népek, kiknek területein elszórva és nem államalkotó tömegben voltak kényszerülve letelepedni.

Ezen értelmiségi előnyt, a diaspora ideje alatt a reájuk kényszerített, értelmiséget fejlesztő főfoglalkozásaik révén az átlagban az egész történelmi időn át meg kellett tartá-

niook és ezen versenybeli szellemi átlagos előny lett minden bajuknak a főoka.

Az értelmiségi átlagos előny természetesen nem bűn, de a vele elmaradhatatlanul együtt járó, mindenki által látható, de a nagy tömegek által el nem érhető jóléti eredmények rossz következményekkel járnak az idegen erőtömegek között elszórt, magános, előnyt, tehát fokozott jóiétet élvező fajilag is specializálható egyesekre.

A szétszóródó zsidókat fenti tényezők már otthon éleseszű, élelmes emberekké tették, akiket a folytonos szomszédi zaklatások és a hódítók elnyomása is hozzászoktatták ahhoz, hogy miként tudjon egy gyengébb, erősebbek között megélni.

Az akkori általános erkölcsi dekadencia, a saját állami létnek az elvesztése természetsszerűleg nem kímélte meg a zsidóságot sem és amikor az szerteidült a világba, sok olyan sajátságot vitt magával, amely sajátságokat legkevéssbé egy bevándorló idegennek szoktak megbocsátani, tekintet nélkül arra, hogy abban az időben az uralkodó római népnek az erkölcsi züllöttsége sokkal kirívóbb volt, mint ennek a hónát vesztett kis népnek a züllöttsége.

Egy dekadens népnek a züllöttsége rendszerint csak addig jellegzetes, ameddig az egy egységben otthon marad, ameddig állami életet él. Mihelyt az szétszóródott, akkor a letelepedettek erkölcsi foka mindig aszerint alakul ki, ahol és ahogyan a letelepedőt fogadják.

A letelepedő zsidókat olyan fokú antipátiával fogadták a különféle országokban, amilyen versenyképességű volt a befogadó ország népessége.

Minél dologtalanabb és minél élhetetlenebb, vagy bár szorgalmas és becsületes, de értelmileg még kevésbé fejlett, tehát versenyképtelenebb lakosságú országban telepedtek meg a zsidók, annál nagyobb eredményeket tudtak elérni, annál kínálkozóbb volt a letelepedés és annál nagyobb ellenszennvel bántak velük.

A hazáját vesztett, diasporában élő zsidóság faji tulajdonságain kívül magával hozott még két dolgot, amely két dologhoz, mint utolsó emlékhöz, mely elhagyott szülőföldjéhez még hozzáfűzte, szívósan ragaszkodott, a vallásához és a héber nyelvéhez.

Az idegen államok bármelyikében letelepedett zsidó, mint minden vagyontalan bevándorló, természetesen első sorban azokra támaszkodhatott anyagi, de feltétlen biztonssággal erkölcsi segítségért, akik vele egy nyelvet beszéltek, akikkel közös vallásban élt és akikkel közös sorsra volt kárhozthatva.

Ez a bevándorlók közötti szoros kapcsolat a bevándorlás tapasztalati törvényei szerint rendszeren csak az első évek-

ben szokott fennállani és aszerint gyengül, amint a bevándorló új honában otthonossá válik, amint assimilálódik.

Minden külső megkülönböztetésre alkalmas szokásnak, főként életszabálynak a felvétele, vagy azoknak a megtartása alkalmas arra, hogy az ilyen szokásokat és életszabályokat használókat elidegenítse az ilyeneket nem használóktól, legkivált pedig az olyan esetben, ha azt egy kisebbség használja a domináló nagy többséggel szemben.

Miután a számbeli kisebbséget képező zsidók többé-kevésbé, de mindenütt érezték, hogy a nagy keresztény társadalom őket be nem fogadja, sőt a legtöbb helyen nyíltan megveti, fenntartották mindazon magukkal hozott különleges szokásaikat, melyek szorosabbá tették az egymásközötti kapcsolatot az elszórt, de egymásra utalt családtagok között.

A zsidók megtartották a circumcisiót; továbbá megtartották azon különleges étkezési, egészségügyi szabályaikat, melyeket őshazájukban a klimatikus viszonyok folytán okosságból vettek fel és mely utóbbiakat, a legtöbb új hazájukban már semmi sem indokolt többé. A zsidók más napokon és más formákban ünnepeltek, mint az őket befogadó államok lakossága, így a befogadók és a befogadottak kölcsönösen a külső életben is megszokták egymást idegennek tekinteni.

Kétségtelen az, hogy ezen megkülönböztető szokásokat a legutóbbi félszáz év alatt a zsidóságnak azon része, mely assimilálódni akart, szívesen elhagyta, de egy ilyen hosszú ideig tartott külső specifikálódás folytán kifejlődött mély ellenszenvet ezen szokásoknak elhagyása már nem szüntethette meg, csak azért sem, mert a nem assimilálódó zsidók ezen specifikáló szokásokat és szabályokat továbbra is alkalmazták és alkalmazzák is, ez által a külön életet fenntartják és a külön életre, szokásaik általi állandó emlékeztetéssel nagyon megnehezítik a közülök kilépni akaró, assimilációs hajlamú zsidók kedvező eredményeit.

Az emberi belső érték szerinti megkülönböztető kritikára képtelen nagy átlagtömegek ítéletét legerősebben a külsőségek befolyásolják.

Az átlagtömegek nem tudnak logikai levezetés alapján distingválni, de olyan esetekben nem is akarnak, midőn már a külsőségek is megkönnyítik az általuk elérni kívánt elutasító eredményt.

A zsidókat nem egyenlőjogúnak tartó társadalmi átlagtömegek látják a zsidóságot, vagy legalább is annak tekintélyes részét, olyan életszabályokat is alkalmazni, amely életszabályok alkalmazását az ő országuk klimatikus, vagy bármilyen egyéb nézőpontjain át vizsgálva semmiféle egész-

ségi szükségesség sem indokolja és erre örömmel mutat a például disznóhúst nem evő, és a csak rituális konyhán étkező zsidóságra, mint egy saját magát a keresztény világtól mesterségesen, önként szeparálni kívánó, külön idegen valakire.

Ezen tömegek nem tudnak és nem is akarnak emlékezni arra, hogy mindezen, ma már a szükségszerűség szempontjából tényleg meg nem magyarázható életszabályoknak megtartása nem egyéb, mint egy önfenntartási küzdelemnek az emléke, sőt egyes országokban az önfenntartási harcnak még a jelenben is szükséges folytatása.

Nem emlékeznek arra, hogy ugyanezen életszabályokat még betartó zsidóknak az őseit végtelen generációkon át az ő őseik kizárták maguk közül és hogy ennek folytán ezen kizárt ősök a számukra idegen keresztény világban bolyongva, mindig örömmel keresték fajrokonait, akiknél egyedül számíthattak terített asztalra, meleg szobára és minden egyéb az embert emberré tevő jótéteményre és akik ezen külsőségek által fejezték ki egymáshoz tartozásukat s ezáltal igazolták egymással szemben a jótéteményhez való jogosultságukat.

Az egymásra utalt, egymás támaszára kényszerített zsidók felfogták izolált helyzetüket és minden olyan életszabályt gondosan betartottak, amelyek őket egymáshoz kötötték, amelyek külsőleg is dokumentálták azt az Íratlan, de erős joggá kifejlődött szükségességet, hogy az egyik zsidó tartozik a másikon kölcsönösen segíteni.

Ezen egymásra utaltság eleinte csak egyéni segítségekben nyilvánult, de utóbb a kultúra emelkedésével járó fokozott életszükségletek és az elszaporodás következtében mindig jobban szerveződött. A századok folyamán kialakultak iskolák, kórházak, árvaházak, a zsidók szellemi és anyagi jólétét előmozdító egyéb társulatok, amelyek természetesen még jobban elkülönítették külsőleg is, a két, érzésben már amúgy is régen szemben álló társadalmat.

A zsidók asszimilálódásának kérdéséről szóló vélemények rendszerint olyan formában nyilvánulnak meg, ahogyan az illető véleménynyilvánító ezen kérdést elintézni szeretné.

Azon zsidók, kikben a fentebb már leírt elkülönítési idő alatt kifejlődött egy zsidó faji büszkeséggé átváltozott zsidó összetartozási érzés, azok nemcsak ellenzik az asszimilációt, de azt már eleve elérhetetlennek mondják, akár nemzeti cionista, akár általános emberi internacionalista érdekből.

Azon keresztények, kikben ugyanezen hosszú elkülönítési idő alatt az átöröklött ellenszenv megerősödött, tehát akik nem tartják a zsidók asszimilációját kívánatosnak, azt

szintén lehetetlennek mondják és igyekeznek azt meg is akadályozni.

Mi az asszimiláció ?

Az asszimiláció nem az egyik fajnak beolvadása a másikba, hanem két, vagy több fajnak az összeolvadása.

Tökéletesen egyoldalú beolvadás nincs, mert valamiből nem lehet semmi egy olyan folyamatban, melyben a legnagyobb földi érték, az emberi én szerepel mint cserematéria.

A két faj közötti asszimilációban látszólag a gyengébb ugyan teljesen megszűnve beleolvad az erősebbe, azonban az erősebb mégis kénytelen átvenni a gyengébbnek egyes életképes jellegzetességeit; esetleg egy vagy több saját, hasonló tárgyú jellegzetességének az elvesztése által. Az összeolvadás tulajdonképpen nem a két vagy több kérdéses fajnak az összeolvadása, hanem a két vagy több kérdéses faj jellegzetességeinek az összeolvadása, úgyszólván összeolvadásban pedig a gyengébb faj egyes, a gyakorlati érték szempontjából erősebb jellegzetességei egészben, vagy módosítólag átmennek az erősebb fajba, annak egyes, hasonló fogalmi körbe tartozó, de gyengébb gyakorlati erejű jellegzetességeinek helyébe.

A mai emberi világ átlagos kulturéjlődési színvonala és a várható fejlettebb embetiség magasabb színvonala szerint megkülönböztethető egy materiális anyagi és egy ideális gondolatvilági asszimiláció. A jelen időben az alábbiak szerint még csakis a materiális, anyagi asszimilációról lehet gyakorlatilag beszélni.

A materiális, vagyis anyagnivelláló asszimiláció bekövetkezésével két, esetleg több összeolvadó egységből egy egészen új embertípus keletkezik, melyben a fajilag meghatározó új jellegzetességek legnagyobb része az erősebb, vagyis a beolvasztónak nevezeteni szokott fajnak, illetőleg népnek az öröksége, tehát arra fog az új emberi képződmény leg-erősebben emlékeztetni.

A társadalomtudomány is többször felvetette azon kérdést, hogy lehetséges-e a fajok belső, materiális asszimilációja.

Nézetem szerint azon asszimiláció, melyben az egyik faj tökéletesen beleolvad a másikba, tehát fajilag megsemmisül, nem létezik.

Bizonyíthatónak tartom azonban azon már előbb említett állítást, hogy egy olyan asszimiláció, melynek eredményeként két vagy több egységből, ezen egységek jellegzetességeinek összeolvadása által egy új egység jön létre, — lehetséges.

Mivel az anyagi összeolvadásnak is alapfeltétele a műveltség azon fejlettsége, mely fölött az emberiség nem elég

hosszú idő óta rendelkezik, a teljes anyagi összeolvadás pedig csak generációk és generációk többszörös véskereszteződésének eredménye lehet, ma még a rendelkezésünkre álló történelmi anyagból a speciálisan a zsidókra vonatkozó teljes anyagi összeolvadás lehetőségét egyes megtörtént esetekből kiindulva inkább követhetőleg, mint tömegben végbe mentet megállapítólag lehet bizonyítani.

A zsidók materiális asszimilációjának speciális kérdésére pedig annál inkább csak követhetőleg lehet felelni, mert a zsidóknak teljes törvényes egyenjogúsítása óta, még Magyarországon, az ezen kérdést törvényileg legliberálisabban kezelő államban is, az 1894-ik év óta, csak 25 év telt el.

Nem lehet vita tárgya, hogy a különböző külső faji jellegek teljes anyagi összeolvadása kifelé többé-kevésbé zárkózott, tehát specifikáló nacionalista államéletet élő államokon belül csak többszörösen folytatódó véskeresztezések, vagyis úgynevezett vegyes házasságok sorozatának eredménye lehet.

A zsidók és nem zsidók közötti szabad és zavartalan házasságkötés jogi lehetősége pedig az e kérdésben legliberálisabb államban összesen 25 év előtt következett be. Ezen rövid idő még arra sem volt elegendő, hogy a véskereszteződés egyszeri megismétlődésének eredménye már általános élettörvényként a megállapításra felhasználható lenne.

A házasságkötési egyenjogúsítás előtti időben nem zsidók és zsidók közötti vegyes házasságok csak szórányosan fordulhattak elő, mert a házasságkötés érvényességét feltételező vallási szabályok csak áttérés esetén tettek ilyen házasságokat lehetővé, ami a két fél közötti távolságot nagyobbitotta.

Kétségtelen az, hogy a vallási egyenjogú sítási törvény becikkelyezése utáni időben kötött ilyen vegyes házasságok legtöbbször szintén a zsidó házasságkötés áttérését vonták maga után, de az már csak a születendő gyermekek érdekében, célszerűségéből történt, de nem volt többé a házasság érvényességének a parancsoló feltétele többé.

A statisztika közismert számai bizonyítják, hogy a zsidók vallási egyenjogúsítását jelentő polgári házasság behozatala óta sokkal több nem zsidó és zsidó közötti vegyes házasság kötött, mint a megelőző idő bármelyik hasonló hosszú időtartama alatt.

A polgári házasság behozatala előtt sokkal kisebb számban kötött ilyen házasságok asszimiláló eredményeit éppen azok szórányos jellegénél fogva nagyon bajos volt statisztikailag ellenőrizni, de az már a mai generációban élő egyes ilyen leszármazottokról is több esetben megállapítható, hogy azok teljesen összeolvadtak a keresztény társadalommal.

Még az ügy érdekében is visszataszító lenne ennek példájára neveket felhozni, mert még a kritikának sem áll jogában az ember lelki világának érzékenységéhez közel álló családi, magán dolgokat a nyilvánosság részére felhasználni.

Elegendő arra utalni, hogy a magyar közéletben szereplő, az ország fővárosában is élő és vezető hatáskörrel bíró több olyan egyéniség él nyílt, minden antiszemita kritikát kiálló, magyar nemzeti irányú életet, még keresztény egyházi vonatkozású főfunkciókban is, kikről az őket ismerő nagyközönség egész tömege nem is sejti a sémita leszármazást.

Ezek tények, melyeket megcáfolni nem lehet, mert a bizonyítékai élnek, megtalálhatók és szaporodnak.

Ezekkel a joggal asszimiláltaknak nevezhetőekkel szemben azon tudósok, kiknek a nemzeti cionizmus, az internacionalizmus, vagy a zárkózott keresztény felfogás érdekében ellenszenves a zsidók asszimilálódási képessége, a nem zsidók és zsidók közötti asszimiláció lehetetlenségének bizonyítására fel szoktak hozni olyan példákat, melyekben a zsidók és nem zsidók közötti vegyes házasságok vagy magtalanságot, vagy egészségtelen fizikumú vagy beteg pszichikájú degeneráltakat eredményeztek.

Nem vonom kétségbe, hogy sok vegyes házasság semmilyen, vagy csak negatív szaporodási értékű eredménnyel végződött. Azonban amíg bármilyen elmélet gyakorlati bevagy be nem válásának a főkérdésében, a próbák egy részének a sikerülte a megvalósíthatásnak feltétlen bizonyítékait nyújtja, addig a próbák egy másik részének a nemsikerülte, csakis a próbára felhasznált anyagnak a lokális vagy személyi anyagértéktelenségét, jelen esetben degeneráltságát bizonyítja.

Az asszimiláció mellett fajilag általánosan két, további eredményes következtetésre alkalmas példát nyújt a magyar keresztény középosztály és az északamerikai Egyesült Államok polgársága.

A magyar középosztály magyarok, északi szlávok, délszlávok, germánoknak és kisebb mértékben törököknek, örményeknek, románoknak, olaszoknak és zsidóknak a keveredéséből alakult, vagyis olyan elemekből, melyek a maguk külön eredetiségükben egymástól a tipikus külső jellegzetességeik alapján is első látásra, ezen kérdésben laikusok által is könnyen megkülönböztethetők voltak.

Ezen, külön-külön szokásaik, életmódjuk, külsejük folytán specifikált elemekből alakult ki a magyar keresztény középosztály, évszázadok során át végbement vérkereszteződések, közös érdekek, közös szenvedések és közös örömök következtében. Ez azon osztály, mely viszonylagosan leg-

magasabb értelmiségénél fogva ma a magyar nemzetet, az emberi világ egyéb népeivel való tudományos, értékcserező, szóval emberi érintkezésben képviseli, tehát magyarnak hivatalosan is elismerendő.

A nehezebb mozgású, egymásból házasodó parasztság-külsejében, beszédmodorában, de gondolkozásában is sok helyen megőrizte a tiszta magyar jelleget. Ezzel szemben a középosztálynak bármely csoportját vesszük beható vizsgálat alá, azon eredményre kell jutni, hogy egy fajilag, sőt nemzetileg sem tiszta keveréket nyújt, mely azonban mégis magyar, bár nem azonos a magyar parasztság fajtiszta részével, hanem egy összeolvadás folytán előállott új típus, melyben a domináló szerepet a magyar örökség képezi.

Nem állítható az, hogy ezen új kompozíciójú, de mégis magyar alapjellegű osztály egy új faj/képvisel, hanem megállapítható, hogy idegen fajokhoz, de legalább is eredetileg nagyon eltérő jellegzetességű idegen népekhez tartozó elemek úgy összeolvadtak benne, hogy ma már ezek túlnyomó része egymástól csak nagyon nehezen, sok esetben egyáltalán nem különböztethető meg.

Az Északamerikai Egyesült Államok keresztény polgársága még erősebb következtetési alapot nyújt a materiális asszimiláció lehetősége számára.

Az emberiség minden fajából összeverődött telepések összeolvadtak a prsedomináns erejű angolszász telepésekkel és létrejött egy angolul beszélő, az angolokra legerősebben emlékeztető, de azért mégis új típus, a yankee.

Bármennyire emlékeztet is a yankee az angol ősökre, bármennyire hajlandó az angolszász prestizsért nagy áldozatokat is hozni, mégis eltagadnatlanul felismerhetően különbözik angol fajrokonaitól még vérmérsékletileg is, meőt a nagy összeolvadás alatt olyan új elemek forrottak vele össze, melyek az angol őshazából történt kivándorlás óta olvadtak össze és melyek a kivándorlás óta az Angliában maradt angol népességre ilyen befolyást nem gyakoroltak.

Ezen összeolvadás és ennek következtében a különbség az angol és yankee között másfél évszázad alatt ment végbe. Ha a zsidóság beolvadása elé másfélszáz év alatt nem fognak akadályokat gördíteni, akkor azoknak a száma, kik a keresztényektől már nem, vagy a zsidóságra csak mindig halványodóbban emlékeztetve, alig különböztethetők meg," nagy arányokban fog emelkedni.

Mindkét felhozott példa nemcsak a materiális asszimiláció, hanem a későbbi, a végcélú képező szellemi asszimiláció bekövetkezhetésére is nyújt némi következtetési anyagot.

Vagyis ezen alapon is lehet azon magas emberi fejlődési fok elérését remélni, hogy egyszer majd az emberek,

megfelelkezve a színekről, gondolatvilágukban ideálisan fognak asszimilálódni, tekintet nélkül megőrzött külön nyelvekre és egyéb megőrzött külön sajátságaikra.

Egyelőre azonban ma köztudomású, hogy a zsidók asszimiláltságát a keresztény társadalom nem fogadta szívesen. Az egymáshoz való szükségyszerű vonzódás, egymásra utaltság, az elszigeteltség érzete a minden országban élő zsidók között sokakban előkészítette a hontalanok hazája, az internacionalizmus iránt való hajlandóságot és ezáltal érzésben még erősebben eltolta a zsidóságot a többi, saját nacionalista életét élő nemzetektől.

A zsidó nép történetét őshazája elhagyásától napjainkig itt adni lehetetlen és felesleges.

Ezen történelmileg tisztázott és ismert folyamatból a diasporától napjainkig mindössze azon eredményeket kell kiemelni, amelyek az adott kérdés megvilágításához okvetlenül szükségesek.

Mindenekelőtt megállapítandó, hogy a zsidók ezen közel két ezredév alatt egészen az utolsó félszázadot megelőző ideig megtartották jellegzetes tulajdonságaikat, vagyis nagyon csekély kivételtől eltekintve megmaradtak zsidóknak.

Azonban az utolsó félszázad politikai fejleményeinek, gazdasági viszonyainak és a felvetődött társadalmi problémáknak hatása alatt a zsidók három csoportra tagozódtak.

Eredetileg ezen tagozódás csak kettős irányú volt, nevezetesen voltak zsidók, kik nemzeti irányt követtek és pedig politikailag akklimatizálódva, azon nemzet irányát követték, amely nemzet körében éltek és viszont lettek nemzetközi irányú zsidók, kik szakítottak minden nemzeti irányzattal, így a zsidóval is.

A legutóbbi évtizedekben, de főként a legutolsó időben számottevő újabb elágazás történt. Ugyanis a nemzeti életet élő zsidók közül sokan áttértek a zsidó nemzeti irányzatot képviselő cionizmusra.

Ezen előbb kettős, de utóbb hármas tagozódás aszerint ment végbe, amint az illető lakóhelyükön a zsidókkal bántak.

Azon szakadatlan hosszú kitasztás, lenézés és legalább is távoltartás, melynek a zsidók állandóan ki voltak téve, ezen ezáltal is progresszívvé lenni kényszerített fajnak nagyon sok tagjával megutáltatott minden nemzeti érzést, amelyben ők mást nem láttak, mint az embercsoportok elkülönüléseit, amelyeknek az előnyeit, a melegét velük nem akarták megosztani. Ezek nemzetközieszékké lettek, hogy a reájuk nézve hátrányos nemzeti korlátokat ledönthessék.

De ezenkívül a zsidók különben is generációról generációra szabad pályákra lévén kényszerítve, a szellemileg legnagyobb érettséget igénylő pályákon tudtak csak boldogulni.

Ezek a pályákon pedig, mint a kereskedelem, bankügyek, művészet, irodalom, az érdekszálak túlmennek a haza, illetve minden haza határain és így kölcsönösen összeszövődve, egy nemzetközi érdekerületet alkottak. Az ilyen foglalkozású emberekben vagy elhalványodik a haza fogalma, vagy pedig túlteng.

A hatalmas angolszász faj ugyancsak a nemzetközi érdekerület folytán olyan tevékenységet fejt ki, hogy minél nagyobb területet kényszerítsen angolszász kultúra alá. Vagyis ugyanazon főfoglalkozások, mint a kereskedelem és bankügyek, amely főfoglalkozások a zsidók tekintélyes részét kozmopolitákká tették, az angolokban a nacionalista irányzatot a túltengésig fejlesztették.

Rosebery lord 1893-ban a következő beszédet mondotta:

«It is said that our Empire is already large enough, and does not need expansion . . . We shall have to consider, not what we want now, but what we want in the future . . . We have to remember that it is part of our responsibility and heritage to take care that the world, so far as can be moulded by us, should receive the Anglo-Saxon, and not another, character.»

«Azt mondják, hogy a mi birodalmunk már elég nagy és nem igényel további kiterjesztést. Nekünk nem azt kell figyelembe vennünk, amire most van szükségünk, de amire szükségünk lesz a jövőben. Nekünk emlékeznünk kell, hogy az a mi felelősségünknek és örökségünknek a része, hogy gondoskodjunk arról, miszerint a világ, amennyire erre képesek vagyunk, ne más, de angolszász jelleget öltjön.»

Rosebery lord, a nagy angolszász fajnak nagy politikusa kimondhatta ezt a büszke programot, mert mögötte állottak az angolszász fajnak ily irányú óriási eredményei és egy aktivitása teljében levő fajnak a termelő ereje. Természetes, hogy a társadalomtudományoknak bármilyen fejlődése mellett is az angolszászok mindig ebben az irányban fognak törekedni, vagyis a világnak ha nem is angol, de angolszász jellegűvé tételére. El is érték azt az eredményt, hogy ma már $\frac{3}{4}$ milliárd ember angolul beszél és ez a szám állandóan növekvőben van.

Ellenben az egész földön szétszóródott összesen körülbelül 14 milliónyi zsidóság ambíciói irányul ehhez hasonló nem választhat, tehát a célt, az egyenlőjogúságot ligy akarják elérni azon tagjai, kik belefáradtak és részben kinőttek, a nemzeti eszméből, hogy ne legyen semmiféle nemzeti eszme.

Az intelligens és erős angolszász faj, amely már annyira specifikálódott, hogy már szinte külön fajnak lehet nevezni, le akarja dönteni a korlátokat, hogy a földet uralja. Rosebery lord ugyan ezt úgy értette) hogy lehetőleg az angol birodala-

lom érje el ezen célt, azonban ettől függetlenül az anyaországgal együtt az Egyesült Államok, valamint az összes angollá lett angol gyarmatok kooperálva összeműködnek, az angol nyelv útján az angolszász karakter terjesztésére.

A csak intelligens, de számbelileg gyenge zsidó internacionalisták zsidóvá nem akarhatják tenni a világot, tehát szintén nem bánnák, ha az egész világ például angolul beszélné, és ez által egy egységes rend fejlődne ki a földön, különbségek nélkül, amely rendbe végre ő is beolvadva, megszűnne hazátlan lenni.

A zsidóságnak az a része, mely jómódhoz jutott, különösen olyan országokban, melyek törvényileg többé-kevésbé recipiáltak, nagyon sok becsületes törekvést fejtett ki, hogy fajlag asszimilálódjék.

Ezek harcoltak az új hazájukért, írtak annak a nyelvén, felvettek új neveket, nagy eredményekkel fejlesztették az illető ország nemzeti kultúrájának minden ágát, hogy beolvadjanak az illető ország népébe.

Amint fentebb kifejtettem, a fajok materiális asszimilációja is azonban egy nagy türelmet igényelő, hosszú folyamat, az ideális gondolatvilági asszimilációról pedig a mai emberi átlagműveltség mellett még beszélni sem lehet.

Egészen új összetételű államokban, mint voltak keletkezésük idejében az Északamerikai Egyesült Államok, melyekben tulajdonképpen felszívó és ottani helyi történelmi hagyományokkal bíró őslakosság nem volt, mindössze számbelileg erősebb vagy gyengébb bevándorlók, ez könnyebb folyamat ugyan, de szintén csak hosszú idő eredménye volt. Ellenben bármelyik, történelmi múltjára büszke népbe való anyagi beolvadás, egyes nem szívesen látott letelepedők részéről sokkal lassúbb és nehezebb és kizárólag házassági keresztezések sorozata által válik teljessé.

A yagyonosodása révén is magas kulturfokra jutott zsidóság pedig látva, hogy mennyit tettek már ő és elődei az illető nép nemzeti kultúrájáért, sok esetben nem tudta megérteni, hogy miért tesznek még mindig vele különbségeket, legalább is társadalmi különbségeket és türelmetlenné vált.

Nemzetközivé ezen zsidók közül sokan nem akartak lenni, mert vágytak arra a kétségkívül meleg érzésre, egy önálló nemzet tagjává lenni, amit 3000 év óta nem élveztek, és ennek folytán ezen türelmetlenek gyarapították a cionistáknak eleinte jelentéktelen táborát.

Most már ebben a három irányban fejlődik a zsidók élete tovább és aszerint fognak a jövőben ezen irányok között megoszlanı és olyan politikát, valamint olyan kultúrát fognak erősíteni, ahová őket ismét csak a velük szemben tanúsítandó bánásmód fogja irányítani.

Azon megállapítás után, hogy a hazájukból szétszóródott zsidóságot több kevesebb antipátiával fogadták letelepedési helyeiken, megállapítottuk azt is, hogy ezen antipátia okai mindkét félben keresendők. Az antipátiára a zsidók megadták az okot azzal, hogy régebbi kultúrájuk lévén, mint azon népeknek, kiknek földjén letelepedtek, következőszerűleg az átlagban versenyképesebbeknek mutatkoztak, mint a befogadó országok átlag lakossága, mely még akkor kezdetleges őstermelésnél egyébbel a legtöbb országban nem foglalkozott, míg a zsidók elhagyni kényszerült hazájuknak helyi és szomszédi viszonyainak megfelelőleg akkor már kiépezett kereskedőkké lettek.

Az átlagosan magasabb kultúrán kívül, a letört és dekadens hazájukból magukkal hozott idegenszerű vallási szertartásaik, az akkori kereskedelmi foglalkozással, alkuval és közvetítéssel járó jellegzetes és nem megnyerő sajátságok, valamint a szegénység folytán fokozottan fellépett szerzés-vágy rosszul vezették be a letelepedőket új hazájukba.

A befogadó népek ugyanazon főoknál fogva fogadták rosszul a zsidókat és ugyanazon főoknál fogva zárták ki őket társadalmukból, amely oknál fogva ma, oly hosszú idő után az antiszemitizmus még létezik, az átlagos versenyképességben, az átlagos intelligenciában a zsidók javára mutatkozó többlet, és a főfoglalkozás, valamint az eltaszítás folytán a zsidók nagyobb részében kifejlődött tényleg kellemetlen, sőt sok esetben visszataszító tulajdonságok alapján.

A hosszú idő alatt, a különféle elszaporodási és gazdasági viszonyok szerint eltérő mértékben, de mindenütt, a zsidó üzletemberek átlaga elsajátított két tulajdonságot. A verseny és elszaporodás folytán megnehezült érvényesülési módok a lenézett zsidó üzletvilágban otthonossá tették az ügyleteknek elég gyakori vakmerő irrealitását. A zsidó üzletemberek megszokták az őket fajilag lenező ária világot olyan mértékkel tekinteni, amely mérték a velük szemben alkalmazott faji és egyéni lenezés intenzivitásának ereje szerint az idegenkedéstől egészen az ellenséges érzésig fokozódott. A lenezés és eltaszítás a legtöbb ügyletkötésnél mindenesetre csökkentette az őket lenező fajból származó keresztény üzlethelekkel szemben azon lelkiismereti köteleiséget, melyre egy ügyletkötő az őt egyenrangúnak elismerő másik ügyletkötővel szemben különben kötelezve lenne.

Ha ezea tulajdonságoknak okait bíráljuk, akkor az antiszemitizmus indokolása legyengült.

A zsidókat eltiltották a földtulajdontól, az iparicéhektől, tehát maradt részükre a kereskedelem. A tisztviselői kar nem akarta befogadni a zsidókat, tehát az anyagilag és a

vagyonszerzés szempontjából szellemileg is fizetési osztályokba szorított hivatalnoki pályák helyett kényszerítették a lateiner zsidóságot a szellemi önállóságot, élelmességet fokozó és gazdagító szabad pályákra.

Az antiszemitizmus kényszerítette a zsidó gyermeket jó tanulóvá lenni az iskolában, mert a generációkon át diszponens tevékenységet gyakorló fajnak különben is szellemileg fogékony fiait gyermektársai, az antiszemiták fiai iskolatársadalmilag lenézték. Az átlagban intelligens, de lenézett zsidó fiú is akart lenni valaki, tehát pótolta a más örömeit, a fizikai versenyt az első padbeli versennyel és még többet tanult, mint különben, ha a többi gyermek egyenjogúsította volna.

Az iskolák után jön az élet versenye, az életben pedig az iskolából jó készütséggel kilépő zsidó fiúkat vagyonszerző pályákra kényszerítette az antiszemitizmus, tehát az életben úgy szellemileg, mint vagyoniilag mindig jobban gazdagodhatott.

A zsidó eredetileg hozott magával rossz tulajdonságokat, a régebbi kultúráján kívül is, az antiszemitizmus pedig mindent elkövetett — többnyire öntudatlanul ugyan — hogy ezen rossz tulajdonságait le ne vethesse, ellenben, hogy azokat a kítaszítás által gyarapítsa.

Az antiszemitizmus ma szemére veti a zsidóságnak, hogy mindennel kereskedik és folyton csak kereskedik és feltűnő nagy számban ügyvédkedik, holott éppen az antiszemitizmus volt az, amely egyenesen ezen pályákra kényszerítette őket, a vagyonszerzésre alkalmat nem nyújtó pályáknak előlük hosszú időközön át történt elzárása által.

Az antiszemitizmus ma szemére veti a zsidóságnak, hogy nagy vagyont harácsolts össze és mióta földet is vehet, sok földje van, holott az antiszemitizmus gazdagította a zsidóságot és az antiszemitizmus adta el a földet a zsidóknak, részben mert kizárólag pénzszerző pályákra utalta őket, részben a saját versenybeli átlagos inferioritása, könnyelműsége és úrhatnamsága által.

Már ennyiből levonható azon resume, hogy a zsidók tényleg kellemetlen és rossz tulajdonságokat is hoztak annak idején magukkal, valamint egy régebbi és így fejlettebb átlagos műveltséget.

Megállapítható, hogy ezen tulajdonságok miatt a befogadó népek többé-kevésbé nem fogadták be; nem adták meg a zsidóknak a megváltozási, inkább kiegyenlítési alkalmat és így a kiegyenlítő helyett szükségszerűleg egy láthatatlan, de effektív állam az államban keletkezett, a régebbi erősebb ária lakosság részéről nyílt, a betelepülő és számbeliileg gyengébb zsidók részéről rejtettebb, de kölcsönös ellenszenvvel.

Mindebből megállapítandó, hogy mennyi erkölcsi tartozása volt a kitaszítottaknak a kitaszítókkal szemben.

Az emberiség fejletlenségére nézve pedig klasszikus bizonyíték az, hogy a ki taszítás maga emberien érthető és azon időkben menthető is volt, vagyis a múlt tudási színvonalának természetes következménye volt.

Természetesen az ellenszenv nagyon különböző skálát mutat fel a különböző országokban, aszerint, hogy vagy milyen versenyképessé és tanulttá vált az illető ország öslakossága, vagy hogy milyen vagyonra és ennél fogva befolyásra tettek szert a zsidók az illető országokban, végül hogy a zsidók az egyes országokban mennyire szaporodtak el.

Az angol birodalomban fejlődött ki az antiszemitizmus leggyengébben, mert a dolgozó, földrajzi, éghajlati viszonyainál fogva szívós és kitűnő kereskedő, ennél fogva tanult angol nép nem érezhette a zsidó versenyt, melyet kivált az utóbbi időkben már szinte észre sem vett. Az élelmes és vállalkozó természetű olasz népnél is csak mérsékelt erejű antiszemitizmus fejlődött ki.

Az orosz cárizmus ezzel ellentétben, amint már megállapítottam, brutális erejével a zsidókra nehezedett és egy zárt nagy ghetto nyomorában szaporította őket és ezáltal elérte az elkerülhetetlen eredményt.

Magyarországon már a fenti okokon, vagyis a szerzett zsidó befolyáson kívüli tényező is beleszólt abba, hogy a zsidóságot itt egyenjogúsították törvényileg legtökéletesebben, ez a tényező pedig a magyar népnek legszebb, bár nem leghasznosabb tulajdonsága, nevezetesen az egész történelmi múltján át folyton bebizonyosodott finomlelkű nobilitása.

A magyar népet földrajzi fekvése és földjének gazdagsága arra predesztinálták, hogy időközönként idegen szerzés-vágyanak az áldozata legyen.

Amely nép sok zaklatásnak, pusztításnak, igaztalan foglaló háborúknak az áldozata volt, az olyan nép, mint egyáltalában mindenki, aki sokat szenvedett, kiváló érzésfinomságot sajátít el a jogtalan és alaptalan báuitalmakkal szemben. A magyar népet nobilissá tették először a többnyire erőbeli túlsúlyban volt ellenfelekkel szemben a létért vívott háborúi, a méltatlanul elszenvedett sorscsapások, végül] a szabad természetben folytatott ideális főfoglalkozása, az östermelés.

A maga is méltatlanul sokat szenvedett magyar nép törvényileg tökéletesen egyenjogúsította az emberileg szintén méltatlanul sokat szenvedett és földjén letelepedett magyar zsidókat.

Ezzel szemben merült fel az a nagyj jelentőségű vád,

hogy mégis sok magyar zsidó állott a destrukció szolgálatába, nyílt ellentétben azzal a magyar nemzeti eszmével, amely iránt hálával és szeretettel tartozott volna viselkedni.

Ezen tételnél ismételnem kell azon, az orosz zsidókról írt fejezetben már mondottakat, hogy egy rossz védelem többet árt a vádlottnak, mint maga a vád.

Ismét csak azt szokták vedelmül felhozni, még olyan nagytudású politikusok és kitűnő védők is, mint Vázsonyi Vilmos, hogy a Magyarországon a bolsevizmus szolgálatába állott zsidók lelkükben már annyira eltávolodtak a zsidóságtól, hogy ezek zsidóknak már tulajdonképpen nem is tekinthetők többé.

Ezen védelem azért helytelen, mert nem alapul a valóságon és helytelen azért is, mert nem célravezető.

Nem alapul a valóságon azért, mert egy zsidó, a zsidó vallás összes külső és belső szabályainak tökéletes elhanyagolása, sőt nyílt megtagadása esetén is megmarad a zsidó faj egy tagjának mindaddig, míg vagy materiálisan, vagyis vérbelileg nem olvad át egy másik fajba, vagy míg levette összes faji jellegzetességeit, nem alkot egy új, minden faji jellegzetesség nélküli speciést, amilyen pedig ma még nincs, nevezetesen amíg nem alakul át világpolgárrá.

Elismerem, hogy a Magyarországon a destrukció szolgálatába állott egyes zsidók olyan tulajdonságokat mutattak be, amely tulajdonságok, mint például a vérszomj, a tettleges erőszak, nem zsidó faji jellegzetességek. Ilyesminek a bizonyítása rontana az ügy komolyságán. De az sem következik belőle, hogy az a zsidó, aki vérszomjas, vagy tettlegesen offenzív természetű, ezáltal megszűnik zsidóvá lenni. Ezen fentidézett tulajdonságok általános emberi kinövések, melyekben az emberek fajra való tekintet nélkül, az életkörülményeik, vagyis tetteik előzményei szerint esetenként és nem fajonként részesednek. Az is bizonyos viszont, hogy a zsidók között, éppen intellektuell főfoglalkozásaiknál fogva kevés ilyen természetű ember található.

A védelemnek a lényege nézetem szerint mégis az lett volna, hogy el kellett volna ismerni, miszerint tényleg aránylag nagyszámú magyarországi zsidó is állott a gyakorlati destrukció szolgálatába, azonban meg kellett volna mondani azon okokat, hogy ezt miért tették.

Elismertem, hogy Magyarország népének a törvényhozása nobilisan felismerte azon emberi kötelességet, mely szerint fajok szerinti külön jogállapot ugyanazon országban nem maradhat meg.

Azon alapvető fontosságú körülmény, hogy a zsidók Magyarországi recipiálása csak egy negyedévszázaddal ezelőtt

történt, az szintén nem írható a magyar nép politikai erkölcsi számlájának a terhére.

A magyar nép többségének a gondolkozási fejlettségére és nemességére vall azon tény, hogy a magyar nép azt már egy negyedszázad előtt megtette, amit nála sokkal nyugodtabb államéleti feltételek között élő, nagyobb számbeli és gazdasági erejű államok még ma sem tettek meg ilyen tökéletes mértékben.

De viszont ezen negyedévszázad ideje még nagyon rövid volt ahhoz, hogy egy évezredekén át mindenütt elnyomva volt és nagyon sok államban még ma is elnyomott faj minden tagjában felejtse azt a méltatlanságot és egyenlőtlenséget, amely az ő fáját az uralkodó társadalom részéről igaztalanul érte és sok államban még a jelenben is éri.

Azon magyarországi zsidók közül, kik ebben a hazában szellemi produkciójuk, vagy anyagi eredményeik révén már olyan pozíciót értek el, amely pozíció az ő és családjuk részére itt egy csaknem irigylésreméltó állandó állapotot és nyugodt jövőt biztosít, azok nem is állottak a destrukció szolgálatába. Az ilyen zsidókkal szemben sem az egyenjogúsítás hosszú idejének morális ereje felejtette el a kétezredéves múlt szenvedéseit, hanem az egyéni tehetségeik által segített kedvező konjunkturális körülmények pótolták egy hirtelen nagy személyi emelkedés révén az elmaradt fokozatos faji emelkedést.

Azon zsidók azonban, kik vagy tehetséghiány, vagy kedvezőtlen konjunktúrák következtében nem tudták a jelentől kierőszakolni azt, amit a hosszú múlt fájától megtagadt, azoknál semmi sem feledtette azt a hosszú multat, amelytől mindössze csak egy negyedévszázad választotta el.

A forradalmat megelőző magyar kormányok évtizedeken át semmilyen komoly akadályt sem vetettek a Galiciából özönlésszerűen bevándorló zsidóság letelepedése ellen. Ez volt a főbaj.

A galíciai zsidó faji fogékonysága és szorgalma révén hamar megtanult magyarul és faji rokonsága révén hamar tudott a régi elpolgárosodott és elmagyarosodott zsidósághoz külsőleg alkalmazkodni. De mivel a beözönlés nagy terjedelme folytán az ország ezen új tömegeket még nem tudta ilyen rövid idő alatt úgy feldolgozni, mint amilyen mértékben a már generációkon át magyar légkörben, magyar szenvedések és örömök között élő, régi magyar zsidóságot feldolgozta, ezáltal egy olyan nagyszámú új zsidóság keletkezett Magyarországon, amely külsőleg a régi magyar zsidóktól főként a csak külsőségek után ítélő tömegkritika előtt nem különböztethető meg. Azért ezen zsidóság mindén faji rokonság dacára mégis egy külön új zsidóságot képezett,

amely nem élt közöttünk, nem szenvedett és nem örült velünk olyan hosszú időn át, hogy a mi érdekeinkkel már annyi érzelmi közösséget vállalhatott volna, mint az apáról fiúra itt nevelkedett és már röghöz szokott régi magyar zsidóság, melynek tekintélyes része már nem is tud más nyelven beszélni, mint magyarul.

Az vitán felül áll, hogy ez egy nem kívánatos elem, de a betelepédése a magyar hivatott hivatalos szakkörök, a magyar közigazgatási és rendészeti hatóságok szemeláttára történt, javarésze nézve már a háború előtt, tehát legálisnak ismerendő el.

Egy olyan kellemetlen ténnyel állunk szemben, amely tény az akkor még keresztény magyar hivatalos állam mulasztásának a következménye.

Ezen mulasztás éppen olyan kellemetlenül érintette az el magyarosodott és asszimilációs hajlamú régi zsidóságot, mint a faj magyar lakosságot. De ezen mulasztásért nem a nyugodt, az érvényesült és akklimatizálódni igyekvő magyar zsidóság a felelős, hanem a háború előtti kormányok, amelyeknek előre nem látó könnyelműsége eredményezte azt, hogy itt egy nyugtalan, nagy számánál fogva érvényesülni nem tudó, de bizonyos intellektuális erejénél fogva érvényesülni kívánó faji többlet keletkezett.

Ezen nem kívánatos faji többlet adta a bolsevik vezetők legnagyobb kontingensét és ez a többlet a még kellő idő hiányában le nem gyengült fanatizmusával, a már itt elmagyarosodott zsidóságnak kevesebb ellenálló erővel bíró tagjait is magával tudta rántani. A faji rokonság nagy erő, főként hogyha azt még meg nem szilárdult, új, másféle felfogásba átmenni akaró, de még teljesen át nem ment faji rokonokkal szemben egy nyugtalan rábeszélő erejű és sajnos, izgatásra alkalmas szenvedési példaanyag fölött bőven rendelkező fajrokonok alkalmazzák. Ezen rábeszélő új és csak kis részben a magyar felfogásban még meg nem erősödött régi zsidók vettek részt a bolsevizmusban.

Ugyanezen zsidók olvasták, hallották és tapasztalták, tehát tudták azt, hogy a zsidóknak milliói szomszédos államokban még ma is százalmas sorsban tengődnek.

Ugyanezen magyarországi zsidók nagyrésze abban az országban sínylődött éveken át hadifogságban, amely országban, az orosz birodalomban a zsidók milliói a legszomorúbb sorsban tengődtek. Ezen a fogság alatt velük egy országban, tehát ugyanazon érdekerületen szenvedő orosz zsidóság szenvedései egyes érzékenyebbek lelkében sokat gyengítettek azon a még meg nem szilárdult szereteten és hálán, melyet új hazájuk, az őket negyedszázad előtt egyenjogúsító Magyarországgal szemben éreztek.

Ugyanezen magyarországi zsidók orosz fogságuk alatt végignézték azon lelki fertőzésre nagyon alkalmas tevékenységet, melyet a fogság alatt, évről-évre fajtestvéreiknek egyesek előtt mindinkább jobban elismert orosz zsidók, az emberek egyenjogúsításának szépszavú programja alatt elkövettek.

A szenvedő ember nagyon fogékony bármely javító program iránt, a fogságban pedig sokat szenvedtek az emberek. Hozzájárult ehhez az is, hogy a fogságban nagyrészt türelmetlenné, idegessé, egymással veszekedővé vált foglyok között a zsidó foglyoknak nagyon sok alkalmuk volt azt tapasztalni, hogy dacára harctéri fogoly származásuknak, a keresztény hadifogoly társadalom nem, vagy csak egyes esetekben recipiálta őket és ezzel egyesekben ismét gyengült a távoli magyar föld iránti, még különben is nem régi kegyetes érzés.

Az ilyen előzményű magyarországi zsidók állottak nagy számban a gyakorlati bolsevizmus szolgálatába és ezek rántották magukkal a többnyire koruknál fogva bírálatképtelen éretlen ifjaktól, kielégítetlen és jogosulatlan ambíciójú beteges diszpozíciójú törtetőkből, a gyakorlati életben vak teoretikusokból és legvégül a minden zavarosban halászni kész kalandorokból álló egyéb társaikat, kik között a már vázolt körülményeknél fogva szükségszerűleg sok zsidónak kellett lennie.

Hogy a gyakorlati bolsevizmusban tényleg résztvett magyarországi zsidók milyen büntetésben fognak részesülni, azt nem kizárólag a fent leírt indokolás alapján lehet elbírálni, mert az emberiség nyugalma és a további evolúció nyugodt fejlődésének az érdekében a jelenkori embereket még tetteik szerint is kell elbírálni és büntetni és nem kizárólag az előzmények szerint, ahogy azt majd egy fejlettebb emberi társadalom életviszonyai már meg fogják engedni.

Azonban mindebből kétségtelenül levonható az a következtetés, hogy sem a zsidók általában, sem pedig a magyarországi zsidók különösen, a gyakorlati bolsevizmusban résztvett zsidók ténykedéséért fajilag nem felelősek, sem a bíróság, sem a társadalom ítélőszéke előtt.

Visszakövetkeztetve pedig nyilvánvaló az emberi társadalom mulasztása.

Ha az emberi társadalom már évszázadokkal ezelőtt mindenütt egyenjogúsította volna a zsidóságot, úgy hogy a most lezajló világháború alatt Magyarországon, vagy bárhol egyebütt élő zsidók, már mindenki mással teljesen egyenjogúsított zsidó ősöknek a leszármazottai lettek volna, akkor bizonyosan sokkal kevesebb zsidó vett volna részt a bolsevizmus gyakorlati megvalósításának destruktív kísérletében,

mint amennyi a mai állapot mellett abban tényleg résztvett.

Ha pedig a mai zsidók már generációk előtt, az egyéb emberiséggel mindenütt teljesen egyenjogúsított zsidó ősöknek a nyugodt életfeltételű leszármazói lennének és még így is adtak volna aránytalanul sok embert a pusztítás eszközéül, akkor lehetne egy faji felelősség bizonyos határaitól beszélni.

Egyenlő ítéleti mértéket csak egyenlő életfeltételek felett rendelkező elemekkel szemben szabad alkalmazni.

Ezen fentebb leírt fejtegetés a jogos védelmen kívül egy újabb példáját nyújtja annak az egyetemleges és közös felelősségnek, mellyel az emberiség közös, nyugodt fejlődése érdekében az emberiség nagy egészét alkotó egységek egymásnak tartoznak.

De amint az ősök mulasztásaiért senki sem vonható joggal felelősségre, úgy a mai keresztény társadalmakat sem lehet az őseik humanitárius mulasztásaiért felelőssé tenni.

A mai keresztény és zsidó társadalom mégis tartozik az adott eltávolító eredményekkel, mint az állami élet új felépítésének egyik akadályával számolni.

Egy őseinek mulasztásaiért felelősségre nem vonható keresztény társadalommal szemben áll egy olyan politikai faji tulajdonságokkal is rendelkező zsidóság, amely faji tulajdonságok a zsidóságnak minden kulturális érdemei dacára is nem adják meg azt a jogot, hogy egy saját nemzeti életét végre élni kívánó nemzet államéletében, mint zsidóság, vezető jellegű szerepet töltsön be, habár azt már kimutattuk, hogy ezen akadályozó faji tulajdonságokért a mai zsidóság szintén nem tehető felelőssé.

Ennek a szembenálló két álláspontnak az okos és a jelen helyzetnek egyedül megfelelő kölcsönös és kiegyenlítő belátásában rejlik a nagy kérdés megoldásának egyetlen lehetősége.

Belátó jóakarattal könnyen meghatározhatók azok a kölcsönös engedmények, melyeket a mindenkit előbbrevívó siker érdekében mindkét félnek meg kell hoznia.

A zsidóság azon részének, mely folytatni kívánja a befogadó nemzetbe való beolvadásnak becsületos és rezervációmentális nélküli, sok esetben már eredményesnek bizonyult politikáját, meg kell könnyíteni az útját és örömmel, haszontékonként könyvelni el intelligens, munkaképes, vérfrissítő elemeknek a befogadó nemzetet gazdagító ilyen törekvéseit.

Azon tételt már levezettük, mely szerint az asszimiláció mindkét fajtája, tehát a jelenleg egyedül szóba jöhető materiális asszimiláció sem jelent tökéletes beolvadást, hanem egy olyan összeolvadást, melyben a befogadó erősebb is veszít valamit eredeti jellegzetes tulajdonságaiból, a befogadott

gyengébb egyes jellegzetes tulajdonságainak felvétele által, tehát végeredményében az erősebb befogadó is megváltozik az összeolvadás következtében, nem csupán a beolvadó gyengébb. Ennek megállapítása után joggal feltehető azon kérdés, hogy tényleg kívánatos-e az összeolvadás, például a magyar keresztény társadalom és a magyarországi zsidóság között és ha igen, úgy melyik nyer és melyik veszít az összeolvadás által.

Az bizonyos, hogy emberileg és jogilag minden egyes embernek jogában van a saját énjét másokkal szemben elismertető nemzeti állameszméhez ragaszkodni és olyan politikai irányt követni és támogatni, amely irány az ő saját egyéniségének a feltételeit megvalósítani és részére egy általa élni kívánt nemzeti létet biztosítani ígér.

Ez egy olyan emberi jog, amelynek a teoretikus kétségbevonása az egész jelenlegi uralkodó állameszmék politikai erkölcsi felforgatását jelentené, mert hiszen a jelenkorban még minden államvédelmi, államalkotási, államnagyobbitási és államfelosztási cselekmény ezen az elven alapul. Hogy a gyakorlatban ezen alapelv nem vihető minden népre, minden nemzetre nézve keresztül, az nem jogelvi kérdésen múlik, az nem a jogelv feladása, hanem pusztán erőddifferenciáknak és az erősebb célszerűségi egoizmusának következménye.

Ezek folytán kétségtelen az, hogy a magát zsidó nemzeti érzésű cionistának is megvan azon joga, hogy ő a saját államideálját, a zsidó nemzeti állam megalkotását vallja vezető állameszméjének.

A például felvetett magyar és magyarországi zsidó összeolvadás azon kérdésének elbírálásához, a fenti jogelv megállapításán kívül ezek után szükség van a csereanyagok értékének és az összeolvadás célszerűségi nézőpontjainak a meghatározására.

A keresztény magyar nemzet nézőpontján át vizsgálva a kérdést, meg kell vizsgálni, hogy a magyarországi zsidó Téggy összeolvadásra kívánatos elem-e vagy nem?

A magyarországi zsidók már évszázadokon át ellenőrizhető eredményű tevékenységet fejtettek ki ezen országban. Ezen tevékenységnek egy ideális és egy materiális mérlege könnyen elkészíthető, mert a kérdéses produktumok, értékek itt vannak az országban, megolvashatók és értékelhetők.

Az ideális eredményt vizsgálva, meg kell állapítani, hogy a magyarországi zsidók a tudományok és művészeteknek minden ágában magyar nyelven és nem héber nyelven, a magyar nemzeti cég és nem a héber nemzeti vagy internacionális cég alatt tekintélyes kultureredményt halmoztak össze.

A zsidó matematikusok és fizikusok, a zsidó orvos-tanárok, a zsidó történészek, a zsidó nyelvészek, a zsidó költők, írók, színészek, színésznők, festők, szobrászok, zeneművészek és iparművészek az alkotás idejében mintha elfelejtették volna zsidó voltukat, mert ezen működésük termékein részint ugyan nem is lehet, de ahol lehet sincs meg a héber jelleg, hanem mindezen működés a magyar nemzet nyelvén, Budapest magyar fővárosi kelettel, a magyar nyelv és ízlés javára lett elkönnyelve.

A veszprémi származású zsidófiú, kiben nyelvkatatási érzék és nyelvkatatási szenvedély volt, nem a héber nyelv szolgálatába állította tehetségét és munkabírását a Magyar Nyelvörben, hanem egész munkával töltött és minden anyagi eredmény nélkül szegényen befejezett életét a magyar nyelv védelmére és fejlesztésére fordította.

A Londonban angol nyelven is megjelent keleti, török tárgyú díszmű címlapján nem az szerepel, hogy a magyarosított, tehát magyar nevű szerző zsidó, hanem az olvasható ki a Londonban megjelent díszmű címlapjáról, hogy egy budapesti magyar nevű szerzőnek arra is jutott szerzői energiája, hogy a legjobban elterjedt világnyelven is, a világpiacon is képes volt az érvényesülési konkurrenciát megállani és ezzel az olvasó és olvastató világgözönség emlékezetébe, ha csak egy pillanatra is, beleírni a figyelmeztetést a kulturprodukciónaképes budapesti, tehát magyar szellemi piacra.

Ezek az emberek mind írtak, gyógyítottak, építettek kutattak, szavaltak, énekeltek, festettek és faragtak és ha valamijük sikerült, akkor a siker alá Budapest volt írva és nem valami héber varázsige.

Ezek olyan tények, amelyek bent vannak a könyvtárakban, a tárlatokon és egyéb kulturális érték megőrzésre alkalmas helyeken. Ezen kulturértékeket a magyar közönség alkotásuk idejében, mint a magyar nemzeti kultúrát gazdagító értékeket a magyar zsidóktól elfogadta és nem kívánta azok zsidó eredetének a megállapításait.

Tény az is, hogy a magyarországi zsidók tanulni jártak az iskolákba, tódultak az iskolákba és az iskola után is szorgalmasan és eredményesen dolgoztak.

Az ideális vizsgálati oldalon nyilvánvaló az érték.

A materiális eredmény megállapítására elegendő azon állandó panasz hivatkozása, hogy a zsidók mennyi vagyont tudtak Magyarországon összehalmozni, a kereskedelem és pénzügyek úgyszólván monopolizálása által.

Ezek az eredmények, tehát értékek.

Ezzel szemben egészen biztosan fel fogják hozni azon állandóan hangoztatott és a valóságon alapuló vádat, hogy

a zsidó társadalomtudományi és jogtudósok tekintélyes része a magyar nemzeti eszmével ellentétes internacionalista irányú, tehát a nemzeti szellem nézőpontjából destruktív működést fejtettek ki.

Ezen valóságon alapuló váddal szemben rá kell utalnom azon okozati levezetésre, melyet ezen munkában már kifejtettem. Egy tényleg, már generációk előtt recipiált zsidóságnak nem lettek volna az őket befogadó, nekik érzelmi szellemi és fajilag egyenjogúsító erkölcsi otthont is nyújtó állam-eszme ellen irányuló vágyaik, tehát ilyen esetben elmaradt volna az ilyen irányú destruktív tevékenység is. Ugyanekkor meg kell állapítanom, hogy még ezen zsidók is elfelejtették zsidó voltukat, mert képességeiket és munkajerejüket nem a zsidó nemzeti ideál, a zsidó állam, de a nemzetiséget nem ismerő internacionálé megvalósításának érdekében használták fel.

Azon váddal szemben, hogy ezen törekvés is zsidó célokat szolgál, már az angolszász irány fejtegetésénél kimutattam, hogy a maroknyi zsidóságnak internacionalista része nem akarhatja a világot zsidóvá tenni, egyszerűen megelegszik egy bármely nyelvű kozmopolita világrenddel, amelyben ő is egyenrangú társadalmi atommá válhatik.

Ez a törekvés pedig egy egyetlen létező nemzeti társadalomba fajilag be nem fogadott nép tagjainál az eddig kifejtettek alapján nagyon könnyen érthető vágyódás.

Maradnak a kommerciális életben felvett és abból származó egyes az átlagban kétségtelenül mutatkozó nem kívánatos zsidó fajivá lett tulajdonságok.

Mindazon esetekben, amelyekben a zsidók asszimilációja a már levezetett módon sikerrel végbement, ezen kellemetlen tulajdonságok törvényszerűleg, rendszeresen többé fel nem találhatók. Ezzel ezen tulajdonságok kérdése el is van intézve.

Ha el fog maradni az okozat, akkor el fog maradni az ok is és meg fog maradni az értéket képviselő élelmesség, gyors felfogás és szerzési energia.

Ezen mérleg alapján fel merem azon tételt állítani, hogy a káros eredményeket maguk után vonó okoktól megszabadított magyarországi zsidók a magyar nemzettel történendő asszimilációban egy feltétlenül kívánatos értéket fognak képviselni.

A zsidók nemzeti nézőpontján át a válasznak elutasítóknak kell lenni és pedig nem azért, mintha a magyar nemzet egy asszimilációra nem kívánatos elem lenne, hanem azért, mert a mai erőviszonyokban végbemenő asszimiláció megszüntetné a zsidó jelleget és ezáltal egy zsidó nemzet alapításának a lehetőségét vonná meg az arra törekvőktől.

Helyesebben van egy zsidó nemzeti és van egy zsidó egyéni bírálati szempont.

Zsidó nemzeti szempontból az asszimiláció jogfeladást jelent és mint ilyen a zsidó nemzeti eszmével ellentétes érdekű.

Zsidó egyéni szempontból az asszimiláció nagy tehermentesítést jelent, mert az asszimilált zsidó megszűnik zsidó lenni és ezáltal megszűnik vele szemben minden harez, minden faji gyűlölet, minden faji érvényesülési akadály és bekövetkezik a teljes lelki nyugalom lehetőségének a korszaka. Ezért a zsidókra nézve egyénileg az asszimiláció opportunitási, célszerűségi szempontból feltétlenül nagy hasznot jelent. Ezen célszerűségi álláspont mellett nem is erkölcsi fogyatékoság, nem is gyávaság, hanem egyszerűen okosság. Az asszimilálódott zsidó az új kötelékben minden értékét, egy sok erőpazarlást jelentő faji harctól felszabadulva, a saját és ezáltal az ember fejlesztésére teljesen felhasználhatja, tehát értékileg többet tehet az ember nagy céljai érdekében, mint eddig, egy feleslegessé vált önfenntartási faj harcban lekötve.

A cionista állam megalkotása lehetséges, megvalósítása valószínű, zsidó faji szempontból óriási értékű, de az érvényesült zsidóságnak nagyon kis része fogja követni. A héber nyelv és a héber kultúra nélkül a zsidó nemzeti állam el nem képzelhető, már pedig kevés olyan érvényesült zsidó fogja ezen általa az átlagban nem is ismert nyelvet és kultúrát egy olyan meglevővel felcserélni, melynek teljes élvezetétől az asszimiláció feltétele sem fogja elválasztani, ha ezen feltételt lakóhelyének, szülőhelyének és érdekhelyének az állama a részére megadja.

A magyar és magyarországi zsidó asszimilációnak van még egy mennyiségi feltétele is.

Minden befogadó anyagnak, tehát az embernek is vannak befogadási határai, amelyeken belül az összeolvadás még az ő túlerejének anyagvezetése alatt megy végbe, amelyen belül még ő adja a végbemenő összeolvadási eredménynek a faji karaktert.

Ez a feltétel a kérdés gyakorlati részének egy főfontosságú tényezője.

A magyar nemzet nem fogadhat be korlátlan mennyiségű asszimilálódni óhajtó zsidót, mert ezáltal a cél lenne veszélyeztetve, másrészt az összeolvadás egyelőre csak a középosztálynál várható és a túlerős mértékű középosztályi összeolvadás a középosztályt fajilag túlmessze távolítaná el a nehezen keveredő és faj tisztaságát ezáltal legjobban megőrző magyar paraszttól, ami ismét kedvezőtlen államtársadalmi következménnyel járna.

A magyar nemzetnek, ha magyar nemzeti létét nem akarja biztos pusztulásnak kitenni, akkor minden legális eszközzel hosszú időre meg kell akadályoznia bárholonnan

jövő új zsidó letelepülőknek magyar földön való elhelyezkedését, mert ezen szempontból máris aggályosnak kezd a letelepedési szaporulat mutatkozni, melynek elébe az utolsó évtizedek kormányai és viszonyai semmilyen komoly gátat sem állítottak.

A további eltelepedés folytatásának a megengedése egy olyan anyagi fölösleget jelentene, melyet a magyar középosztály már nem bírhatna feldolgozni és amely ezért fölösleges szociális bajoknak az állandó kútforrása lenne úgy a magyar, mint a többi államok nyugodt fejlődésének nézőpontjából.

A letelepedés további beszüntetése különben azon magyarországi zsidóknak is, kik össze akarnak a magyar nemzettel olvadni, akik tehát megunták az *energiát fogyasztó* faji küzdelmet, azoknak éppen olyan érdeke lenne, mint amilyen komoly érdeke az a magyar nemzeti életet élni kívánó magyar népnek, mert a további letelepedések folytán beálló emberi anyagtöbblet az asszimiláció nyugodt lefolyását zavarná és a romboló tömegindulatokat kiváltó nyílt ellenségeskedésnek az állandó alapja lenne.

A letelepedés folytatólagos megengedése fokozná a szellemi túlprodukción, szaporítaná a minden uralkodó rendre veszedelmes kielégítetlen ambíciójú intellektuális és félintellektuális emberek számát, megnehezítené a tisztességes versenyt, sőt azt előbb-utóbb lehetetlenné tenné.

Az utóbbi időben már beözönlés jellegűvé vált lengyel zsidó bevándorlásnak az esetleges folytatása nem lehetne többé a magyar nemzeti supremácia alatti összeolvadásra felhasználható és megalkotná a magyar nemzeti életre rendkívül veszedelmes erejű zsidó nemzetiségi kérdést, egy olyan természetű új nemzetiségi kérdést, amelyben az új nemzetiségi irány úgyszólván kizárólag intellektuális elemekből állván, a legerősebb kérdést jelentené a magyar állam kérdései között. Ezen veszedelmet rejtő kérdés tekintetében pedig a magyar népnek a saját hatalmi területén kétségtelen joga van védekezni, főleg mivel a védekezés preventív jellegű és már szerzett állampolgári jogokat nem is érintene.

Az országban már polgárjogot szerzett zsidók polgárjogát minden jogállamnak el kell ismernie.

Ezen zsidó származású polgárok még nem jelentenek magyar nemzeti veszélyt, sőt ellenkezőleg, helyesen felhasználva még fokozhatják a magyar nép versenyképességét, azonban a lakosság kifáradt és lefogyott és kifáradt lakosságra új terheket humanitárius érdekből sem szabad róni, ezért nemzeti önfentartási jogot fog azon magyar kormány gyakorolni, mely újabb zsidó letelepedéseiket hosszú időre meg fog akadályozni.

Ezzel a tényével az internacionálé eszméjének is jó szolgálatot fog tenni, mert egy állandó szellemi forrponton levő intellektuális tüzfészek alakulásának a megakadályozása által elő fogja mozdítani az emberiség egy egységének és sok tekintetben az egész emberiségnek fokozatosan egészséges fejlődését.

A további zsidó bevándorlást megakadályozni, az eddig polgárjogot elnyert zsidók asszimilációját megkönnyíteni, ez a magyar nemzeti célszerűségi szempont által előírt politikai irány.

Ezen könnyítésnek úgy törvényi, mint társadalmi úton kell megnyilvánulnia és a könnyítő befogadóknak, a közeledni kívánók felé a hosszú út megrövidítésére elébe kell menniök.

A zsidóságnak, saját kérdésének jó megoldása érdekében az lesz a főfeladata, hogy azokért a méltatlan faji üldözésekért, vagy eltaszító ridegségért, melyeket a zsidóság egész történelem idején át elszenvedett, ne tekintse a vele érzelmi ellentétben álló jelenlegi keresztény társadalomnak azt a részét az ősök mulasztásaiban hibásnak, amely rész elég okos és jó lesz a jövőben, ezen hibák folytatása helyett a kiegyenlítődésk munkájára késznek bizonyulni.

A zsidóság azon részeinek a jövőbeli helyzete, amely részek nem fogják a kiegyenlítődésknek egyáltalán meg nem alázó, de célszerűen okos útját választani, hanem e helyett egy reájuk nézve ezen állásfoglalásuk által idegenné lett ország területén vagy zsidó nemzeti cionista, vagy minden nemzeti életen kívül álló internacionalista politikát fognak folytatni, már egészen más szempontok által bírálendő el.

Ugyanezen fejezetben azt állítottam, hogy a zsidóknak ezen hármasság tagozódása a jövőben aszerint fog folytatódni, amilyen módon az egyes államokban a zsidókkal bántani fognak.

Ez mint általános alapelv feltétlenül megáll, azonban erre majd módosítólag hatnak mindkét-oldali érzelmi befolyások által megteremtett kényszerítő erejű előzményi okok is.

A zsidóságnak nem szabad elfelejtenie, hogy azon államokban, melyek a saját lakosságuk túlnyomó részének a kifejezett óhaja szerint nemzeti állami életet óhajtanak élni, minden olyan lakossági elemmel szemben, melynek ha csak egy része is, de ezen többségi akarattal szemben ellentétes irányt képviselt, sokáig természetes bizalmatlansággal fognak viseltetni. Ezen bizalmatlanság annál erősebb lesz az egész zsidósággal szemben, ha annak egy része jövőben is a többségi nemzeti akarattal szemben, zsidó nemzeti, vagy internacionalista irányt fog követni.

Azt akarom ezzel megállapítani, hogy a befogadásra hivatott, de többségében nemzeti irányú őslakosság a másik két ellentétes irányt követők miatt a zsidóságnak azon részével szemben is bizalmatlan lesz, amelyik őszinte szándékkal a faji kiegyenlítődést fogja keresni.

Ez a múlt mulasztásainak és eltávolító befolyásának a természetes eredménye lesz és annak a tömegpszichológiai törvénynek az ismétlődése, mely szerint a tömegek disztinktívképessége mindig alacsony és ezért a dolog természeténél fogva nem tudván az őszinte szándékról hamar meggyőződni, eleinte általában bizalmatlanságot fog tanúsítani a közeledőkkel szemben is.

A faji kiegyenlítődést és ezzel a harc megszűnését kereső zsidóság okosságára vár azon feladat, hogy ezen csak eleinte várható bizalmatlanságot nem fogja esetenként személyi, emberi megalázásnak tekinteni, hanem annak, aminek az minősíthető, és pedig azon múlt természetes következményének, melyért a jelenkor ugyan az egyik oldalon sem felelős, azonban amely következményt mindig annak kell elsősorban elnézőleg figyelembe vennie, aki emberi okosságból egy valami meglevőt feladni és valakivel, aki a tömegben erősebb nála, összeolvadni akar.. Annak bizonyítására, hogy a magyar néppel leendő összeolvadásban a magyar nép képviseli a zsidósággal szemben a nagyobb tömegi erőt, elég arra rámutatni, hogy azon zsidóság, mely asszimilálva magyarrá lesz, nemcsak a magyar családba lép be, hanem ezáltal egyszersmind a magyar világi keresztény társadalomba is.

Ezek érzelmi befolyásolási szempontok, amelyek a felelős helyekről okosan irányítható közvéleményre elsimítólag, tehát kiegyenlítőleg hathatnak mindkét oldalon.

Ami ezek után a zsidó nemzeti irányt jelentő cionizmusnak és az internacionalizmusnak politikai irányát a jövőben is követni akaró zsidók helyzetét illeti, az egy saját nemzeti életét élni kívánó államon belül a nagyon hosszú harcnak az áldatlan képét fogja nyújtani.

Feltéve, hogy a keresztény társadalom a már levezetve megállapított, megértendő bizalmatlanságon kívül a zsidóságnak meg fogja adni a faji kiegyenlítődés társadalmi lehetőségeit is, akkor ezen keresztény társadalom kétségen felül mindazokat ellenségeinek fogja tekinteni, akik az ő hatalmi területén belül, az ő többségi akaratával szemben ezen többségi akaratallal ellentétes politikai irányt aktíve fognak követni.

Ha mégis lesznek ilyenek, pedig, sajnos, főleg a helytelenül megnyilvánuló antiszemitizmus miatt sokan lesznek, akkor azoknak le kell számolniuk azzal, hogy tudva elmu-

lasztották az adott kiegyenlítődés alkalmát és a többségi akarattal történt szembehelyezkedésnek minden természetes következményét panasz nélkül tartoznak elviselni.

Ezen fejtegetéssel szemben fognak akadni olyanok is, kik önérzetükben sértve fognak felszólalni, hogy tehát a zsidónak ki kell egyenlítődnie más fajokkal, az nem élhet saját nemzeti zsidó életet, vagy pedig az nem mozdíthatja elő a nemzeti mivoltától független ember általános, nemzetközi színvonalát?

Ezen várható ellenvetéssel szemben azt kell felelni, hogy minden öntudatosan gondolkozó embernek kétségtelesen lehet egy tetszésszerinti politikai irányt követnie, azonban egyrészt panasz nélkül kell viselnie ezen tevékenységének természetes következményeit, másrészt azonkívül, hogy valamit lehet követni, figyelembe veendő az is, hogy valamit hol lehet és egyáltalában érdemes-e követni.

Az Egyesült-Államok túlnyomó yankee lakossága ma minden bizonnyal ellenséges és elnyomó módon venne tudomásul mindenféle, a saját hatalmának területén meginduló, például német nemzeti politikát, mint olyant, amely az ő többségileg parancsoló angolszász yankee politikájával ellenkezik, sőt egyenesen ezen többségi hatalmon felépült államkonstrukció egységének a megbontására törekszik, dacára annak, hogy ezen feltételezett és csak példának felhozott bontó elemek az államalapítás utáni időben mint szállingózó bevándorlók telepedtek meg és az ő területén soha sem alkottak és ma sem alkotnak, egy speciális kulturális múlttal és jelennel bíró, tömör nyelvi, faji, vagy bármilyen nézőponti egységet.

Ezen alapon a magyar nemzeti többségi akarat folytán felépített új nemzeti Magyarországon zsidó nemzeti, cionista politikát folytató zsidóknak sem lesz szabad csodálkozniuk afelett, ha majd a hivatalos és a társadalmi Magyarország egyaránt, őket kellemetlen idegeneknek fogja tekinteni, tőlük minden állami kedvezményt meg fog vonni és nem fogja eltűrni, hogy a vezető állami iránnyal ellentétes érdekeket szolgáló agitátorok az ő hatalmi területén szabadon működjenek.

Ha a zsidók akár Palesztinában, akár másutt egy önálló, egységes, élő, és életképes zsidó államot fognak alapítani, akkor minden olyan Magyarországon élő zsidónak, aki a zsidó állami életet akarja élni, módjában lesz ezen vágyait kielégíteni az odaköltözés által. Ha megmarad eredeti magyar lakóhelyén és ott kíván zsidó nemzeti életet élni, akkor nem kívánhat más elbánásban részesülni, mint amilyenben egy Franciaországba betelepített és francia polgárjogot nyert, de tovább is német nemzeti életet élni kívánó német fog

részesülni a francia állam és a francia társadalom részéről. Ez pedig a legjobb esetben egy állandó ellenőrzés alatti megtérésben fog nyilvánulni, de a ma uralkodó nemzeti felfogásból eredő önfenntartási jog ilyen esetben a polgárjogtól való megfosztást is meg fogja engedni. Egy zsidó nemzeti életet idegenben élni kívánó zsidó pedig egy nemzeti álláspontra nem panaszkodhatik !

Azt, kétséggel elismerem, hogy ezen felfogás nem fedi az ember elméleti emberi jogainak tiszteletét tanító nemes elmélet szellemét. Azonban kétféle élet van és ennek megfelelőleg kétféle jogrendszer is van. Az egyik élet az, amelyik csak a jóembereknek végcélt remélő és egyelőre álmódó képzeleti világában van meg, amely jobb világnak az előfeltételei, az átlagosan általános magas emberi műveltség és gondolkodás még hiányoznak. De van egy másik élet, a tényleg élő emberi élet, amelynek megvannak a parancsoló saját jogszabályai és amelynek a jogrendszerében az erőre alapított szabályok is vannak, azonban ezek ma még általánosan el vannak fogadva.

Ma még az összes államokban ezen jogelvek uralkodnak és amely állam ezekkel szembehelyezkedik, az veszít az erejéből és a folytonosan terjeszkedő versenyben minden biztonnal elbuknék. Egy államnak nem lehet elméleti ideálok alapján berendezkednie csupa olyan más állam között, amelyek praktikus elvek alapján járnak el.

Ezen törvény indokolja az önfenntartás jogának elismerését, amely önfenntartási jog olyan esetekben a mai etika nézőpontján át is megengedi a gyengébb érdekeinek megtagadását, az erősebb fennmaradásának érdekében, amelyekben az erősebb jogát még ezenfelül a történelmi jogok, az összefüggő nyelvegység létezése is támogatja, a szórványosan beszállingózott semilyen tömör egységet sem képező idegenekkel szemben.

Azon zsidók, kik a nemzeti Magyarországon zsidó nemzeti eszméket fognak propagálni, az ezen földre eredetileg hajléktalan menekültként betelepedett, elszórt kisebbségnek a politikáját követnék, az uralkodó többségi irányzattal szemben, egy olyan politikát, amelyet a magyar nemzeti többség nem fog megérthetni, és amely politika, ezen súlyos szomszédi nemzetiségi feltételek között amúgy is állandó éber nemzeti harcra kényszerített nemzetre egy újabb gondot, egy újabb súlyos bajt jelentene, amely nemzeti létalapjában támadná meg.

Ezek a létező életnek törvényei, amelyekkel akadémikus értékű érvek alapján szembehelyezkedni nem célszerű és ezért nem ajánlatos.

A zsidóságnak Magyarországon letelepedett része itt tel-

jes polgárjogot nyert es ha ezenfelül még a faji kiegyenlítő-dés lehetőségeit is meg fogja kapni, akkor a mai erőviszonyok és a mai fejlettségi fok tekintetében kitűnő alkalmat talált arra, hogy megszabaduljon a faji hátrányoktól, tehát ezen körülményekre való figyelemmel nem számíthat arra, hogy egy ilyen nemzeti Magyarország, a saját fejlődési feltételeit zavaró mozgalmat nyugodtan megtűrjön«.

Különbén is kényszerítve el kell fogadnunk azon igazságot, hogy az emberi élet ma egy érvényesülési verseny. Ha egy Magyarországon polgárjogot nyert és azt továbbra is élvező zsidó, ezenkívül egy már létező zsidó nemzeti állam érdekközösségébe is akarna belépni, akkor egy ilyen ember az élet érvényesülési versenyében egy olyan kiváltságos helyzetet élvezne, amelyben két helyről nyerne támogató erőforrásokat, mint akinek két hazája van, tehát kettős erővel rendelkezik.

A zsidóságnak meg kell értenie a mai világ parancsoló etikáját, amely nem akar ilyen kiváltságokat elismerni és a zsidóságnak végre fel kell fognia, hogy a legtöbb mai vívódásának, energiát-fecsérlő bajának az a főoka, hogy mindenki tudja, miszerint az amúgy is minden egyes ország zsidóságában külön-külön támogató hazát találó zsidóságnak az emberi élet anyagi jóléti versenyében olyan óriási előnye van, amely előnyt az ugyanezt nagy tömegeiknél fogva nem élvezhető keresztény társadalmak nem néznek szívesen.

Ha a kiegyenlítő-dés alkalmának megadása után és egy önálló zsidó nemzeti állam létezésének feltételezése mellett is lesznek például Magyarországon olyan zsidók, akik nem kívánnak a feltételezve megadott kiegyenlítő-dés alkalmával élni, de viszont az országban maradván, összes magyar állampolgári kötelezettségeiket kifogástalanul teljesítve meg fognak elégedni azzal, hogy zsidók maradnak, kik minden agitáció nélkül egyszerűen a saját vallásukat, héber nyelvüket fogják ápolni, akkor az ilyen zsidókkal szemben az uralkodó társadalom részéről lehet ugyan ellenszenvre számítani az eddig vázoltak alapján, de a hivatalos államnak az ilyen nyugodt, bár be nem olvadt polgáraival szemben sem kényszerítő, vagy korlátozó, sem megalázó jogai nem lesznek. Ennyire az emberi evolúciónak már kellett fejlődnie.

Még nem feleltünk azon, szintén jogosan feltehető kérdésre, hogy milyen jogállapot várna azon zsidó nemzeti politikát követő zsidókra, akik egy önálló zsidó nemzeti állam meg nem alkotása esetén, egy ilyen állam megalkotása céljából fejtenének ki agitációs tevékenységet.

Az emberi jelenkori társadalom nemzeti alapon van berendezkedve, mert a külsőleg nemzetközi jellegű egyes állatiokbeli politikai irányzatok lényegében az illető állam nem-

zeti létét tartják szem előtt, mint például az angol, francia vagy német szocialisták lényegükben minden jelszó és program dacára elsősorban az angol, francia, illetőleg német kultúra érdekében dolgoznak.

Egy nemzeti alapon berendezkedett emberi társadalom elvben nem ellenezheti egy népnek a nemzetalkotásra irányuló politikáját sem

A gyakorlatban pedig ezen kérdés aszerint nyerne elbírálást, hogy a kérdéses zsidó nemzeti irányú zsidók tevékenysége az illető állam létérdekeit nem-e veszélyeztetné.

Magyarországon senkinek sem lehetne kifogása az ellen, hogy az itt bár polgárjogot nyert zsidóság vagy annak csak egy része egy olyan zsidó nemzeti állam megalakítását célzó tevékenységet fejtene ki, amely zsidó nemzeti állam a megalakítása esetén, a magyar államot sem területileg, sem egyéb létalapja tekintetében sem fenyegetné, hanem az egy, a magyar fennálló és a magyar nemzetet joggal megillető hatalmi területen kívüli viszonylatban, például a zsidók őshazájában akarna megalakulni.

A zsidókra, saját nemzeti szempontjukból, elsórangú erkölcsi erőt jelentene egy önálló zsidó nemzeti államnak a felépítése, mely minden egyes zsidónak megmaradni akaró embernek a lelkivilágát erős erkölcsi alapokra fektetné és öntudatát magasra emelné.

Ezek a nemzeti államoknak ma általános és így természetesen a zsidókra is vonatkozó jótéteményei.

Ha ellenben, a például Magyarországon élő zsidóság, egy olyan zsidó nemzeti állam megalakítását célzó tevékenységet, fejtene ki, amely tevékenység a magyar nemzeti államot fenyegetné a létérdekeiben, akkor beállana az önfenntartás jogának gyakorlása, amelynek érdekében a magyar, vagy hasonló helyzetben bármely más nemzeti állam jogosan alkalmazhatná az ilyen politikát követőkkel szemben a rendelkezésére álló hatalmi eszközeit. ...

A zsidók kérdésének általános megoldása tekintetében az ezen fejezetben levezetett jogelvek az összes országokra alkalmazhatók, természetesen azon speciális, nem lényegi, de formai módosításokkal, amelyeket az egyes országok speciális belviszonyai igényelnek.

A kérdés megoldása tekintetében tulajdonképpen legtöbbet tettek az európai nyugati államok.

Angliában es Franciaországban az asszimiláció már régen folyamatban van, mert az ottani nagy keresztény társadalmak középpontjai, a kisebb-nagyobb mértékben szintén létező antiszemitizmus dacára nem annyira törvényileg, mint társadalmilag segítették elő ezen lehetőséget, ami ismét egy újabb bizonyítékot szolgáltat amelltt, hogy ezen régen ese-

dékessé vált kérdésnek a megoldási lehetőségei párhuzamosan haladnak a szellemi fejlődés emelkedésével.

A most lefolyt világháborúban személyesen meggyőződttem arról, hogy a francia hadseregnek híres zuáv-ezredeiben amely ezredek Algir fehér lakosságából nyernek kiegészítést, tömegesen szolgáltak az ott letelepedett úgynevezett spanyol zsidók, kik tulajdonképpen a francia nemzeti szupremáciát tartják fenn ezen fontos francia gyarmaton, mert elfranciásodtak és az európai francia nép nem tud elegendő kivándorlót adni a gyarmataiknak. Ugyanezen zsidó zuávoknak a sebesültjei őriztek minket a reconvalescence ideje alatt, mint francia nemzeti katonák. Ezen zsidó katonákról csak azért tudtam, hogy zsidók, mert az egyes őrségektől statisztikai és társadalmi értékű adatokat kérdezve, ők maguk közölték velem zsidó vallású voltukat. A zuávok az egész háború alatt megőrizték ezen ezredeknek régi vitéz harcos hírnevét.

Azon körülmény, hogy ezen nyugati országokban összesen körülbelül félmilliónyi zsidóság lakik, azonkívül az Algériében letelepedett s a francia hódítás alkalmával ott talált és elfranciásodott spanyol zsidóság; az azt bizonyítja, hogy a magas fejlettségű kultúrával bíró államok egyrészt a szintén fejlettséggel járó magas versenyképességük, másrészt a szintén fejlettséggel járó állami előrelátásuk révén minden olyan bevándorlást szabályozni képesek, amely bevándorlás túlzott méretekben az állam nemzeti egységi nyugalmának a kárára történék.

Végül a zsidó asszimiláció értékének az ismételt szemléltetése végett nem lehet hangtalanul elmenni a spanyolországi gazdasági viszonyoknak említése nélkül.

A XV. század végén Katholikus Izabella és Aragóniai Ferdinand uralkodása alatt Spanyolországban az elszaporodott, de asszimilációtól elzárt zsidóság tömege kellemetlenné vált a spanyol nemzetre, és ezért az egész zsidóságot kiutasították Spanyolországból.

Az akkori kor felfogásának a bírálata az ezen fejezetben tárgyaltak után már feleslegessé vált, de felhasználandók az azon kor elintézési módjának gazdasági következményei az eddigi asszimilációs értékelméletek gyakorlati bizonyítási anyaga gyanánt.

Spanyolország azon korban és a követő hosszú periódus alatt, az angol gyarmati szupremácia kialakulásáig monopolizálta az embereklakta föld legnagyobb kincseit. Spanyolország azóta, és mindig már az európai anyaországában rendelkezett azon természeti gazdasági és erőfeltételek fölött, amelyek egy gazdaságilag viruló állam megalkotásához szükségesek.

Mindezen tényezők dacára, a kitűnő klíma fölött reu-

delkező, jó kikötőkkel, szabad tengerrel bíró Spanyolország az emberi társadalmat alkotó államegységek jóléti versenyében szánalmas szerepet játszott, melyből csak a mostani világháborúban megőrzött semlegessége, tehát egy nem pozitív alkotás, de egy negatív, nyugalmi erőforrás, valaminek a nem tevése tudta nem gazdaságilag, nem termelésileg, csak pénzbelileg ideiglenesen kiemelni.

Ezen kiváltságosan kedvező gazdasági feltételek dacára elmaradt gazdasági fejlődés okai nyilvánvalók. A spanyol nemzet egy félezredéves gazdasági versenybeli inferioritás által bebizonyította, hogy hiányzanak azon verseny kvalitásai, amely versenykvalitások, a földjéről félezer évvel ezelőtt kiűzött zsidókban bőven megvannak.

Ha a spanyol nemzet előrelátó óvatossággal felvett volna magába annyi zsidót, ahány nem lett volna képes az állam nemzeti egységét veszélyeztetni, de viszont a hiányzó termelési képességeket pótolta volna, akkor az egyik, fekvésénél és természetes erőforrásainál fogva legkedvezőbb versenyhelyzetű állam ezen félezer év alatt más gazdasági jóléti eredményeket ért volna el, mint amennyit máig fel tud mutatni.

Ezek könnyen átérthető eredménykülönbsétek és az azokból levonandó állampolitikai következtetések esetleges különbsége nem eredményváltoztató erejű, hanem mindössze különféle, helyes és helytelen emberi erkölcsi felfogásnak az eredménye lehet.

Ami az internacionalizmus zsidó követőit illeti, arra, ezen cél elérhetési célszerűségeinek a szempontjából lehet a legjobban megfelelni.

A legutóbbi szociális forradalmak bebizonyították, hogy a nemzetközi eszme átvétele csak akkor életképes, ha az az emberi világ számottevő egységei által lesz befogadva, nem pedig ha az, csak az ezen magas értékű eszmét még ma átérteni nem képes egyes felizgatott munkáscsoportoknak értékpusztító meddő kísérleteiben nyilvánul.

Azon vezetőknek, akár zsidók legyenek azok, akár nem, akik átértették azt, hogy az ember végcélja egy olyan nagy társadalom, amelyben nincsenek többé faji kérdések és nincsenek többé indokolatlan kiváltságok, azok részére rengeteg célravezető munkakört nyújt ezen eszme komoly szeretete, de korántsem jelenti azt, hogy ezen eszme keresztülvitelére tudásilag és erkölcsileg elő nem készített munkástömegeket könnyelműen belevezessenek egy sem erkölcsi, sem pedig anyagi eredményeket nem hozható véres kalandba.

Ezen vezetőknek a hivatása a korai tettekre való izgatás helyett a nevelés, a tudás fejlesztése lesz. Ha az állam ebben résztvesz, akkor az államnak a támogatása, ha az állam ezt

hibásan megtagadná, akkor áll be az eszme harcának a képviselője, ezen nevelés- és tudásfejlesztés érdekében, a tudományban, a sajtóban, az irodalomban, a kultúrában.

Az internacionalizmus céljának az elérése legjobban az által oldható meg, ha a leendő egységes emberi társadalmat alkotni hivatott és ma még nemzeti egységek belső színvonalának a fejlesztése képezi a célt.

A helyesen kiépített nemzeti államok lesznek azon társadalmi egységek, amelyek képesek lesznek egészséges népszövetségek útján az ember társadalmi végcéljának megvalósítása felé közeledni. A nemzeti állam semmiben sem zárja ki azt, hogy helyes államerkölcsi felfogás alapján ne tudja minden polgárát, tehát munkását is tökéletesen kielégíteni, ahogy azt a következő fejezetekben fogom fejtegetni és amellet nemzeti erő magyar, vagy német, vagy bármilyen más nemzeti is maradjon.

Úgy kiépített nemzeti államok, hogy ezekben ne legyen meg nem becsült szellemi és fizikai munka, amely nemzeti államban nincsenek többé jólétet monopolizáló és jólétet, kellő ellenszolgáltatás nélküli munkával dolgoztalanok részére megteremtő kihasznált osztályok, elő fogják mozdítani az általános emberi célt is.

A világháború, sok értékpusztítása mellett legyen legalább arra haszonnal felhasználható, hogy a helyes következtetéseket vonjuk le belőle és használjuk fel a benne rejlő nagy értékű bizonyítási anyagot a pusztulást jóvátevő tételek megerősítésére.

A világháború lefolyása bebizonyította, hogy az erősebb felépítésű nemzeti államok úgy a győzelemben, mint a vereségben nagyobb értékeket voltak képesek összes polgáraik részére, tehát munkásaik részére is biztosítani, mint a nemzetileg soha fel sem épített Oroszország, vagy az elkozmozpolitásodott szellemi vezető központja révén nemzetileg legyengült Magyarország, ezen két ország rendkívüli természeti gazdagsága dacára.

Az általános célszerűség is erkölcs, amely nem egyes osztályok, de az egész egységek érdekeinek a célszerűségét jelenti.

Ezért azon internacionalista zsidók és nem zsidók, kik fel fogják fogni, hogy az eredménytelen értékpusztítást jelentő részleges és ezen részekben is át nem értett mozgalmak helyett, célszerűbb az emberi társadalmat alkotó egyes nemzeti egységeknek a helyes kiépítése, azok nem is fognak kérdést képezni az államban. Azok az állam okos és jó támaszai lesznek és egyszerűs mind a nagy emberi végcél is helyes irányban fogják szolgálni.

Természetesen mindehhez feltételezendő, hogy a nem-

zeti államok, ezek között a nemzeti Magyarország, az egy-
ségi kiépítés helyes erkölcsi alapján fognak haladni, a ki-
építésbe minden tényezőt belevonva.

Ha igen, és mégis lesznek izgatók, korai tetteket provo-
káló nyugtalanok, akkor azoktól a dolgozva fejlődő társadal-
mat, az állam minden jogos felelősségrevonás nélkül meg-
szabadíthatja, sőt azt tennie kötelessége.

Ha viszont az állam, a nemzeti állam nem az általános
egységi, de csak a részleges jóléti politikát követné, akkor
visszaesnének a jóhiszemű kielégítetlenek teóriájába, akik
pedig, mint azt a következő fejezetben le fogom vezetni, ha
zsidók akkor zsidó, ha nem zsidók, akkor nem zsidó jóhiszemű
elégedetlenek lennének. A jóhiszemű elégedetlen pedig er-
kölcsei alapon nem lesz azon állam által jogosan üldözhető,
amely állam könnyelműen kielégítetlenül hagyta és ezáltal
újabb tömegszerencsétlenségek alapját vetette meg.

VI.

A jóhiszemű elégedetlenek és az erkölcstelenek.

Mindazokat, kik akár vezetői, akár egyszerű résztvevői
minőségben a gyakorlati bolsevizmusnak szolgálatába állottak,
már az előbbi fejezetben elégedetlenek, teoretikusok és er-
kölcstelenek osztályaira bontottam.

Ezen hármassal osztályozás helyett megfelel az elégedet-
lenek és erkölcstelenekre való kettős osztályozás, mert a
kérdéses akcióban résztvevő teoretikusokat alapjában véve az
elégedetlenek közé kell sorozni.

Egy nem egyenletes, folytonos vonalban, hanem lökés-
szerűen emelkedő emberi társadalomban nagyon sok kielé-
gítetlen embernek kell lenni.

A XIX. század eleje óta beállott nagy ipari termelési
változás, mely a gépek alkalmazása folytán a kéziiparról
átment a gyáriparra, főként a túlnyomólag iparral foglalkozó
államokban anélkül ment végbe, hogy ezen nagy rendszer-
változással járó életfeltételi változások tekintetében mindzok-
nak az érdekei a fejlődéssel párhuzamosan meg lettek volna
védve, akik az új ipari termelési módra alárendelt minőség-
ben voltak kénytelenek áttérni.

Ezzel a változással kezdődött tulaj donképen a tőke gaz-
dasági háborúja a munkával, amely eredetileg csak gazda-
sági háború, később olyan végzetes polgárháborúra vezetett,
melynek a következményeit sem a tőke, sem a munka kép-
viselői hosszú ideig nem fogják tudni kiheverni.

Nevezzük munkáltatónak és munkásnak, tőkének és mun-
kának, kapitalizmusnak és proletariátusnak, kizsákmányoló-

nak és kizsákmányoltnak az egymással szembekerült két érdekcsoport képviselőit, tény az, hogy az ipari munkás a saját tőkéjének, vagyis a munkában elfogyasztott energiájának, a munkával eltöltött idejének egy tekintélyes részét minden ellenszolgáltatás nélkül a munkáltató hasznának gyarapítására szolgáltatta be azóta, mióta az ipari termelésben a magántulajdonban levő ipari vállalkozás rendszere lett uralkodóvá.

A magánpénz és tudástőke egyesült azon célból, hogy az emberi szükségleteket kielégítő ipari termékeket a saját anyagi hasznának minél jobban lehető nagyobbításával, minél nagyobb mennyiségben és minél kisebb előállítási költséggel piacra vethesse.

A pénz és tudástőke kénytelen volt a gépek alkalmazása mellett, fenti, magánhaszonra alapított ipari termelésben nagymennyiségű emberi munkát is fogyasztani.

Az ilyen magánhaszonra irányult ipari termelésben fogyasztott emberi munkamennyiség képezte a pénz és tudástőke mellett a harmadik versenyképes tőkefajt, nevezetesen az emberi munkát.

A haszonra szövetkezett tudás és pénztőke mellett a munkatőke nem kerülhetett kooperáló szövetségesként a termelési versenybe, hanem abban a termelés céljánál a haszonnál fogva azokkal ellentétes érdekű ellenségként szemben kellett elhelyezkednie.

A tudás feltalálta és tökéletesítette az ipari termelés nagyipari eszközeit, a pénz szövetkezett a tudással és az utóbbinak vezetése alatt sokszorosította, ha tehette monopolizálta, alkalmazta ezen eszközöket és hogy az eredmény, melyen a tudással már meg kellett osztozkodnia mégis minél számottevőbb legyen, minden termelési kiadást a lehető legkisebb minimumra redukált.

A nyers és tanulatlan munkatőkét szolgáltató pénztelen munkások, íőként a gyáripari termelés első évtizedeiben teljesen elhanyagolva és fegyvertelenül végezték szellemi és hatalmi inferioritásukban, a fölényes színvonalú tudás és pénztőke termelési munkáját.

Azon két faktor, melytől a munkás várhatta volna, hogy ezen időben, mikor még ő maga gondolkozni nem tudott, helyette gondolkozzék és őt, az ő munkatőkéjét is arányos részesévé tegye a tiszta összhaszonnak, vagyis a hivatalos társadalom az állam- és a magántársadalom, a közönség, emberileg érthető okokból nem emelte fel védőszavát.

Az állam állami életének fő mozgató elemei és reprezentánsai a tudás és pénztőke képviselőiből állottak. Ezek a magánhaszonnal járó gyönyöröket megszokták és az ezen gyönyöröket nyújtó haszonnól, a kiváltságos, megkülönböz-

tető, tömegéletről kiemelő élvezetekről, illetve azoknak egy nagyobb részéről nem akartak és nem tudtak lemondani.

Nem akartak lemondani, mert ezen erkölcsi felfogásban felnevelt emberek voltak, és nem tudtak lemondani, mert nem érezték a kor tömegerkölcsi törvényeinek a parancsoló szavát és pedig azért nem, mert az emberi társadalomban a mai napig elért általános emberi fejlődés mellett az erkölcsi törvények parancsoló erőre csak a társadalom egy tekintélyes erőegységének hosszú időn át összegyülemlett szenvedése és annak kitörése útján tudnak emelkedni.

A fogyasztó nagyközönség nem emelte fel a védőszavát, mert mint fogyasztó a termeléstől függött, és ha a munkatőkének haszonrészesedést kívánt volna nyújtani, akkor azt a haszonrészesedést, neki a fogyasztónak kellett volna egészében megfizetnie, mert a haszon akkumulációjára nevelt és szerződött tudás és pénztőke ilyen esetben nem a meglévő és kizárólagos tulajdonának tekinteni megszokott hasznot osztotta volna meg a munkával, hanem a fogyasztó terhére drágította volna meg a termelést annyival, amennyivel a fogyasztó a munkát a haszonban részeltetni kívánta volna.

Az eleinte teljesen tudatlan munkás tehát egyedül maradt a kvalitatíve egyenlőtlen küzdelemben. Az élet szükséglet törvényeinél fogva mégis kénytelen volt a termelésben részt venni és a szaporodó és elszegényedett munkára jelentkezni kénytelenek munkakínálati versenyének következtében is beérni azzal a minimummal, amely a pusztá élete és munkabírásának fentartására volt elegendő.

Azon elosztási helyzet állott elő, a három termelő tőke között, hogy a munkás a termelési haszonból így egy százalékot sem kapott.

A munkatőke szolgáltatását és jutalmazását legvilágosabban jellemzi Karl Marx «Capital» című művének harmadik kötetében, a következőkben:

«Der Gesamtarbeitstag des Arbeiters zerfällt in zwei Teile. Einen Teil, worin er das Quantum Arbeit verrichtet, notwendig um den Wert seiner eigenen Lebensmittel zu reproduzieren; der bezahlte Teil seiner Gesamtarbeit, der für seine eigene Erhaltung und Reproduktion notwendige Teil seiner Arbeit. Der ganze übrige Teil des Arbeitstags, das ganze überschüssige Arbeitsquantum, das er über die im Wert seines Arbeitslohns realisirte Arbeit hinaus verrichtet, ist Mehrarbeit, unbezahlte Arbeit, die sich im Mehrwert seiner gesamten Warenproduktion darstellt (und daher in einem überschüssigen Quantum Ware), Mehrwert, welcher seinerseits in verschieden benannte Teile zerfällt, in Profit (Unternehmergewinn plus Zins) und Rente.»

«A munkás napi összmunkaideje két részre oszlik. Az

egyik rész, melyben azon munkamennyiséget végzi, mely szükséges a saját életfenntartási eszközei árának a fedezésére; ez az ő összmunkájának a megfizetett része, ez a saját fenntartására és reprodukciójára szükséges része a munkájának. A munkanapnak egész hátralévő ideje, az egész ezt meghaladó munkamennyiség főlöslég, amelyet a munkabérének értékén felül teljesít, az munkatöbblet, megfizetetlen munka, amely az ő összes árútermelésének értéktöbbletében mutatkozik (és ez alapon egy fölösléget képező árúmennyiségben), egy értéktöbblet, amely azután különféle elnevezésű részekre oszlik, haszonra (vállalkozói nyereség, plusz kamat) és rentére.

Tehát a Marx-féle fenti munkaelmélet szerint a munkás kétféle munkát szolgáltat, nevezetesen egy szükséges munkát, mely az ő munkabéréért adja és egy többletmunkát, mely vállalkozói nyereség plusz kamat és rente és mely többletmunkáért ő fizetést nem kap, vagyis oly munkát, melyet minden ellenszolgáltatás nélkül teljesít.

Ezen Marx-féle munkaelmélet helyessége, a haszon monopóliumra irányult magánvállalkozásra alapított ipari termelési rendszernél világos. De már itt meg kell jegyezni, hogy amilyen igazságos a Marx-féle munkamegállapítás, annyira káros a Marx-féle forradalmasító, hirtelen megoldási mód, amely helyett az angol szocialista-iskola nyugodtan építő módszere a forradalmasítás értékpusztításainak megelőzésével, értékeket gyűjtve fog eljutni céljához, a többletmunka kellő jutalmazásához.

A magánvállalat, akár egyéni, vagy társaság, akár részvénytársaság, anyagi haszon elérésére alakult. Az ilyen rendszerű vállalkozás alapja, vezetőeszméje és egyetlen célja az anyagi haszon.

Az alapításhoz szükséges pénztöke befizetése által sok alapító már el is végezte munkáját, a termelésben munkával vagy tudással effektíve nem is vesz részt, de ezen rendszer felfogása szerint azért a termelési haszonból befektetett pénztökéje arányában részesül.

Az anyagi haszon elérése céljából alkalmazott gépmunkának és embermunkásnak feltétlenül többet kell produkálnia, mint amennyi értéket a saját fenntartására elfogyaszt, mert különben nem lenne haszon és nem lenne ilyen rendszerű vállalkozás sem.

Mivel pedig a gépipar keletkezése óta az ipari termelés óriási többsége ilyen haszon elérését célzó magánvállalatok kezében volt és még van ma is, mely vállalatok óriási anyagi haszonra tettek szert, nyilvánvaló, hogy az emberi munka milyen óriási mennyiségű olyan munkatöbbletet szolgáltatott ezen idő alatt, amely munkatöbbletért semminemű ellenszolgáltatást sem kapott.

Az első időkben öntudatlan munkásság ezen munka-többletet hosszú időkön át némán szolgáltatta és gazdagította a magánvállalkozást. Később, midőn az ipaji telepeken a lucratív termelés állandó fokozása folytán a munkásság nagy számánál fogva már egy bizonyos erőegységet kezdett képviselni és a kor haladása, az iskolák fejlődése által, valamint a kellő ellenérték nélkül a mindinkább drágábbá és nehezebbé váló életben dolgozó munkások nélkülözéseire figyelemmel levő intellektuell elégedetlenek felvilágosító sajtója, folyton fejlődő szakirodalma és a rendkívüli módon el-, sőt túlszaporodott munkásoknak automatikusan szükségessé vált és az életfentartás parancsoló kényszere folytán létesült különféle munkástársadalmi szakegyesületei által a munkásság felismerte a munkatöke nélkülözhetetlen fontosságát és rájött az ellenérték nélkül szolgáltatott munka, vagyis értéktöbbletnek ránézve elveszett nagy mennyiségére, mellyel ő, a munkás, másokat gazdagított, akkor megkezdődött a munkáltató és munkás nyílt társadalmi háborúja.

A Marx-féle munkatöbbleti elmélet elméletileg és a végcélban lényegileg a tökéletesen helyes ugyan, azonban ez nem jelenti azt, hogy a jelenlegi társadalmi viszonyok, jelenlegi társadalmi fejlettség és termelési viszonyok között a szolgáltatott munkatöbblet teljes egyenértéke már ma az ezt szolgáltató munkást illetné meg. Ugyanis ilyen esetben a vállalatot alapított és azt vezető, a produktumokat értékesítő pénz és tudástöke befektetett értékei nem részesülnének kellő jutalmazásban, ami a termelést teljesen megakasztaná és ami által a munkás létminimuma is veszélyeztetve lenne.

A magán vállalkozási rendszer mellett nagyon nehéz ezen erkölcsi alapon nyugvó határvonalat megvonni, mely határvonalat a többletmunkából való részesedés tekintetében a munkások és munkáltatók részesedései között kellene megvonni. Ezen gyakorlati kérdéssel a következő fejezet fog részletesen foglalkozni.

Erre nézve már hosszú idő óta történtek gyakorlati kísérletek is, azonban nem kielégítő módon.

A munkáltatók a munkásokkal megvívni kényszerült bérharcokban már régen belátták azt, hogy a munkást a többletmunkáért valamivel kárpótolni kell. Ezen kárpótlás azonban egyes idealista emberbarát vállalkozóktól eltekintve, úgyszólván kizárólag a vállalatok által létesített munkásjóléti intézményekből állott.

Ezen munkásjóléti intézmények, mint kórházak, munkásbiztosítási intézmények, könyvtárak, sportegyesületek, színházak, iskolák azonban, amilyen szükségeseknek és hasznosoknak bizonyultak, annyira nem tekinthetők a többletmunka kellő ellenszolgáltatásainak.

Ugyanis ezen összes munkásjóléti intézmények csak arra szolgálnak, hogy a munkás munkabírását és munkakedvét fenntartsák, a legjobb esetben fokozzák, de mint ilyenek a jogos életfenntartás kívánalmait képezik és a munkás által szolgáltatott munkamennyiség kétfelé osztásánál, a többletmunka kezdő határánál innen maradnak.

Egy főlegben szolgáltatott többletmunkának kellő ellenértéke csakis egy főlegben szolgáltatott díjazás lehet, amelyből a munkás semmit sem tartozik az élete vegetációs fentartására, az emberi létminimumra fordítani, hanem ami fölött az életének szebbé, jobbá, emberibbé tételére a munkás tökéletesen szabadon rendelkezik, tehát nem az, amit neki adnak, kiosztanak, hanem amit szabadon választva, ő maga vásárolhat az élettől.

Ezen következtetésekből nem az következik, hogy a magánvállalkozási rendszer már ma általában véve elvetendő, hanem az következik, hogy egyelőre a mai berendezésű magánvállalkozási rendszer vetendő el.

Az ipari termelésnek kizárólagosan állami kezelésbe való átadása még ma nem volna ajánlatos, mert az eddigi rendszerű kizárólagos állami kezelés a minimumra redukálná a versenyt. A verseny nélküli termelés a fogyasztókat mennyiségileg és minőségileg kiszolgáltatná az egyedül termelő államnak, ami az állami munka jelenlegi általános átértési szelleme mellett nem kívánatos.

Az eddigi, ki nem elégítő állami termelési rendszer ahhoz szoktatta az alkalmazottait, hogy azok az iniciativa fejlesztő szelleme nélkül, csak szórványos esetekben mutatkozó ambícióval, inkább gépiesen kedvtelenül végezzék a termelés nagy fontosságú feladatait, amelynek éppen a nagy fontosságát nem értették meg velük.

Ezek után joggal felvethető azon kérdés, hogy akkor milyen termelési rendszer volna az érdekeltek minden osztályának jogos érdekeit kielégítő?

Ma sajnos, átmenet, hosszú átmenet nélkül ilyen rendszer még nem állítható fel. Egyelőre meg kell elégedni az anyagi igazságtalanságok csökkentésével és a szellemi erők színvonalának folytonos emelésével, ami már szintén komoly eredmény lesz.

Meg kell bátran mondani, hogy az emberi az emberben a szellemi és az átértett erkölcsi érték. A szellemi érték fokozásával párhuzamosan emelkednek az anyagi jogos igények és egy becsületes vezető társadalomnak a saját nyugodt fejlődése érdekében is igyekezni kell az egész emberi társadalmat emberileg fejleszteni engedni és ezen fejlődésnek nem az útjába állani. Itt vannak lefektetve a jövő forradalmainak a lehetőségi és megakadályozás!, megelőzési feltételei.

A túlzó konzervatívok meg akarják az élet fejlődését állítani és ezen hiába való energiapazarlás által előbb-utóbb a fanatikussá tett túlzó haladók idegesen siető kezére játsszák az egész emberi társadalom minden szép értékét.

Ezért, ennek a bajnak a meggátlása végett kell az államok kormányzásába olyan arányban bevonni az összes államalkotó rétegeket, amely arányt nem a vagyon, nem a születés, nem a durva nyerselő, nem a hideg számarányok, de csakis és egyedül az államot vezető felelősség átértéséhez szükséges szellemi és erkölcsi tudás állapítja meg.

De minden rétegnek meg kell adni a fejlődési lehetőséget, hogy az így felállítandó arányszámokat a saját javára folytonosan javíthassa.

Ez egy végeredményben minden igazságos igényt kielégítő, tehát mindkét oldali túlzással szemben fölényes belső erkölcsi és tudási fölényel bíró kormányzati rendszer lesz, amelyben nem lehetnek értékpusztító, fölöslegessé vált forradalmak.

A gazdasági kérdések fontosságát a saját kárán okulni kényszerült társadalom többé el nem hallgathatja. A gazdasági javak igazságos elosztása adja meg az igazságos szellemi és erkölcsi fejlődés alapját.

Azonban ez már a végcél és az emberi fejlődés törvényei nem ismernek tartós értékű fejlődési ugrásokat. Ezen törvények könyörtelen szigorral követelik meg a maguk fokozatos evolúciós betartását.

A mai kapitalista világrendről nem lehet egy nagyon hosszú átmenet nélkül átmenni az ideális világrendre.

Amint a kapitalizmus alkotta meg a proletariátust, úgy a kapitalizmus fogja a proletariátust megszüntetni.

Hogy ez a két pólus ma még távol áll egymástól, azt minden ma élő gondolkodó lénynek tapasztalnia kellett.

A két pólusnak közelednie kell egymáshoz, hogy az ellentétek elsimuljanak, de ezen közeledésre a félútig az egyiknek a másikra szüksége van, de a nagyobb félutat a kapitalizmusnak kell megtennie.

A proletariátusnak dolgoznia kell, hogy emelkedve közeledni tudjon, a kapitalizmusnak pedig mindig többet kell áldoznia, hogy a mindig fejlődő és ezért mindig több és több jogos kulturigénnyel fellépő proletariátus dolgozni tudjon és akarjon.

A proletariátus mindig fokozódó, az emelkedéssel járó jogos igényeinek kielégítésére, valamint a verseny bírására az eddigi decentralizált kistökék nem lesznek többé képesek és ezért akkumulálódni fognak. Így fog az ideális világrend előtt, még előbb a kapitalizmusnak egy új, hosszii fejezete bekövetkezni, a hyperkapitalizmus, a trust-ök rendszere, ami

a gazdaságilag legfejlettebb, szintén angolszász Északamerikai Egyesült-Államokban már erősen ki is fejlődik.

A trust lesz egysedül azon gazdasági erő, amely a fejlődő proletariátust dolgoztatni fogja, de ezen dolgoztatás mindig több és több áldozatot fog a trust-öktől megkívánni, míg egyszerre a trust-ök is kényszerűségből össze fognak olvadni egy még nagyobb gazdasági szervezetbe, az államba.

Az állam pedig akkor már egészen más alkotó tényezőkből fog állani, mint a mai forradalmakra képes államok. A trust-ök által előkészített jó és böles állam akkor fog automatikusan előállani, midőn már a proletariátus tömegei olyan fejlettek lesznek, hogy a jogos követelményeiket az akkumulált magántőke sem lesz képes többé kielégíteni. Akkor meg fog szünni a magánkapitalizmus, a trust is, de csak azért fog megszünni, mert akkor már az emberi fejlődésnek nem lesz reá szüksége.

Ma még van reá szükség, de ezzel a szükséggel nem szabad visszaélni. A kapitalizmusnak adni kell és a proletariátus vezetőinek nem szabad többet követelniök, mint amennyit a kapitalizmus a termelés rendjének veszélyeztetése nélkül adhat.

Ez a forradalmak meggátlásának egyetlen lehetősége, és így fejlődik ki az, ami még ma elég kezdetleges, a jó állam.

A két ellentábor okos közeledéséből fejlődik ki egy egészséges harmadik, a jó állam, amelyben mindkét tábor össze fog olvadni.

Ezek után lehet majd beszélni távoli reformokról, amelyeknek ma csak tervezetési, elméleti értékük van, de amelyekről kötelesség már most írni, hogy a nagy út előre egyengethető legyen.

A helyes termelési rendszernél majd alapelvül bevezetendő lesz, hogy a termelésben résztvevők kapják meg szolgáltatott termelő munkájuk ellenértékét.

Ezen alapelv gyakorlati keresztülvitele, amint az eddigiek alapján megállapítható, sok okos és sok jó embert igényel.

Az embereket okossá és jóvá pedig csak egy okos állam által nyújtott jó életfeltételek tehetik.

Miután pedig az emberi felelősség elve alapján azok, kik egy államot alkotó emberi társadalomnak a vezetését magukra vállalják, feltétlenül felelősek a vezetésük alatt élő embertársaik jóléteért, a saját és mindenkinek az érdekében egyedül akkor járnának el helyesen, ha a vezetésben mindazokat az osztályokat kellő arányban részletnék az állam vezetésében, amely osztályok a kérdéses államnak termelő egységeit képezik.

A termelési haszonnak, a többletmunkának, az állami

vezetésnek a minden jogosultra arányosan kiterjedő elosztása eredményez egy olyan okos államot, amelynek a jó életfeltételei nagyon sok okos és nagyon sok jó embert fognak produkálni.

A többletmunkából eredő haszonnak helytelen elosztása nevelte az elégedetlenekeket és amikor ezeket az elégedetlenekeket nem részeltették, vagy nem eléggé részeltették az állami vezetés felelős, de önértéket kielégítő munkájában, akkor az elégedetlenségnek a számát szaporították és az elégedetlenséget már a kitörési stádiumig fokozták.

A világháború előtti időben, a jogosan N elégedetlenek tábora már fenyegető erdmennyiséget képviselt, már elég jól meg volt szervezve és számtalan képzett és elszánt vezető fölött rendelkezett.

Mikor a világháború nagyrészt a termeléssel összefüggő gazdasági érdekek miatt, kisebb részben nemzeti irányú célokért reászakadt az emberiségre, akkor az elégedetlenek, vagyis a munkásoknak tekintélyes része hideg közönnyel vette tudomásul azon háborús célokért megindított háborút, amely háborús célokhoz az elérése számukra csak több munkaalkalmat, de semmivel sem több munkaeredményt jelentett volna.

A világháború hosszú tartama, a rengeteg emberáldozat, a nagy anyagpusztulás, a pénznek minden háborús államban többé-kevésbé beállott értékvesztése, az ennek folytán keletkezett drágaság folytán tulajdonképpen az összes hadviselő államok elvesztették a háborút. A veszteségek nagyobb mértékben veszítették el, a győztesek kisebb mértékben veszítették el.

Ilyen nagy arányú mindkétoldali vér- és anyagpusztulás után, tulajdonképpen győzelemről nem lehet többé beszélni.

A győzelem fogalma maga után vonja a nyertes fél javára beálló értékszorulatot.

A lezajlott világháborúban pedig a nyertes fél is annyi elsőrangú értéket veszített, hogy azt a vesztes félben be nem hajthatja. Egy olyan győzelem pedig, mely a túlnagy mennyiségben veszített elsőrangú értékeket, mint amilyen az emberi élet, az ember tisztelete, a társadalom erkölcsi egyensúlya, nem képes pótolni, az győzelemnek nem nevezhető.

Az ilyen eredménnyel lezajlott világháborúban kifáradt, közönyös, bírálati képességeiben legyengült emberiségre jutott végül azon nehéz szerep, hogy a gyakorlati kommunizmus megvalósítási kísérletével szembeálljon.

Természetes, hogy azon elégedetlen munkástömegek, melyek még hozzá a vesztes országokban teljesen ki lettek szolgáltatva az egyensúlyát veszített államélet ingásainak, kaphatók voltak arra, hogy kövessék azon vezetőket, akik abba a világba ígérték őket vezetni, amely világ egyszerre

és bőségesen jóvátette volna a velük szemben elkövetett összes mulasztásokat.

A vesztes államok munkásainak ezen magatartása aszerint volt változó, amennyire nevelésükkel az illető állam a háború előtt foglalkozott.

A német birodalom munkásai szintén elégedetlenek voltak, mert szintén érezték azt, hogy anyagilag adósak maradtak nekik, de legalább kaptak a német államtól egy erős és jó német nemzeti nevelést és ez a jó nevelés nem engedte a német munkásságot teljes súlyával fellépni az anyagi és politikai követelései kiegyenlítése végett akkor, amidőn a nagy német haza a legnagyobb veszélyben volt. Ezért sikerült a mérsékelt német pártoknak oly rövid idő alatt likvidálni 1919 elején az állami felbillenés veszélyének kérdését.

A magyar állam fővárosában, a világháborút megelőző években az állam nemzeti nevelése már olyan színtelenné vált hogy a legnagyobb nemzeti ünnepek napjain keresni se kellett a nemzeti érzésnek fentartásához nagyon szükséges dilső megnyilvánulásokat. Ez a nagy mulasztás nem zsidó 'aji behatási számlára irandó, mert a háborút megelőző kormányok évtizedeken át, egészen a háború kitöréséig nem vették, vagy nem merték hivatalosan tudomásul venni a magyar nemzeti eszme legszebb ünnepnapjait. Ha a nemzeti életűnek mondott magyar nemzet többségi parlamenti képviselője, ugyanannak felelős kormánya nem akartak tudni a magyar nemzeti ünnepekről, de ezek helyett egy kompromisszumos, a nemzetre idegen és a nemzet által soha át nem vett április 11-iki ünnepet kreáltak, akkor mit lehetett várni egyes internacionalista zsidóktól, kiknek a letelepedését a magyar kormány ugyan megengedte, de akiknek magyar nemzetivé tételével nem törődött, és akik minden nemzeti köteletől elhanyagolva, erre predestinálva voltak.

Az orosz állam nem tanította meg az orosz munkást szeretni az orosz hazáját, a magyar hivatalos állam nem ápolta a magyar nemzeti érzést, tehát akkor, midőn egy erős eszmei hatás, a bolsevizmus programja zászlói alá hívta őket, akkor ezekben a különben is elhanyagolt elégedetlenségben teljesen hiányzott egy másik eszme, amely őket visszatarthatta volna.

Eszméket pedig téliesen csak eszmékkal lehet legyőzni.

Ezen kérdésben E. A. Burroughs. Hertford College, Oxford a következőket mondja «Counter-Bolshevism» című cikkében a «Times»-ben:

«The remedy of Idealism.

Sir, There is, as you say, no greater need at the moment than a definite and appropriate policy towards Bolshevism. That means far more than a Russian policy. There

military measures, very likely would help. But such measures by themselves would only be lancing one abscess — the oldest and largest whereas the Bolshevist bacillus is already in the blood of the whole world. Your headline to day says «Four Continents affected». Surgery will never cure blood-infections, nor will material measures affect what is really spiritual disease. As your Paris correspondent admits, Bolshevism has achieved its greatest successes, «where armed force has been abandoned and the more insidious weapon of propaganda employed. What follows logically from this striking admission? The old truism, I grant you, that an ideal is a stronger force than the sword. But when shall we really act on that truism as true ?

The force of Bolshevism lies in its being, after all, an idealism gone wrong. It is the ideal within it which makes it powerful.

Nothing but a counter-idealism can expel it. In terms once more of bacteriology, we must find another stronger, kinder bacillus to fight it in the very veins of the world's spiritual life. If such is available it should be the first concern of statesmen everywhere to inject it freely and give it a fair chance of working in its own way. We need, in a word, a world wide propaganda of a truer idealism, a deeper faith.

The main reason, in fact, why Bolshevism is gaining converts to day is that the non Bolshevist world is still so largely the thrall of another form of materialism-commercialism, to which no glamour attaches. It is money-worship all round that is hindering peace».

«Az idealizmus gyógyszere.

Uram, — amint ön mondja, a jelen pillanatban nincs olyan nagy szükséglet, mint egy határozott és célravezető fellépés a bolsevizmus ellen. Ez sokkal többet jelent egy oroszországi fellépésnél. Itt katonai rendszabályok nagyon valószínűleg segítenének. De ezen rendszabályok magukban véve csak a legrégebb és legnagyobb kelé vényt vágnák fel, míg a bolsevik bacillus az egész világ vérében van már. Az ön lapjában használt főcím azt mondja «Négy fertőzött kontinens». Sebészet soha sem fog meggyógyítani egy vérfertőzést, sem pedig anyagi eszközök hatni ott, hol valóban lelki betegség van. Amint az ön párisi levelezője megengedi, a bolsevizmus ott éri el a legnagyobb sikereit, ahol felhagyott a fegyveres erővel és a sokkal hatásosabb propaganda fegyverét használja. Mi következik logikailag ezen megkapó beismerésből? A régi közhely, én biztosítom önt, hogy eszmékkel szemben eszméket kell állítani és hogy egy ideál erősebb fegyver a kardnál. De mikor fogunk ezen oly igaz közhely szerint cselekedni?

A bolsevizmus ereje mindenkután abban rejlik, hogy egy idealizmus tévútra tért. A benne rejlő ideál az, ami erőssé teszi. Semmi sem irthatja ki, csak egy ellenbolsevizmus. Ismét a bakteriológia szavaival beszélve egy erősebb, jobb más bacillust kell találnunk, mely ezzel megküzdhet a világ szellemi életének tényleges ereiben. Ha egy ilyesmi elérhető, akkor mindenütt az államférfiak főkötelessége lenne azt nyíltan alkalmazni és működni hagyni a saját útján. Nekünk szükségünk van egyszóval egy igazibb idealizmus, egy mélyebb hit világpropagandájára.

A főoka annak, amiért a bolsevizmus áttérő híveket nyer az, hogy a nem bolsevik világ még ma is egy materializmusnak, a commercializmusnak hálójában van, amelyhez nem fűződik varázserő. A pénzimadás az, ami mindenütt akadályozza a békét.»

Az író a továbbiakban azt ajánlja, hogy a tévutakra jutott nagy idealizmus, a kereszténység helyett meg kell alkotni a kereszténység renaissance-át, amely kérdésre egy későbbi fejezetben fogok visszatérni.

Az elégedetlenséget a világháború előtt, sőt még alatt sem részesítették a materializmus jótéteményeiben és ezen mulasztást idealizmussal sem pótolták mindenütt.

Az így kielégítetlenek közül a háború fokozódó fáradtsága folytán mindig gyengült az uralkodó társadalmi és termelési rend féken tartó és jobbára szintén kielégítetlen fegyveres ereje és amikor az felmondta a szolgálatot, akkor a munkások tábora már ki volt szolgáltatva vezetői forradalmi lelkiismeretének és ezek önálló politikai gyakorlati ismeretei teljes hiányának.

Kik voltak a munkások vezetői? A gyakorlati élet elégedetlenségeinek, a munkásoknak vezetői, elégedetlen teoretikusok voltak.

Azon politikusok, kiknek az uralkodó társadalmi rendszer módját nyújtott arra, hogy az állam igazgatásában és irányításában való részvétel által gyakorlati ismereteket sajátítsanak el a gyakorlati rendszeres államigazgatás tudományában, azok nem voltak a munkásság érdekeinek a képviselői, de nem is lehettek, mert hiszen az őket alkalmazó, illetve kiválasztó társadalmi rend minél nagyobb magánhaszonra irányult termelési rendszere a munkások érdekeivel érdekellentétbe helyezkedett.

A munkások érdekeivel tehát nem gyakorlati politikusok, hanem vagy idealista emberbarát teoretikusok, vagy a munkásosztályból önszorgalmuk által a szellemi világba kiemelkedett elégedetlenségek, végül pedig a munkásság nagy erejét saját önző érvényesülési céljaikra felhasználni kívánó politikai kalandorok foglalkoztak irányító vezető minőség-

ben, kiknek mindegyüttvéve már csak azért sem lehettek meg az eszmék gyakorlati megvalósításához szükséges praktikus ismereteik, mert annak az eszmekörnek, melyet képviseltek, a gyakorlati életben önálló vezető szerepe még sohasem volt, az 1871-iki párisi commun rövid, lázas és nagyon localis periódusától eltekintve.

Azon körülmény, hogy egyes parlamentekben a munkásoknak nagyszámú képviselői is helyet foglaltak, még nem nyújtott az eszmék gyakorlati ismereteire alapot, mert azon képviselőknek először is nem volt irányító befolyásuk a közélet gyakorlati vezetésére, továbbá már az ő eszméikkel teljesen ellentétes uralkodott politikai és gazdaságpolitikai fel fogás még csak ilyen kísérleteket sem engedett volna meg.

Megvolt tehát a rendszerhiba, mely tömegesen nevelte az elégedetleneket; az elégedetleneket semmiféle ideállal, sem nemzeti, sem vallási sem másféle eszmei kárpótlással nem is kísérelték meg egyensúlyban tartani; megvoltak továbbá a vezetők, kik nem rendelkezettek gyakorlati élet-tapasztalatokkal és mindezen hiányok pótlására, a rend fenn-tartására az uralkodott társadalmi rendnek nem állott egyéb effektív eszköz a rendelkezésére, mint a jobbára szintén elégedetlenekből recrutait és rosszul ellátott s a háborúban kifáradt fegyveres hatalom.

Mikor ez a fegyveres hatalom a vesztes országokban, sőt a nem is vesztes, csak fáradt Oroszországban inogni kez-dett és meglazult a fejelem, akkor már Európában azon állapot következhetett csak be, még a győztes, de szintén fáradt országokban is, amely állapotot oly találóan jellemezte Trotszkij 1918 elején a Pravda című orosz bolsevik félhivatalosban: «Krasznüi prizrak kommunizma guljájjet po Jevrope.» «A kommunizmus vörös réme járkal Európa felett.»

Ezen vörös rémmel szemben olyan ellentálló képességet tudtak az egyes államok felmutatni, amilyen fokozatú volt a kérdéses államban az elégedetlenség és érmek ellensúlyozá-sára milyen értékű tömegnevelést nyújtottak az egyes álla-mok az elégedetlenek részére a háború előtt. De kisebb, vagy nagyobb számban mindenütt akadtak elegen, kik haj-landók voltak a gyakorlati megvalósítás kísérleteinek terére kilépett teoretikus vezetőket követni.

A munkásosztály érdekeivel foglalkozó jóhiszeműek, nevezetesen az elméleti emberbarát tudósok és a munkás-osztályból önszorgalmuk révén kiemelkedettek, látták azt, amit mindenkinek látnia kellett, hogy az alkalmazott ipari termelési rend nem elégítette ki, sőt nagyon megrövidítette a termelésben résztvevő legnagyobb többséget, a munkásokat és a maguk módján magukévá tették ezen, az igazság minden kellékével felruházott ügyet.

Minden egyes, csak elmélettel foglalkozó tudós, vagy bárki más a dolog természeténél fogva, hajlik a túlzásokra.

Mindenki aki olyas valmit akar alkotni, ami egy elismerten létező emberi igazságtalanságot van hivatva jóvátenni, és amilyen alkotást még a gyakorlati életben nem látott, a jóvátétel tervezetében feltétlenül túl fog menni a megvalósíthatás hatáira, mert a «jó» határai, viszonyítva a meglévő állapothoz, messze túlmennek azon a határon, melyet a berendezkedett társadalmi rend romboló megrázkódtatások nélkül elbír.

A tényleges állapot nem volt ideális, sőt messze volt és messze van attól, hogy ideális legyen. De akármilyen nem ideális legyen is egy meglévő társadalmi rend, az mégis be van rendezkedve, az jól rosszfii lebonyolítja az állami életet és nem igazságosan ugyan, de mégis képes jól rosszul betanított szervezetei által az élet javait úgy elosztani, hogy valami, a létminimum mégis mindenkinek jut, aki a természetben ténylegesen résztvesz.

Ha a jóvátétel munkája oly radikális méreteket akar ölteni, hogy egyszerre szakít a meglévő berendezkedéssel, abból semmit sem tart meg és az idealizmus végcéljait megközelítő eddig soha nem látott új jó rendet akar megvalósítani, akkor vagy kénytelen igénybevenni a bizonyosan sabotáló megfélemlített régi betanítottakat az új elvek keresztülvitelére, vagy egy iskolázatlan és betanítatlan ujoncsereggel kell dolgoznia, amely mindkét mód elkerülhetlenül arra vezet, hogy az államgépezet kihagy és az líj berendezkedés megállni kényszerül egy rettenetes önbukás következtében is, ha egy külső erőtámadás előbb meg nem buktatja.

A jóvátételen gondolkozó elméleti ember addig fog előre gondolkozni, ameddig a jóvátétel lehetősége terjed, vagyis a «jó» határáig. Az elméletben nincs megállás azon a ponton, hogy a jó csak eddig jó, a további jó már pusztulás máma, mert a további jó is emberi igény és a keresztülvitele tényleg gyönyörű is lenne.

Mikor azután az álomvilágában tervezgető teoretikus részvétele nélkül a reális külvilág eseményei a bukáshoz vezetnek egy meglévő rendet és ezen események megadják neki a tett alkalmát, akkor elkerülhetlenül bekövetkezik a szokásos forradalmi eredmény, hogy az előre elméletben megírt és a világba százszor belekiabált szép, világjavító eszmék vezetnek az eszme szerzőjét, nem pedig az eszme szerzője áll a világ elé mondván, hogy az én tanaim, melyeket eddig hirdettem, jók és igazak ugyan, de még nem valósíthatók meg, hanem ehelyett a józan önmérséklet helyett a tanított és csábítóan szép igazságai után fog menni, melyek

sokkal szebbek az életnél és ezen « sok »-nál fogva a romlásba vezetik a vezetőt és a vezetetteket.

Mignet a «L'Histoire de la Révolution Française» című művében ezt némileg módosítva és kiegészítve így mondja:

«Il ne faut jamais oublier qu'en révolution les hommes sont mus par deux penchants; amour de leurs idées et le goût du commandement.»

«Sohasem szabad elfelejteni, hogy forradalomban az embereket két hajlam vezeti, a saját eszméik szeretete és a parancsolás megízlése »

Az eszméi által elragadott teoretikus vezető megízleli azt, a gyakorlatban sohasem ismert élvezetet, rendelkezni, parancsolni és mindezt egy olyannak képzelte világrendben, amely az ő kedvenc eszméit van hivatva az életben megvalósítani.

Ebben a stádiumban már csak a fékevesztett fanatizmus fokozata következik, melyet Voltaire a «Siècle de Louis XIV.» című történelmi kritikájában így jellemez: «Le fanatisme rend la science même sa complice, et étouffe la raison.» «A fanatizmus magát a tudományt is bűntársává teszi és elfojtja az észszerűt.»

A lejtőjén most már feltarthatatlanul haladó fanatikus összes, a gyakorlatba átvitt eszméit, az elméleti tudomány által igazoltnak hiszi és a beteges jóhiszeműség egy nemével hajt végre olyan cselekedeteket, amelyek fölött ő maga, ha passivitásban tudott volna maradni, pálcát tört volna.

Mint minden forradalom, a magyar polgári és proletár-forradalom is számos olyan szereplőt produkált, akikre a kérdéses időket átélő közönség nagy része a fentiekben ráismerhet.

Magának a forradalomnak a főkeletkezési köréhez tartozik, hogy a forradalom nem mérlegel. De hogy mennyire megy túl egy forradalom a gondos mérlegelés határain, ez azon feszültség erejétől függ, amely a forradalom kitörését megelőzte, illetve okozta.

Milyen óriási hibáknak, mulasztásoknak és igazságtalanságoknak kellett nemcsak egyes országokban, de az egymásért felelős emberi társadalomban történni, hogy a világháborút követő forradalom ilyen módon pusztított, főként Oroszországra vonatkoztatva.

Hány lépcsőfoknak kellett kimaradni az emberi fejlődés evolúciósan emelkedő pályáján, hogy a forradalmi események ilyen óriási túlugrást kísérhettek meg?

Azon nagyjelentőségű emberi mulasztások, melyek ezen forradalmi túlkapásokat tulajdonképpen létrehozták, képezik a forradalomban jóhiszeműen túlozott eredetileg teoretikus vezetőknek és az általuk vezetett elégedetlenek cselekedeteinek a védelmét.

Azon osztály szereplése azonban, amely hivatlan érvényesülési vágyból, kapzsiságból, a saját dologtalansága folytán elszenvedett nélkülözések miatt a jobban élő társadalom ellen érzett indokolatlan gyűlöletből avatkozott a forradalomba és annak legcsunább gátlóit követte el, azon osztály szereplése nem a társadalomtudományi védő kritika, de nagyrészen a büntető bíróság hatáskörébe tartozik.

Bizonyos, hogy azon határvonal megrajzolása, amely ezen erkölcstelenek osztályát a jóhiszemű elégedetlenek osztályától elhatárolja, a gyakorlatban nem mindig könnyű, azonban ezen körülmény nem változtat azon, hogy a forradalom igazságtalanságait részben a forradalom által ledöntött társadalom hibáiból, annak saját mulasztásai folytán keletkezett jóhiszemű, tehát védhető elégedetlenek és más részben az emberi társadalomtól elkülönítendő erkölcstelenek követek el.

Az ismét az illető állam fejlettségének, tehát önértékének a mértéke, hogy mennyire képes az ítélő társadalom ezen osztályokat egymástól megkülönböztetni és hogy bírái esetenként mennyire vesznek maguknak fáradságot az eléjük került vádlottat felmenteni, vagy tőle a társadalmat megfelelő módon megszabadítani.

Az erkölcstelenek kérdése részben szintén a társadalomtudományok hatáskörébe tartozik, azonban nemcsak a bűnök megelőzéseivel foglalkozó társadalomtudomány elé tartozik, de a büntető bíróság elé is, és azon az alapon, hogy a bűnökért általában az emberiség felelős, nem pedig a bűnösök, az ilyen felfogás ismét a «jó»-nak, egy olyan veszedelmes, lépcsőzetes haladást átugró teoretikus túlhajtása lenne a gyakorlati életben, amely mint minden átmenetet nem ismerő túlzás a gyakorlatban, az emberi fejlődés nyugodt evolúciójának egy újabb veszedelmét rejtené magában.

Ezen kérdés végső letárgyalása gyanánt ismét vissza kell térni azon elemi igazság sohasem eléggé hangsúlyozott kiemeléséhez, hogy a termelő emberi társadalom tüntesse el, de legalább is az ember tökéletlenségének figyelembe vétele mellett a minimumra redukálja az elégedetlenek számát és akkor nemcsak nem lesznek jóhiszemű, tehát menthető vezetett tömegek, hanem ami a nyugalomra fontosabb, védelemre szorultak hiányában, jóhiszemű, de túlzó teoretikus vezetők sem fognak a gyakorlatban veszélyessé válható teóriákat programként terjeszteni.

Elégedetlenek akkor is lesznek, azonban ezeknek az akcióképességét semmivé fogja tenni a követeléseik jogosságának hiánya, a vezetőik pedig egy jogtalan alapú, tehát erkölcsi erő nélküli osztályra támaszkodva egyrészt így nem válhatnak veszélyessé az ember nyugalmára, másrészt ha

izgató módon és ha csak oktató módon is lépnek fel, mint büntetettek elkülöníthetők lesznek a dolgozó világtól.

A tudományt, az emberi színvonalat fejlesztő, gondolkozó társadalomtudománynak pedig még akkor is marad elég írni valója, mint például a bűnök megelőzéseinek fokozatos kiépítési módjai, amely egy a jelennél rendezettebb emberi társadalomnak lesz az egyik legnemesebb feladata.

VII.

Az emberek egyenlősége és az ember nevelése.

Az utolsó évszázad legtöbb radikális irányú világjavító eszméjének volt egy közös, a gyakorlatban heresztülvihetetlen eszmei tévedése, az emberek egyenlőségének kimondott, vagy szavak mögött rejtőző elmélete.

Az emberek egyenlőségéről szóló tan helyes kiindulópontból alakult át téveszmévé. Marx nem állította az emberek individuális egyenlőségét, ő csak az emberek gazdasági egyenlőségét állította, de követői a gyakorlatban túllépték mesterük tanait és a gazdasági egyenlőség jogcímén megtámadták az ember emberi individualitását is, holott a mai emberi anyaggal még a gazdasági egyenlőség elve sem valószínűsíthető meg.

Nevezetesen, kapcsolatosan az ipari termelésben résztvevő munkások nagy tömegeinek jóléti kérdéseivel, a munkásság vezetői eredetileg teljesen helyes erkölcsi alapon követelték a munkások egyenjogúsítását a vagyoni cenzus alapján választó és választhatóul elfogadott más polgárokkal, az ország hatalmi képviselőjében a parlamentben leendő törvényhozói jog gyakorlása tekintetében.

Lehetnek egyes országokban olyan helyi szempontok, melyek talán ideig-óráig célszerűségi okokból, még az ország érdekében is, megengedik azt, hogy a törvényhozói képviselőlet a gyakorlatban ne az egyenlő és általános választói jog fölélvén, hanem bizonyos kiváltságokon alapuljon.

De bizonyos az, hogy elméleti nézőpontból csak egy választói jogi elv elégítheti ki a tisztult erkölcsi felfogást, nevezetesen egy olyan elv, amely mindenkit, aki termel részesít abban a jogban, hogy a termelés eredményeinek felhasználásába közvetve vagy közvetlenül beleszólhasson.

Ebből az erkölcsi szempontból vitássá sikerrel nem is tehető s a Marx-féle gazdasági emberi egyenlőség felé haladó elméleti alapelvekből fejlődött ki az emberi teóriáknak sajnos szokott gyakorlati eredménye, a túlzáson alapuló túlkapó tévedés.

Abból a kétségbevonhatatlan igazságból, miszerint min-

denkinek, aki egy ország termelésében effektíve résztvesz kivétel nélkül joga van a termelt javak elosztásának módjaiba legalább közvetve beleszólni és hogy mindenkinek ki egy államnak dolgozó polgára, joga van ugyanazon állam állami életébe közvetve vagy közvetlenül ellenőrző módon beleszólni, a gyakorlati kielégítetlenség következtében fejlődött az elméleti kielégítésnek ilyen esetekben elmaradhatatlan módja, a teória gyakorlati érték szempontjából! túlzása.

Az állam életében, a termelési javak elosztásában mellőzött munkásság egyes vezetői teóriákat kezdtek építeni és propagálni, amely teóriák eleinte csak azt követelték az államhatalom tényleges birtokosaitól a munkásság részére, ami a munkásokat tényleg már gyakorlatilag is megillette volna, azonban a kedvező, kielégítő válasz kimondása folytán nem állottak meg ennél a pontnál, hanem a VI-ik fejezetben mondottak szerint tovább építették a teóriát, ameddig a gondolkodás fonala tartott, tehát egészen a mai emberanyagnál jobb és okosabb emberanyaggal is még sokáig elérhetetlen emberi végcélig, az emberek teljes egyéni egyenjogúsításáig a termelési javakban, vagyis a gazdasági egyenlőségig.

Ezen tévedés egy újabb természetes bizonyíték, a nyugodt, rendszeres evolúció egyes fejlődési fokai erőszakos kimaradásának szomorú következményei tekintetében.

Természetes az, hogy a legszélsőségesebb irányt jelentő bolsevizmus sietett magáévá tenni azon tételt, hogy az emberek egyenlő jogúak, bár a gyakorlatban ezen keresztülvihetetlen elmélettől hamar eltért és azt utóbb az élet kényszerítő hatalmának a súlya alatt teljesen elhagyta. Azonban ezen súlyos következményű eszmei tévedéssel nemcsak a múlt kritikája miatt, de jövő fejlődés érdekében ezen késői eltérés és elhagyás dacára is foglalkozni keli.

Annak bizonyítására, hogy az emberek nem lehetnek egyenlő jogúak, először is tisztába kell hozni azt, hogy mik azon emberi jogok, amelyek tekintetében az emberek nem bírnak egyenlő jogosultsággal.

Ezen emberi jogok két főcsoportra oszlanak, ugyanis az anyagi és szellemi világból vett két főcsoportra.

Az emberek helyesebben a ma és a holnap emberei, még nem egyenlő jogúak az anyagi és szellemi javakban való részesedés tekintetében, tehát nem egyenlő jogúak. A nem egyenlő jogú emberek között pedig általános emberi egyenlőségről még a legközelebbi cél tekintetében sem szabad beszélni.

Ezen felállított tételhez, illetve annak bebizonyításához azon az úton kell és lehet csakis eljutni, amely út az ember életének első korszakából indul ki, a kezdetből, a gyermekkorból.

Az ember élete a gyermekkorban kezdődik, abban a korban, amelyben az emberek tényleg egyenlő jognak és az ember mégis ott végzi, ahol az eredetileg egyenlő joggal birt gyermekekből nem egyenlő jogú egyének válnak.

Egy egészségesen felépített rendszerű államban minden gyermeknek megadandó az érvényesülés egyforma lehetősége.

Az emberi általános fejlődés tekintetében fennálló kölcsönös és egyetemleges emberi felelősség elve alapján, mindenki felelős azért, hogy egy rendes államban ne legyenek anyagi körülmények által elnyomott, az érvényesülés lehetetlensége folytán fel nem fedezett, tehát elvesztett energiát jelentő, fel nem használt valódi tehetségek.

Az emberi művelődéstörténet adatai bizonyítják, hogy azon emberek nagy része, kik az emberi művelődést előbbre vitték, nem azon osztályokból származott, amely osztályok tagjai előtt nem volt anyagi, vagy társadalmi érvényesülési akadály, hanem ellenkezőleg a szegény vagy legfeljebb nagyon is mérsékelt anyagi jólétben és társadalmilag jelentéktelen életviszonyok között élt társadalmi osztályok fiaiból.

Ebből a statisztikai tényből nem arra a gyakran hallott abszurd következtetési eredményre kell eljutni, amely szerint, lám a valódi tehetséget nem lehet elnyomni, mert az, mint egy Gutenberg, egy Petőfi, egy Edison utat tör magának az ismeretlenség homályából, hanem arra az emberiségre nagy kárt jelentő helyes következtetésre kell eljutni, hogy az emberi önzés és korlátoltság következtében hány valódi hasonló alkotó erejű fejlődési egység maradt az ismeretlenség homályában, vagy jutott tévútra.

A nagy jólét, az élet és szellemi javainak állandó bírása minden vitán felül puhítólag hatnak, mert az ilyen kiváltságosoknak ezen birtokukban levő jóléti értékeknek az élvezete által nagyon sok alkotó energiája marad lekötve és amennyi mégis felszabadul, az többnyire ugyanezen élvezetek bírásának eszközeit igyekszik akkumulálni és már csak nagyon jó esetben igyekszik azokat fokozni és utódai részére is biztosítani anyagi tartalékok gyűjtése által. Tehát vagyont és hatalmi befolyást gyűjt, de az embert fejlesztő közös nagy munkában csak elvétele ér rá résztvenni.

A jólét osztályainak ízlése az emberi élet szépségeinek állandó, sőt öröklött élvezete által folyton finomodik. És ezen kifinomodott ízlésű osztályoknak a tagjai rendszerint megelégszenek az élvezetek folytatásával, változtatásával és fokozásával, legföljebb azoknak biztosításával, holott a kifinomodott ízlésük alapján, kifinomodott alkotásokkal kellene gazdagítaniuk az emberi kultúra közös kincstárát.

A szegény néposztályok gyermekei legnagyobbbrészt a kenyérkereseti gondok között felfedezetlenek maradnak, a

jólétben élő osztályok gyermekei pedig jórészt élvezetekben puhulnak el.

Így az emberi élet általános fejlesztésének közös nagy kötelessége tekintetében az emberiség két nagy kontingens *számláján* lesz szegényebb.

A kettő között elhelyezkedő középosztály nem képes a különbségeket nivellálni és egyedül nem képes háromnak a munkáját elvégezni.

A középosztály azért nem képes nivellálni, mert mind a három osztály között, a helytelen állami rendszerek folytán az ellentétek nagyon kiélesedtek, úgy hogy a differenciák ezen egyes osztályok között nem lépcsőzetesek, hanem azok széles árkok által gondosan el vannak egymástól szigetelve.

De az egyedül reális matematikai számítás minden kétséget amúgy is megszüntet.

A számbelileg legtekintélyesebb quantitative nagy erőforrást jelentő, alsó-, az ízlés tekintetében legfejlettebb és így qualitative nagy értékforrást képező legfelsőbb osztályok hiányzó résztvevőinek a helye üresen marad, mert a középosztály éppen azért, mert mint anyagi és szellemi hatalmi erők tekintetében fölösleggel nem rendelkező középosztály csak saját magából recrutálhat, amennyire közepes anyagi és az átlagban rosszul díjazott kenyérkeresetben kifáradt szellemi erőforrásai azt megengedik.

Azon veszteség, mely az emberiséget a versenyben részt nem vettek elmaradása folytán érte, kiszámíthatatlanul jelentékeny.

Azon célból, hogy ezen veszteség a további fejlődés számláján legalább is a minimumra redukálódhassák, de lehetőleg teljesen eltűnjön, egy olyan rendszerű közoktatásra van szükség, amely az eddig elmaradt alsó néposztálybeliek gyermekeit a tanulás idejére anyagilag felszabadítja és a fölöslegben élő felsőbb néposztályok gyermekeit a tehetséget tompító luxusból a tanulás idejére kivonja és így a két osztály gyermekeit a középosztály gyermekeivel az iskolában vagyoniilag nivellálja.

Az államnak végre fel kell fognia, hogy az állam zavartalan fejlődésének, az élet nyugodt és tartalmas élvezetének egyetlen egy módja van csupán, nevezetesen a helyes rendszerű közoktatás. ...

A helyes rendszerű közoktatásnak a fentebb kifejtett elvek szerint «*conditio sine qua non*»-ja, a gyermek tökéletes egyenjogúságának elismerése az életverseny indításának pillanatában.

A helyes rendszerű közoktatásnak oda kell tudni állítani minden társadalmi osztály minden gyermekét az élet

versenyének indításához és féltő gonddal vigyáznia arra, nehogy anyagi gondok vagy helytelen gondolkodású szülők befolyása folytán az emberi társadalom csak egy versenyképes munkását is elveszítse.

Az ilyen közoktatásnak hivatása a gyermekek vezetése a kiválasztás legfontosabb pillanatáig. A kiválasztás, a selectio idejében a közoktatásügy résztvevőinek minden anyagot, minden elhelyezkedési adatot a rendelkezésére kell bocsátani, hogy a selectio alkalmával a gyermekük képességeiről felvilágosítandó szülők bevonásával tartott megállapítás után oda küldje a gyermekeket, ahová egyéni, szellemi és testi képességeik őket irányítják. Amilyen féltő gonddal kell megakadályozni tehetségnek homályban maradását, éppen olyan féltő gonddal kell indokolatlan ambíciókat féken tartani, minden kárbavesztett felesleges nevelési energiát megkímélni és így az államot kielégítetlen, de jogos ambíciójú és viszont tehetségtelen, de mégis aránytalanul nagy hatáskörhöz jutott, nyugtalan, elégedetlen és nem megfelelő helyen szellemileg tengődő elemektől már előre megszabadítani.

Egy ilyen felépítésű közoktatási rendszert csak okos és jó oktatókkal lehet megalkotni és fenntartani.

Hogy egy állam okos és jó oktatókat nyerjen, ahhoz mindenekelőtt nem szabad semmiféle anyagi áldozattól visszarettennie, mert az ilyen oktatókat mindenkitől és mindentől független szabad anyagi helyzetbe kell juttatni és nekik minden képzelhető térbeli, anyagi és szellemi eszközt a szükséghez képest bőségesen a rendelkezésükre bocsátani.

Nem vitás az, hogy egy ilyen közoktatás óriási anyagi terheket róna az államra. De mivel egyrészt az így befektetett tőke egy helyes irányban elindított, érvényesülhető, tehát elégedett emberi társadalmat eredményezne, amely társadalom nyugodtan fejlődő boldogabb életet élne, a kiadás sokszorosán megtérülne már az első helyesen nevelt generáció munkája által. Másrészt azon összegek és minden egyéb értékeknek elfecsérelése után, amelyek a világháborúban és annak következményei folyamán tönkrementek, egyenesen erkölcstelenség volna olyan értékek kiadásával takarékoskodni, amely értékeknek kellő időben történt alkalmazása az emberiséget ettől a borzasztó és sokszorosán nagyobb értékelfecséreléstől minden bizonnyal megkímélte volna.

Tehát levonható azon eredmény, hogy az emberek tényleg egyenlő jognak, hanem a mai emberek csak gyermekkorukban, a kiválasztás nehéz és felelősségteljes pillanatáig azok.

Azontúl szétválnak az emberek utai az individuumok további eredményei szerint. A jó köznevelésnek sok generáción át tartó megszakítás nélkül fejlődő munkája majd egy-

szer fog egy olyan generációt nevelni, amellyel a Marx-féle gazdasági egyenlőség elméletét meg fog lehetni valósítani azonban az individuumok különbségi megnyilatkozásának az egyes tehetségek terén még akkor is fog tere maradni.

Az egyenlőtlen képességű gyermekeket egyidőbeu egyforma érvényesülési módok között az indításhoz az állani odaállította. Azután az egyenlő jóléti, erkölcsi és testnevelési feltételek között egyenlően elvezeti addig, ameddig a már születéstől fogva nem egyenlő és felébredt egyéniségek az okos és jó vezetőknek automatikusan is figyelmeztető jeleket adnak azon irány felé, mely kvalitásaiknak megfelel.

Azontúl ismét az állam érdekében, az emberi művelődési színvonal emelése céljából semmiféle eszközt és anyagot sem szabad sajnálni, hogy a jelentkezett egyéniség tovább kifejlődhessen és visszaadhassa az államnak a reáfordított kamatokat tőkében. Az államnak minden gyermekét erkölcsi és anyagi, de ezen mindkét számlán fizetőképés és fizetni akaró adósává kell tennie, hogy a köznevelésre szükséges erkölcsi és anyagi tőkéje állandóan emelkedjék.

Az így felnevelt gyermekekből alakult vezető társadalomban minden ország képviselve lesz és az ilyen vezető társadalom tudni fogja a művet mindig fejlesztve folytatni és minden újabb generációnak jobb és tökéletesebb nevelési eszközöket rendelkezésére bocsáthatni.

Az így felnevelt emberek között csak azok fognak irigy szemmel és rendbontó szándékkal törni a náluk tehetségebb és ezért az élet szépségeiből többet vagy jobban élvező emberekre, akik erkölcstelenek, akiknek az ítélete ezért nem lesz sohasem döntően fenyegető erejű a köz nyugalomára nézve.

A nagy többség megtalálná az egyénenkint saját énjének legjobban megfelelő érvényesülési területet, harag nélkül fogja tudni megérteni azt, hogy a náluk erősebb, okosabb, kitartóbb, de dolgozó egyének parancsoló erejű fölénye az, amely a szebb életet vívta ki magának és nem pedig az apák vagyoni és társadalmi befolyás többletének az érdem nélküli kényelmes öröksége.

Tehát az ilyen társadalomban az emberek tényleg nem lesznek egyenlő joguak, az élet javainak élvezete tekintetében, azonban ezen jogkülönbségekért senkit sem fog erkölcsi erejű szemrehányás illelhetni és ezért az ilyen társadalom, ha még nem is tökéletes, de már egészséges tovább fejlődési feltételek felett fog rendelkezni.

Az ilyen felépítésű köznevelés különben generációról-generációra kisebbiteni fogja az egyének közötti különbségeket és végül közeledni fog azon nivelláció felé, mely az emberi fejlődési világban már a végcél fogja jelenteni.

A nagyobb átlagos emberi értékek fölött rendelkezendő emberi társadalom mindig nagyobb átlagos emberi érték örökséget fog a következő generációra hagyhatni és ezáltal a nivellálódás munkája is minden új generációban tökéletesedni fog. Mindenesetre azonban elég hamar el fogja érni a Marx-féle gazdasági emberi egyenlőséget, ami már végcéli erejű eredmény, mert az ezen egyenlőség után fennmaradó individuális különbségek nem zavarólag, de fejlesztőleg fognak hatni az emberiség színvonalára.

A mai emberanyag fölött rendelkező társadalom, amely képes volt a világpusztulást jelentő világháborút előidézni, még nem beszélhet semmiféle nivellációról, hanem hogy azt legalább nagyon messziről ugyan, de mégis megközelíteni megkezdhesse, ezért az emberi individualitást a kifejlesztett nevelési erkölcsi fedezet alapján féltő gonddal kell ápolnia és fejlesztenie, hogy ilyen módon egy átlagosan fejlettebb individuumokból álló társadalmat nyerjen, ami már az emberi nivellálódásnak egy fokozata.

Ezen okok miatt és ezen cél kötelező szem előtt tartása következtében egyenlő jogok a gyermekek és nem egyenlő jogok a mai emberek.

Ezen fejtegetésből még egyéb következtetések is vonhatók le.

Egy visszafelé következtetés alapján azon szomorú megállapító eredményt vonhatjuk le, hogy mit tettek az emberiség generációinak vezető társadalmi, a fenti minden emberi tisztességet fedő cél elérése iránt az ember nevelése érdekében.

Szegyenteljes megborzadással kell megállapítani, hogy milyen életviszonyok között volt kénytelen élni és milyen saját és nevelési eszközök felett rendelkezett átlagban az a tantestület, amely a világháborút elszenvedett generációt nevelte.

A nyomorgó, mindenféle mellékkeresetre energiát pazarolni kénytelen tanítótság, az ugyancsak anyagi gondokkal küzdő, elkedvetlenedett, sok esetben a szülők kényétől függő középiskolai tantestületek és a részben befolyásos apák gyermekeiből, az élet igazságtalanságainak átérzése folytán túlzókká tett teoretikusokból és csak kisebb részben teljesen megfelelőkből álló legfelsőbb tantestületek nem nevelhettek más generációt, mint amilyen a jelen világháborút és annak okszerű következményeit az átélt módon folytatta le és ilyen módon szenved még ma is, amilyen módon azt a mai generáció a saját mérhetetlen kárán tapasztalja.

A népképviselők a legnagyobb nyugalommal szavazták meg óriási tételeket a fegyverkezés fokozására és tragikus következményű rövidlátással törölték, de még gyakran elő

sem terjesztették azon nevelésügyi összegeket, melyek kellő időben alkalmazva megelőzték volna a túl fegyverkezési terheket.

A kizárólagosan haszonra irányuló magánvállalkozási termelési rendszer sohasem fog kellő összegeket áldozni a köznevelésre, amelyek nélkül a nagy munka pedig el sem lesz kezdhető.

A nagy hasznot élvező és élvezni kívánó termelő inkább adott és fog adni megfelelő nagy összegeket és anyagokat egy drága nagyarányú fegyveres erő fentartására, mint a köznevelésre, mert a nagy fegyveres erő az ő élvezetének idejére biztosítani látszik a haszon élvezetét, a termelési monopóliumokat és kolonizációt, míg a ma megkezdendő új helyes rendszerű köznevelésnek a különben is a kezdetben inkább erkölcsi természetű hasznaira csak jövő generációknak van kilátásuk. Az eddigi meg nem felelő köznevelés az önzés melegágya volt, az önzés pedig mindaddig akadályozza az egyénileg önzetlen célú áldozatokat, ameddig a hatalom kizárólagossága az önzés kezében marad meg.

Miután az önzés szintén egy nevelésnek, egy rossz nevelésnek az eredménye, tehát egy okozat, ezért az elfogulatlan bírálónak még az önzésről is harag és gyűlölködés nélkül kell beszélnie és tevékenységének az ok és ezáltal egy újabb okozat eliminálására kell szorítkoznia.

A jelen fejtegetés egy további következtetési eredménye, illetve inkább ténybeli megállapítása azon tévedés, melyet a köznevelés terén az úgynevezett világjavítók, köztük első sorban a bolsevikok elkövettek és amely tévedés jelen munka bírálati tárgyához tartozik.

A bolsevikok és összes elméleti elődeik már régen, a tett alkalmának bekövetkezését jóval megelőző időben belátták, mert a saját kárukon tapasztalták, hogy a meglévő köznevelési rendszer igazságtalan és rossz.

Ezen, akkor még csak elméleti világjavítók a saját gyermekeiken és azon osztály gyermekeinek a sorsán, amely osztálynak az érdekeit tollúkra vették, tapasztalták azt, hogy az anyagi függés, a nyomor mennyi karrier elmaradásának az oka és hogy hány olyan ember, aki kiváló érvényesülési alapfeltételekkel rendelkezett, volt kénytelen az őt jogosan megilletett, helyeket minden harc, verseny nélkül gyakran olyanoknak átengedni, akik egy egyenlő feltételű versenyben különben alul maradtak volna.

Az elméleti világjavítók egészen természetesen nem elégedtek meg a tények megállapításával, hanem igyekeztek a hibákat minden mulasztott idővel túlzóbb és túlzóbb módon orvosolni. A bolsevikok olyan tanítókat alkalmaztak az iskoláikban, akik vagy maguk is még tanításra szorultak

volna, vagy pedig olyan fanatikusokból állottak, akiknek a tanterve egy szóban foglalható össze, a «végcél»-ban. Ezek a tanítók mondhatni nekiestek a tanítványaiknak és olyan elméletekkel akarták a fejletlen és idáig homlokegyenest ellenkező erkölcsi felfogásban nevelt gyermekek agyát megtönni, amely elméleteknek a helyes átértésére és gyakorlati alkalmazására az átlagban jövő generációk felnőtt emberei is képtelenek lesznek. A bolsevik tanítók egyszerre ellentétbe hozták a gyermekeket az összes megszokott fogalmaikkal, a családdal és ezen eszmezavar folytán saját gyermeki lényükkel is. Ezáltal már a gyermekkorban megtámadták az individualitást, amely ilyen vezetés mellett nélkülözte volna a kifejlődéséhez szükséges fokozatos, rendszeres lelki nyugalmat.

Ha az élvezetekkel járó hatalom kizárólagos birtoklását féltett termelők már kezdetben hallgattak volna a még akkor jogos panaszokra, akkor a sérelmek orvoslása az evolúció fokozatos mérsékelt menetében bonyolódott volna le.

Azonban a termelők nem akarták az elméleti világjavítókat a kezdetben sem meghallgatni és a sérelmek minden újabb generációval akkumulálódtak. Az evolúció fokozatos lépcsői kimaradtak és ezért elmaradhatatlanná vált a rohanó túlzott ugrások nagy veszedelmének bekövetkezése.

Azon okok között, melyek a világháborúval járó retentő megrázkódtatásokat előidézték, legfontosabb szerepet játszott a termelési rendszer helytelensége mellett a helytelen köznevelés, amelynek kellő időben alkalmazott kijavítása a helytelen termelési rendszert is kellő időben megváltoztatta volna.

Egy olyan társadalom, melynek az intellektuális elemei a gyermeki érvényesülési jogegyenlőség erkölcsi alapjára felépített iskolában nyerték nevelésüket, nem tűrnek, illetve a világháborúra vonatkoztatva nem tűrtek volna egy olyan termelési rendszert, amely az abban résztvevők legnagyobb részének jogos kívánságait nem elégíti ki.

A társadalom- és államtudományoknak egy alapigazsága az, hogy az állam életét egy összeműködő, egymásból egymásba kapcsolt gépezet nyújtja.

Amennyiben a gépezetben egy alkatrész egyáltalán nem, vagy nem jól működik, az megrontja az összmunkát és ez a gépezeti hiba az államban előbb-utóbb a funkciózavartól egészen a forradalomig emelkedő tünetben fog nyilvánulni.

Az államreformok keresztülvitelében nagy közös szerencsétlenséget jelent azon ma még általános fogalmi tévedés, mely minden nagyobb arányú és főként a munkásság helyzetén javítani kívánó reformot nemzetietlennek, egyenesen nemzetellenesnek és nemzetközinek tart.

Ezen tévedés által az állam mindazon nagyszámú lakosai, kik mint például a kis- és földbirtokosok a földtulajdonnak az államhoz való legszorosabb kapcsolata folytán érzelmileg szembekerülnek az ipari munkássággal, aminek a következményei időközönként ismétlődőleg az állam minden osztályát sújtó tragédiára vezetnek.

Szomorú megállapítási eredmény azon tény, hogy nagyon sokan akadnak, kik ezen tévedést a nagyobb arányú és már régen esedékessé vált munkásreformok ellen tudatosan agitatively használták fel.

A tévedés nyilvánvaló. Kétségtelen ugyan az, hogy az ipari munkásság érdekében hozandó törvények egyszersmind nemzetközi érdekeket is eredményeznének. Az ipari termelés érdekszállai összehálózák az egész nemzetközinek joggal nevezhető nagy emberi érdekerületet, ezen alapon minden olyan kérdés, mely ezen érdekhálózat körébe tartozik, egyszersmind nemzetközi jellegűvé is válik.

Azonban ezen megállapítás semmi tekintetben sem vonja maga után azon következményt, hogy a munkásjóléti teljes reformok, vagyis az ipari munkásság jogos követeléseinek kielégítése a nemzeti érzésnek tompítására alkalmas lenne. Sőt ellenkezőleg, nagyon könnyen kimutatható, hogy a fentebb idézett reformok végeredményben az államnak, ha az nemzeti állam, akkor a nemzeti államnak megerősödését jelentik.

Materiális szempontból az államnak, helyesebben bármilyen irányú államnak, tehát a nemzeti irányú államnak is a gazdasági, materiális megerősödését jelenti az ipari termelésnek olyan alapra fektetése, mely alap az átlagjólét emelését eredményezi.

Egy olyan államnak az élete, melyben nem nyomor-tengerben elszórt zárt jóléti vagyonszigetek, de az általános jólét képezi a nemzet gazdagságát, egy olyan ideál, melynek az elérése felé való törekvés nemcsak okossági, de tisztességi kérdés is.

Minden olyan tan, minden olyan rendszer, mely ezen államideál felé való bár lassú, átgondolt evolúciós haladást késlelteti, politikailag, emberileg erkölcstelen és mint ilyen alkalmazása esetén, az alkalmazó állam csődjéhez vezet és egy nemzeti államban ez a nemzetellenes tevékenység, nem pedig a közjólét emelését célzó mérsékelt reformkísérletek.

Egy olyan államot, mely a termelésben résztvevő összes elemeknek tevékenységük arányában egy átlagos jólétet biztosít mindazoknak, kik a megérdemelt jólétben részesülnek, szeretniök kell.

Egy olyan állam pedig, melyhez a polgárai szeretve, kielégítve ragaszkodnak, ezen szeretet által erőssé lesz, képes

magát megvédelmezni és marad elég erkölcsi és anyagi tőkéje az állam egyéniségének fejlesztésére, vagyis a nemzeti állam fejlesztésére.

Egy munkásnak sem jutna eszébe az internacionáléban keresni az erőt, a vigaszt, a hazát és az érvényesülést, ha a saját szűkebb nemzeti hazája megadná neki a termelő munkája arányában őt megillető jölétet. Az a munkás, ki termelő munkája révén virágos, gyümölcsös kerttel övezett házacskához juthat, akinek jól táplált és rendszeren öltözött gyermekei jó iskolából vidám kacajjal szaladnak a szülői házhoz, »az ilyen munkás, aki az őt megillető nyugalmi órákban, a higiénikus és barátságos otthonában pihen, az ünnepein pedig a művelődést rendszeresen emelő szórakozásokhoz juthat, az nem lesz többé «hazátlan bitang», amely kifejezésnek durván sértő ereje nagyban hozzájárult a munkások elidegenítéséhez, az egy hálás megelégedést érző és erős polgára lesz annak az államnak, amelytől ennyi sok tényleges jót tudott a termelő munkája révén elnyerni.

Ez pedig nem utópia, ez egy már régen esedékessé vált és az államok gazdasági teherbírásával arányos evolúciós lépés előre.

VIII.

Az ipari termelés.

Amióta az összes államok fővárosai, közvetlen környékük hozzászámításával ipari termelési központokká fejlődtek ki és amióta az ipari célokra felhasználható nyersanyagok fekvése, a közlekedési csomópontok, egyes egyéb, erős ipari termelési centrumokat fejlesztettek ki, azóta az ipari termelésnek nemcsak gazdasági, de szorosabb politikai jelentősége is nagyon emelkedett.

Az ipari termelés ezen központokban politikai erőegységeket fejlesztett, amely erőegységek az érdekközösség folytán olyan erős szervezetű, tömör területeket képeztek, amelyekkel mint számbaveendő politikai tényezőkkel nemcsak egy ipari, de egy agrár államnak is számolnia kell.

Egy agrár államnak a foglalkozásánál fogva is decentralizált agrárlakossága a nagy számbeli túlsúly dacára is számolni tartozik a bár kisebb létszámú, de centralizációjánál fogva nagy akcióképességű ipari lakossággal.

Az ipari termelésnek helyes vagy helytelen rendszerre való felépítése úgy gazdaságilag, mint közvetlenül politikailag is elválaszthatatlanul összefügg az állam fejlődésének nyugalmával, az állam rendjével. Az ipari termelésnek a kérdése már régóta nemcsak a termelésben résztvevő munkásoknak

a kérdése, hanem az államnak, a mindenkinek létkérdései közé tartozik.

Ezért ennek együtt kell fejlődnie az állammal, mert ha elmaradnak egymástól, akkor az így keletkezett differencia érzékeny általános értékvesztések nélkül be nem hozható többé. Az ipari termelésben résztvevő munkások jóléte nem haladt párhuzamosan az állami jólétével s a kettő közötti különbség képezi az esedékes, de kimaradt fejlődési fokozat mértékét, amely fokozatnak kimaradása a közkárosodással járó termelési zavart eredményezte.

Mivel ezen régen esedékes evolúciós lépés kimaradt, ezért tudták a tett alkalmához jutott bolsevik vezetők a forradalom útján, az átmeneti nevelésben, átmeneti jólétben nem részesült munkásokat a műhelyből közvetlenül az operák páholyaiba és gyárigazgatói íróasztalokhoz ültetni és őket át nem értett, tehát értéktelen magasrendű emberi élvezetekhez és vezető gazdaságpolitikai hatáskörhöz is juttatni.

Az átlagjöletti végcél könnyű volt a teoretikusoknak kitűzni. Mindenkit, ki a termelésben résztvesz, a termelési munkája arányában fog kellene a termelés javaiban részesíteni. ALCI sokat és jól fog termelni, az sok és jó értéket fog vizionzásul kapni. Az okos és jó állam majd egyszer oda fogja tudni állítani a polgárait, ahol a saját maguknak és a köznek legjobb eredményű munkát fogják tudni végezni. Aki pedig még ilyen feltételek mellett sem fog akarni termelni, azzal és annak jogtalan igényeivel az erkölcsi alapra felépített, a jogos többségi igényt kielégítő állam játszva fog tudni elbánni.

Az valaha nem lesz utópia és ebben a rendben nem lesznek vesztesek.

A mai emberi anyag és a mai gazdasági helyzet mellett ezen ideális végcél elérését még hosszú időig nem lehet remélni. Azonban az emberi társadalomnak önfentartási kötelessége ezen cél irányában öntudatos lépéseket tenni előre.

Az első lépés ezen cél felé az ipari termelés érdekkörében csak nagyon kezdetleges lehet. Olyan gyorsan kell újból megkezdeni az ipari komoly és általános termelést, amilyen gyorsan csak lehetséges.

Mindenekelőtt kötelező erővel felruházva, be kell hozni az egész állam által megállapítandó kulcs szerint jutalmazott akkordmunka-rendszer, mielőtt további ipari termelési reformok kérdéséről szabadna beszélni.

Az akkordmunkának mint rendszernek vannak látszólagos szépséghibái is. Az akkordmunka-rendszer például bizonyos bizalmatlanságot tételez fel a munkaadó részéről, mert nem mer egy meghatározott díjazást biztosítani, mintha attól félne, hogy a munkás ilyen esetben mennyiségileg vagy minőségileg

nem termelne eleget. Ezzel az elméleti finomságú és szociálpolitikailag különben is értéktelen érzékenységi ellenvetéssel szemben az akkordmunkának sok gyakorlati előnye van. Az akkordmunka egy bizonyos önellenőrzést gyakorol, hozzászoktatja a munkást ahhoz, hogy dolgozni kell és hogy egy jobb létért többet és jobban kell dolgozni, ami a munkás gondolkozására impulzív hatást gyakorol. Az erkölcsös akkordmunkás nagyobb szeretettel is dolgozik, mint az időbérmunkás, mert minden egyes elvégzett munkadarabban, munkamennyiségben egy általa ismert fizetési kulcs folytán kiszámítva látja a munkája biztosított és kiérdemelt eredményét; tudja, hogy ezért az elvégzett munkáért neki nem azért jár ellenérték, mert ő alkalmazva van, hanem azon erkölcsi ok folytán, mert valamit produkált. A fokozott energiájú szorgalmú akkordmunkásban kifejlődik az önbizalom, hogy több nem az alkalmaztatásban nyilvánuló szerencse, de a tényleges érdeme tartja el és büszkeségét is fokozza, mert ő képes, ha akarja, a jólétét más segítsége nélkül is fokozni.

A mai emberi társadalomnak még egy nagy egyéni fejlesztő versenyre, versenymunkásokra van szüksége, akik ezen verseny által önmagukat és egymást fejlesztik. Éze okból a mai társadalomnak az individuum fejlődését kell előmozdítani, arra pedig az ipari termelésben az akkordmunka sokkal alkalmasabb a ma még minden tekintetben iagzságtalan időbérmunkánál.

A mai eszközökkel megvalósítható akkordmunka nem végcél és nem ideál, de egy olyan természetű fejlődési fokozat, amelyre a további fejlődés érdekében az emberiségnek szüksége van.

De különben is a világháború és a világforradalom az emberiségtől megvonta annak a lehetőségét, hogy most az értékpusztulások után közvetlenül ideálok alapján rendezkedjék be. Ma a szükségletek és a lehetőségek parancsolnak és a szükségletek írják elő parancsoló erővel azon lépéseket, melyeket a csődbe jutott termelési rendszerből való kiszabadulás végett meg kell tenni.

A pusztulás ideje után az áldozatok időszaka következik be, de csak olyan áldozatok lesznek célravezetők, amelyeket kellő időben és kellő sorrendben fognak az arra kötelezettek habozás és idővesztés nélkül meghozni.

A világforradalommal lezáródott történelmi fejezet az evolúció törvényeit nem tartotta tiszteletben és megelégedett az emberi önzés gyümölcseivel. Ezért az új fejezetnek sok elmaradt fokozatot kell pótolnia és egyelőre meg kell elégednie azzal, hogy az ezen elmaradt fejlődési fokozatok elérése felé vezető utakat egyengesse a társadalomban és így az ipari termelés nagyfontosságú kérdésében is.

A bolsevik vezetők eleinte lenézték az akkordmunkát és mindjárt a nagy káoszban az emberi gazdasági jogegyenlőség föelvé alapján kezdtek berendezkedni. A következmény, a termelés csődje nem maradhatott el. A hirtelen nagy hatáskörhöz jutott manuális munkások a termelő munkával nem, de a munkán kívül mindenfélével foglalkoztak. A bolsevik vezetés alatti munkások elhanyagolták ezt a fogalmat, amely fogalom alapján követelték a hatalmat; elhanyagolták a munkát. Ennek folytán azon országokban, melyekben a politikai események erre időt engedtek, a-,b. bolsevik vezetők még hatalmuk idejében megriadtak és rájöttek arra, hogy a termelő emberi egyenlőség jogelvére felépített termelés ma egyértelmű a termelési csőddel. Ezért le is tértek erről az utópisztikus irányról és ezzel letértek saját tanaik útjáról is és az akkordmunka kényszerű bevezetése által az ipari termelés terén is hangtalanul ők maguk feladták magát a bolsevizmust.

Abban a pillanatban, amidőn Lenin és iskolája kénytelenek voltak Moszkvában átmenni az akkordmunka-rendszer nélkülözhetetlenségének az elismerésére, az ipari termelés terén ő maga és az iskola is megszűnt bolsevik lenni.

Az akkordmunka ma életszükséglet és a gazdasági javak szaporítása által nevelési eszközzé is válik egy humanista, tehát okos és jó társadalom kezelésében.

Ha a világforradalmat megelőző termelési periódus vezetői minden termelőt a nacionalista javakban arányosan részeltető helyes nacionalista államokat szerveztek volna és az ehhez szükséges átlagjólétet a tisztességesen vezetett akkordmunka útján megközelítették volna, akkor nem lett volna arra alkalom, hogy a bekövetkezett forradalomban tanulatlan manuális munkások álljanak nagy közvagyon jelentő termelési vállalatok élére és elpusztítsák a mindenki vagyonát, tehát a sajátjukat is.

Ha a munkással a nemzeti államok az átlagjólét nyújtása által megszerettették volna ezt a jólétet nyújtó hazát, akkor nem akadtak volna a nemzeti színeknek és fogalmaknak vadul nekitámadó munkástömegek.

A megtörtént károknak pótlása csak egy módon lehetséges. Az elszenvedett károk okainak objektív megállapítása és az abból vont okozati következtetésen felépített új termelési és államrendszernek mielőbbi megalkotása és funkcióképesse tétele által.

Ezen cél elérése érdekében meg kell világítani a bolsevik elméleteknek egy másik lényeges főtévedését.

Abolsevik eszme nem ismer magánvállalati rendszert és minden termelést az állam kezében akar összpontosítani.

Ez is ideál, de szintén nagyon korai ideál. A termelő állam a jelenben a fenti fejtegetések szerint még olyan ter-

melő emberekből áll, akik még ambíciófejlesztésre, önellenőrzésre, szorgalmi ösztökélésekre szorulnak. Amennyiben a termelő egyesek nem képesek a jobbak és okosabbak által vezetett ambíciófejlesztés nélkül olyan kvantitású és kvalitású termelést produkálni, amelyre az államnak a nyugodt fejlődés érdekében szüksége van, amennyire a termelő embereket még az általános emberi cél érdekében egymással versenybe kell állítani, hogy a szükséges összeredményt elérjük, éppen úgy az ezen versenybeállításra szoruló egységekből összeállított államegész sem képes egy belső verseny nélkül a mindenki részére szükséges összeredményt kitermelni.

A kizárólagosan csak államok közötti termelési verseny ma még nem célravezető, mert a kulturális, anyagbőségi, hatalmi, klimatikus erőviszonyoknak a különbsége ma kizárja a kizárólagosan államok közötti verseny eredményeinek realitását, helyesebben a verseny fejlesztő arányos feltételeit.

Először az államokat belülről kell gazdaságilag megerősíteni, hogy kifelé sikeres versenyképes egységekké alakulhassanak át. Az államot pedig belülről gazdaságilag csakis egy egészséges, az állami által vezetett és ellenőrzött belső termelési verseny által lehet annyira fejleszteni, míg minden termelő tényezőnek az átlagos gondolkozási magassága odáig fog felérni, hogy a szükséges kvantitatív és kvalitatív maximumot nyújthassa.

Ezért én egy hosszú átmeneti időre a versenyt fejlesztő magánvállalati rendszert, az állami vállalatok együttes, velük versenyző fentartásával tartom a közérdek szempontjából célszerűnek, tehát követendőnek.

A magán vállalati rendszernek, a kizárólagos magán túlhaszonra irányuló termelési rendszerről csak egy hosszú átmenet útján lehet és akarva nem akarva kelleni is fog az új és a lejjebb kifejtendő ipari termelési reformra átmennie. Az államnak időt kell nyernie, hogy a szenvedett értékpusztulást kiheverhesse és ezért a legközelebbi átmeneti reformot a mai anyagi erőkkal közvetlenül ma még azért sem valószínűsíthetjük meg, mert a termelésben résztvevő tömegek értelmi átlagereje rendszerváltozásra még nem alkalmas.

De már most, a munkátlanság és az áruhiány veszélyeinek lehető elkerülése céljából azonnal be kellene hozni a kötelező akkordmunkát, azonban olyan fizetéskiszámítási kulcs alapján, amelybe nem a nyomorminimum, de a tisztességes emberi létminimum feltételei legyenek bekalkulálva.

A Marx-féle többletmunka megtérítését az átmeneti idők alatt nem lehet eszközölni, mert az állam ma részleges jóléti többletet sem adhat, az államtól egy jóléti többletet,

egy vagyonalapítási értéket olyan kifosztott országban mint amilyen például a mai Magyarország, egy tisztességes munkás sem kívánhat. A mai pénztőkés magánvállalkozó a bolsevizmus után, a kártérítések előtt nem tudhatja, hogy mennyi reális vállalati vagyona van, van-e egyáltalán vállalati vagyona és az átmeneti idő alatt a későbbi termelési reformok érdekében sem lehet a haszonelosztási kulcsot megállapítani, mert ez üzemmegállapításra vezetne.

Az átmeneti idő tartama a munkások megértésétől és bizalmától is fog függni, hogy az ipari termelést a jó reformok reményében teljes erővel azonnal megkezdjék, mihelyt az állami és a magánvállalatok munkaalkalmat fognak tudni nyújtani. Hogy a munkásokban meglegyen a szükséges bizalom, ahhoz az átmeneti időben egy ténylegesen tisztességes emberi létminimumot nyújtó akkordmunkára és társadalmi, valamint állami munkaérték-elismerésre van szükség.

Először a munkások tartoznak az államnak és az egész társadalomnak munkatörekét hitelezni, mert ez a tőke rendelkezésükre áll és az átmeneti idő után az állam és az egész társadalom tartoznak a munkásoknak pénztökéket és tudástökéket hitelezni, amikor a pénztöke is rendelkezésre fog állni.

Addig nem akadémikus értékű, bár igazságos elosztási elméletek, de az élet parancsoló erejű kényszertörvényei alapján kell eljárni. Ezen eljárás pedig azt írja elő, hogy a kisebbség, a munkások tartoznak először a köznek, a többségnek, a mindenkinek, tehát saját maguknak is bizalmi munkát hitelezni és csak azután jöhet sor a köz, a mindenkinek kötelességeinek a teljesítésére a munkásokkal szemben. Mindkét oldali kötelességteljesítés az esedékesség pillanatában halasztást nem tűrő parancsoló erkölcsi törvényen alapul.

A munkások ezen legközelebbi átmeneti idő alatt ne felejtsek el azt, amit az őket i bajba rántott bolsevik vezetők elfelejtettek, hogy bármennyire fontos is az ipar, de egy agrár államban a falu kitartóbb erejű, mint a város és ha a munkások mégis csak egy általuk a jövőben kiereszokolandó kitartási verseny folytán, mint feltétlenül vesztesek kezdenének termelni és nem az átértett erkölcsi törvény alapján a nyújtandó munkaalkalom pillanatától, akkor a reform kezdete az ő hibájukból fog nagyon messzire kitolódn.

A forradalomnak mérlegelni nem képes lázában dolgozó bolsevik vezetők, kik eddig a gyakorlati élettől távol állott teoretikusokból, vagy egyszerűen bosszúállókból alakultak össze termelés irányítani akaró legfőbb gazdasági fórummá, már csak azért sem haladhattak mérséklettel előre, mert a hibás régi rendszer ledöntése előtt sokkal többet ígértek az elégedetlen munkástömegeknek, mint amennyit a természetes gazdasági fejlődés megenged.

A bolsevik vezetők a Marx-féle termelés-politikailag már végcélt jelentő elvek alapján indultak el, tekintet nélkül arra, hogy Marx nem olyan fejletlen és kimerült emberanyaggal leendő megvalósítás céljából írta meg gazdaságpolitikai tételeit, mint amilyen fejletlen emberanyag fölött a bolsevik vezetők a tett alkalmakor rendelkeztek.

A túligéreteken és a teoretikusok gyakorlati tévedésein kívül a bolsevikok túlzó munkájában a többjt megtette a forradalom izzó politikai hőmérséklete és az újításokhoz mindig szükséges megbízható, tisztán látó és önzetlen adminisztrátorok teljes hiánya.

A bolsevik vezetők első pillanatban minden hatalmat és értéket a munkásság kezébe adtak, ami a régi rendből megmaradt. Az eddig alárendelt munkakörhöz szokott ipari munkásság megszédült a hatalomtól, a hatáskörtől és ezért a termelő munkán kívül minden egyébgel foglalkozott. Ott, hol a bel- és külpolitikai viszonyok a bolsevizmus vezetőinek időt adtak gondolkozni, mint Szovjetországban, ott, amint már egyszer vázoltam, a biztos gazdasági csődöt meglátó vezetők riadtan vették vissza a tömegeknek átadott rendelkezési hatáskört és visszafelé akartak menni oda, ahová az ember természetes fejlődésének törvényei őket kérlehetetlenül visszazorították és pedig az evolúcióra.

A túlzás nagysága folytán túl messze kellett visszamenniük, az embert legjobban ellenőrző és a szükségletek által szabályozott akkordmunkabérrendszerre. Hogy ez mennyire fog nekik sikerülni, az a bolsevizmus nézőpontjából már lényegtelen, mert az már nem is bolsevizmus többé.

Ezen kérdés tárgyalásánál jó alkalom kínálkozik azon nagy gyakorlati tévedés szemléltető bemutatására, amely nagy tévedést a bolsevizmus vezetői az ipari munkásság forradalmi szerepeltetése körül elkövettek

A bolsevizmus vezetői minden effektív hatalmukat az ipari munkásságnak javarészt szakszervezetekben fegyelmeztet, ütőképes tömegeire alapították. Ez forradalmi szempontból helyes megállapítás volt, mert tényleg a munkástömegek ereje, a hadsereg lezüllesztésének pillanatában, a szét-szórta agrárius lakosság szervezetlensége folytán kétségen kívül a legszámbavehetőbb és legdiszponibilisabb erőegységet képviselte.

Azonban a bolsevik vezetők ezen erőegység felhasználása alkalmával elkövették a forradalmi hibáknak egész sorozatát.

Megelőzőleg már ezen erőegységnek olyan, a megvalósíthatáson annyira túlmenő ígéreteket tettek és fentartottak akcióbaléptetésük idejében is, amely ígéreteknak az erkölcsi értéke, az első hatalmi mámor napjai után, a tényleges

nyomor időszakában kényszerűleg leszállott a minimumra elkedvetlenítőleg hatott a munkástömegeknek nem meggyőződéses fanatikus, csupán elégedetlen, de nagyobbik részére.

A bolsevik vezetők elfelejtették azt, hogy a kellő műveltséghiány következtében az elégedetleneknek legnagyobb része nem is képes kellőleg értékelni csupán erkölcsi sikereket, hanem nagyrészen, egyszerűen elégedetlen, éhes, fáradt, rosszul öltözött és tömeglakásokban sínylődő, csakis fizikailag szenvedőkből áll. Mhelyt a vezetők az előre oly gyakran beígért gyönyöröket természetesen nem tudhaták szállítani, akkor a kellőleg át sem értett hatalmi mámor gyors eloszlása után ezen inkább csak fizikailag szenvedők cselekvési energiája a materiális szükségletek folytatólagos kielégítetlensége következtében úgyszólván teljesen kialudt.

Egy további lényeges forradalmi tévedés volt a szintén kielégítetlen szellemi munkások erejének teljes és állandó lebecsülése és a szellemi munkának folytonos oktalan megálázása, a testi munkával vont állandó hasonlatokban.

Kétségtelen az, hogy a szellemi munkások kielégítetlensége a forradalomban ledöntött társadalmi renddel szemben nem jutott el a forradalmi jellegű megnyilvánulások erejéig. De ezért ettől függetlenül a szellemi munkások, ha csendben tűrtek is, a régi rendben szintén kielégítetlenek maradtak. A szellemi munkások produktív képessége ezért mégis egy olyan nélkülözhetetlen és forradalmi úton pótolhatatlan értéket képviselt, amely érték harcavitele nélkül a forradalom már eleve megbukott. És ezt az értéket reprezentáló s a régi rend által szintén kielégítetlenül hagyott osztályt a bolsevizmus vezetői a forradalom bukását váró emberiség nagy szerencséjére és így a saját bukásuk siettetésére, nagy felkaroló testvéri szeretet helyett állandóan sértegették, mellőzték és zaklatták. Teljesen lényegtelen az, hogy a szellemi munkások legnagyobb része magát tévesen úrnak, kapitalistának hitte és nem mutatott rokonszenvet a munkásokkal szemben. Egyedül az volt fontos, hogy a szellemi munkás gazdaságilag tényleg proletár, rosszul fizetett bérmunkás maradt, akármit hitt is saját magáról félszeg hiúsági ábrándok folytán és mint proletár kitűnő felhasználhatási anyagot képezett volna.

Az erősebb öklű fizikai munkások túlzottan kiemelő becézgetése által, a szellemi munkát nem fölé, ahová való, hanem szembeállították a fizikai munkával s ezért a bolsevik vezetők egyik működési területükön sem rendelkeztek azzal a szervezettel, amely nélkül pedig egyetlen fajtájú, még forradalmi államberendezkedés sem állhat meg hosszabb ideig a saját kára nélkül és pedig nem rendelkeztek az isko-

lázott, gyakorlott szellemi munkásoknak nagy, adminisztráló szervezetei felett.

Ezen mulasztás különben az emberiség nyugalmanak visszaállítása érdekében egy nagyon fontos és kedvező tényezőként szerepelt, de a forradalmárok szempontjából kétségtelenül a bukásukat siettető okot képviselt.

Egy nagy következményű és lényeges alaphibát követtek el továbbá a bolsevik vezetők azáltal, hogy úgy az ipari munkásság vezetői gyanánt, mint a lehetőleg mellőzött szellemi munkások hirtelen beállított helyettesei, pótlásai gyanánt főként zsidókat alkalmaztak.

Ennél a pontnál újból meg kell állapítani azon már ezen munkában kifejtett eredményt, hogy a világháborút megelőző összes időkben a zsidók kéiiyszerűleg szolgáltatták az aránylag legnagyobb százalékot azon elégedetleneknek soraiba, kik az uralkodó társadalmi renddel gondolkozási és érdekellentétbe jutottak.

Ezen megállapításhoz hozzáfűzhető azon tény, mely szerint a zsidók hosszú idejű üldöztetésük és a keresztény társadalomból történt törvényi vagy hangtalan kizárásuk következtében sok sértett és túlzott ambíciójú és nyugtalan lelkivilágú, hazát sohasem ismert, tehát nemzetközi irányú embert produkáltak, kik szinte predesztinálva voltak a forradalmi gondolat gyors átvételére és gyakorlati megvalósításának a kísérletére.

Biztos, hogy a forradalmat vezetők között helyet foglaló nagyszámú zsidó legtöbb forradalmi bizalommal a saját ki-elégítetlen vérei iránt viseltetett, kiknek az egész földön elszórt nagyszámú szervezete különben is szinte kínálkozott a gyors felhasználásra. De mindezeknek az elismerése dacára a forradalom sikere szempontjából — bármilyen lehetetlen volt is már alapjában egy állandó teljes siker — nagy hiba volt a zsidó származású forradalmároknak olyan nagy számban történt alkalmaztatása.

Ez forradalmi szempontból hiba volt azért, mert ezek a zsidóságnak legnyugtalanabb, legérzékenyebb, tehát viszonyossági alkalom esetén legtúlzóbb tagjai a gyakorlati kivitelben, minden rendszert felborító mohósággal fogtak a történelmi idők óta állított reformok megvalósításához és mohóságukkal kíméletlenül sértve azokat is, kik nem állottak a reformok útjában, egyrészt sietteték az eszmét lejárni, másrészt a reformokat ellenzőknek kitűnő antiszemita fegyvvert adtak a kezébe. Ezen hiba által saját zsidó fajuknak kiszámíthatatlan károkat okoztak.

A bolsevik vezetők elfelejtették azt a nagy igazságot, hogy egy eszme erkölcsi erejével teljesen egyenlő fontosságú,

sőt a legtöbb államban még fontosabb az eszmét képviselő szereplőknek a személyisége.

A bolsevik vezetők azt látszottak hinni, hogy a megmozgatott tömegek annyira meg fognak az eszme, a programm fényességétől ittasodni, miszerint nem fogják észrevenni bírálni tudni azokat, akik az eszme élére állottak és kik azt a hatalmi területükön meg akarták valósítani. „A legtöbb bolsevik vezetőre csekély kivétellel vonatkoztatható Mignet meghatározása a «L’Histoire de la Révolution Française» című művében: «Dans une révolution il ne faut pas être acteur, si lon manque de caractère.» «Egy forradalomban karakternélküli embereknek nem szabad szerepet vállalni.»

Ezzel a hibával is hamarabb bukott meg a túlhajtott program, ami az emberiség nyugodt fejlődése érdekében ismét jó volt, de ezzel tág teret nyitottak a faji gyűlöletnek, az antiszemitizmusnak és ez sok olyan okos és jó emberre nézve jelent szerencsétlenséget, akik már régen az emberi nemzeti és általános kultúrának is becsületes, öntudatos, fejlesztő munkásai voltak.

Egy olyan társadalmi rendben pedig, amelyben túlzóknak a hibái, a túlzásokban részt nem vett, sőt azokkal egyenes érdekellentétben álló, öntudatosan emberi közérdekeket előmozdító kulturmunkásokra nézve is szerencsétlenséget jelenthetnek, az emberek gazdasági jogegyenlőségére felépített társadalmi kísérletek időelőttiék és ezért is károsak.

Ez azonban egy újabb figyelmeztető bizonyítékot nyújt arra nézve, hogy sietve meg kell kezdeni azon társadalmi munkát, mely az emberek gazdasági egyenlőségének még nagyon messze a jövőben fekvő, de mindenkit erkölcsileg kötelező végcélja felé a közeledést fogja eredményezni. Ezen cél szempontjából pedig az ipari termelés kérdésének megoldása sürgős szükségét képez.

Az ipari termelést a proletariátus minden küzdelme dacára még sokáig a kapitalizmus fogja vezetni, természetesen az állam ipari termelési vállalataival versenyezve.

A kapitalizmus még sokáig fog termelni, inert gazdaságilag sokkal fejlettebb, mint a proletariátus és a fejlettebbnek vezetése a fejletlenebb proletariátus érdekeit is szolgálja.

Azonban az új, bekövetkezendő fejlődési fokozatban a kapitalizmus kénytelen lesz az állandó áldozatok terére lépni, hogy a termelést fenntarthassa és ezen áldozatokat mindaddig meg is fogja hozni, ameddig haszonnal fog termelni.

A távolság egyrészt a proletariátus anyagi, gazdasági tőkéje és másrészt a kapitalizmus gazdasági tőkéje között mindig kisebbedni fog. Ezen kisebbedés arányosan fog haladni a két szemben álló osztály értelmi fejlettségi foka közötti távolság kisebbedésével. A találkozás idejében a kapi-

talizmus is és a proletariátus is meg fognak szűnni, mert nem lesz rájuk szükség és akkor már mint egyenértékű gazdasági tényezők össze fognak olvadni az államszocializmusban.

A találkozás idejéig ezek szerint látszólag nem következhetik be egy új fejlődési fokozat az ipari termelésben.

Azonban a forradalmakban kicsúcsosodott termelési harc meghozza azon újítást, amely szerint a proletariátustól most már nem lehet megtagadni azt, hogy a többletmunkáért is kapjon fokozódóan emelkedő jutalmazást.

Az új rend, az új korszak abból áll, hogy ellentétben az eddigi bérvizonyokkal, amelyek csak a szükségmunkát jutalmazták, ebben az új rendben meg kell kezdeni a többletmunka fokozatosan emelkedő jutalmazását is.

Amint már kifejtettem, a mai gazdaságilag kipusztult termelési viszonyok mellett a proletariátusnak egy átmeneti türelmi időt kell áldoznia, amíg a termelés megszilárdul és a gazdasági helyzet megerősödik. Azután kezdődik a többletmunka honorálása olyan fokozatokban nagyobbodva, amilyen fokozatokat a proletariátus nem az öklével, de a fejlődő értelmi súlyával fog kikövetelni.

A tisztességes létminimum kulcsán meghatározott akkordmunka után következik a többletmunka honorálásának a mérsékelt, de haladó irányzatú folyamata.

A többletmunka díjazása már létalapjában kezdi ki a kapitalizmust, amely ezért védekezett is ellene. Ezen védekezés maga után vont a gazdasági háborút és a forradalmak kitörését is nagyban siettette. Ezen védekezésnek, mint további állandó forradalmi veszedelemnek a jövőben ki kell kapcsolódnia az ipari termelésből. A kapitalizmusra nézve is előny ösebb megoldás az, ha lépésről-lépésre adja át a teret és ezen fokozatok ideje alatt, bár mindig kisebbedő hatalommal, de mégis termelésvezető marad, mintha nem okulva a forradalmakon, továbbra is ellen akarna állni egy elkerülhetetlen erejű természetes fejlődési processzusnak és újabb szerencsétlenségeket, újabb értékpusztulásokat provokál, teljesen reménytelenül.

A kapitalizmus nemcsak a saját alkalmazottaival áll és kerül szembe, hanem a fogyasztó közönséggel is.

A kapitalista magántermelő előbb már az akkordmunka révén is, utóbb a mindig műveltebb, tehát értékesebb és jogosan igénydúsabb alkalmazottainak növekvő értelmi erejével, a többletmunka bekövetkezendő és mindig fokozódó díjazásának terhével küzd, hogy mégis minél több hasznot tudjon magának biztosítani, és azonfelül a fogyasztóval küzd, hogy a mindig értékesebb, tehát drágább termelési javait annak eladhassa.

Ezért, ezekért elkerülhetetlen az, hogy a kapitalizmus

mindig nehezebben és nehezebben bírva a folyton nag-vobb dri terheket és mindig nehezebb küzdelmet, kénytelen lesz segítő-társakat keresni. Ezen segítő-társakat természetsszerűleg a hasoncélú egyéb kapitalistákban fogja keresni és egyesülni fog-e egyéb kapitalista termelőkkel, mert azt fogja remélni, hogy ha egy termelési ágának az összes számottevő termelői egye-sülnek, akkor monopolizálni fognak tudni egy termelési ágat, egy egész emberi szükségletet, és ezen a téren ezért minden-kivel meg fognak tudni küzdeni.

Ezért alakulnak meg szükségszerűleg a trösztök, amelyek tényleg képesek lesznek a kapitalizmus életét meghosszabbítani.

A jóhiszemű elégedetlenekről és az erkölcstelenekről írott VI-ik fejezetben már kifejtettem a termelési rend jövőjének kialakulásáról szóló véleményét.

Azon vélemény szerint az ipari termelésben a kapitaliz-musnak még hátra van egy hosszú fejlődési fejezete, amely már az északamerikai Egyesült-Államokban eléggé szépen kifejlődött, nevezetesen a hyper-kapitalizmus, vagyis a tröszt-rendszer. Egyedül a trösztrendszerben felhalmozott óriási gaz-dasági erő lesz képes a proletariátusnak szükségszerű értelmi állandó fejlődésével állandóan emelkedő, többletmunka díja-zása iránti igényeit fedezni; másrésről szintén csak a trösztök lesznek képesek az államok folytonosan emelkedő szükség-leteit fedezni — és a fogyasztókra a termelt javakat ráerő-szakolni — egy ideig. Ezen bírasi idő jelenti a kapitalizmus legmagasabb fejlődési fokozatának, a trösztrendszernek élet-idejét. Egyrészt az értelmileg nagyon kifejlődő proletariátus erősödő igényei, másrészt ezzel párhuzamosan az államnak a magántermeléssel szemben állandóan fokozódó szükségigé-nyei s a fogyasztóközönség mind erősebb ellenálló ereje foly-tán azon állapot fog bekövetkezni, amelyben a trösztökben összeolvadt magánvállalkozások részére a magánvállalkozás ezen kettős nagy áldozat és a fogyasztók sikeres ellenállása révén nem lesz többé lukratív. Ezen két nagy áldozat a válla-lati hasznot ki fogja meríteni, ha pedig a kapitalizmus az áldozatot mégis meghozza, akkor az értelmi erőben szintén együtt fejlődött fogyasztó nem fogja az így megdrágult árakat többé megfizetni.

Ezen bekövetkezendő időpontban már a tröszt sem lesz gazdaságilag életképes, félre fog állani és át fogja adni az egyik hozandó áldozatot a másiknak, nevezetesen a prole-tariátus értelmileg akkor már teljesen kifejlődött tömegeinek jutalmazását az államnak, amely a fogyasztóknak akkor már olcsóbban adhat el, mert a magánhaszon feleslegessé vált.

Akkor fog beállani az államszocializmus elkerülhetetlen fejlődési fokozata, amidőn minden termelési ágazat tényleg az arra képessé lett állam kezében fog összpontosulni. Akkor

már az állam gazdaságilag és értelmileg oly magas színvonalú lesz, hogy már az államok esetleg nép-, államszövetségek közötti verseny irányítójaként is eredményesen fog felléphetni, az emberi fejlődés állandó nagy főcéljának komoly veszélyeztetése nélkül.

Ezen államszocializmusra konkludáló elmélet realizása gazdasági alapokra van felépítve.

Nevezetesen az ma már kétségtelen, hogy a tömegek, a fizetettek, a proletárok, valamint a fogyasztók is értelmileg fejlődnek. Az is kétségtelen, hogy az értelem fejlődésével arányosan jogosan fejlődnek az élet gazdasági javai iránti igények is, de viszont a műveltebb fogyasztó árbírálati és ár-szabályozó képességei is fejlődnek. Nem tehető vitássá az sem, hogy az alkalmazottak jogos igényeinek fedezetéről az alkalmazó tartozik gondoskodni, ki ezen célra a vállalati hasznot fogja igénybe venni.

A magánvállalati termelés az államnak folyton fokozódó és a magántermelés által viselendő terhei mellett a mindig-emelkedő igények fedezetét, egy szintén állandóan emelkedő értelmiségű fogyasztó közönségre a végtelenig nem háríthatja át, mert ha áthárítja, úgy egy gondolkozó, értelmileg fejlett és szintén szervezett fogyasztó közönség ezt nem fogja többé eltűrni. Nyilvánvaló, hogy el kell egy olyan időpontnak következni a magánvállalati rendszerben, amidőn a termelés a termelési alkalmazottak és az államnak jogos igényei, valamint a magánvállalati haszon folytán annyira megdrágul, hogy a fogyasztó piac nem lesz hajlandó a fokozódó drágaságot viselni, hanem egy gazdasági válság elkerülése végett a termelést ha kell, erőszak útján is átadja az államnak. Ha az állam helyes etikai alapokon lesz felépítve, úgy minden polgára, a termelő is, a fogyasztó is egy nagy közös családba, az államba lévén gazdaságilag is egyesítve, az egyensúly nem billenhet fel, mert az etikai felépítésű államban minden munkabíró, tehát felelős fogyasztó egyszersmind termelő is.

Ez nem a bolsevizmusnak, az 1917-iki bolsevizmusnak a fenyegető káosza többé, hanem az emberi evolúció összes fokozatainak addigra rendszeresen átment emberi társadalomnak az átértett, megtisztult magaslata lesz.

Ha az állam nem lesz etikai alapokra felépítve, akkor az emberi társadalom ezen állapotot még sokkal hosszabb idő múlva, gazdasági, társadalmi, erkölcsi összeomlások pusztító viharain át fogja csak elérni, de elérnie mindenképpen kell.

Ezen elérési időpontig hosszú időn át a gazdaságilag és értelmileg fejlettebb proletariátus a fejlettebb kapitalizmusnak mindig jobban és jobban honorált alkalmazottja marad.

Ha a zavar a másik oldalról jönne, a túlsiető proletariátus oldaláról, akkor ismét az összeomlás következhetik csupán,

amelyből ilyen esetben megint csak hozzá fog kelleni nyúlni a káoszról kivezető, időszerűleg magasabb fejlettségű adott gazdasági szervezetekhez, a kapitalista szervezetekhez.

Hogy az egymásra hosszú időn át kölcsönösen reászoruló kapitalizmus és proletariátus színvonalainak közeledése és végül az államban leendő összeolvadása értékpusztítás nélkül menjen végbe, evégből az egyensúlyt fenntartani hivatott szervekben a tagoknak, például képviselőknek, minden egyes termelő ágazatból az értelmiség arányában kell közvetlenül résztvenniök. A közvetett, vagyis választói, állami, társadalmi és gazdasági vezetésben csak egy kvalifikációt szabad elismerni, a szellemi és anyagi termelést; a közvetlen, a ténylegesen gyakorló hatalomban szintén csak egyet, a termelők kellő értelmiségi fokozatát.

Az állam vezetésébe való közvetett beleszólásból olyan valakit, aki az állam létezését előmozdítja, nem szabad kizárni; a közvetlen hatalom gyakorlásába olyan valakit, ki arra kellő értelmi fejlettséggel nem bír, nem szabad engedni beleszólni, nem szabad és pedig nem szabad magának a kérdéses még nem hivatottnak érdekében sem, mert a felesleges energiavesztés olyan értékpazarlás, amely mindenkinek a mérlegét rontja, ki a kérdéses államban él.

A vagyoncenzus éppen olyan igazságtalan, mint a születési vagy az erőcenzus, a tömegsúly. Az embert emberré egyedül a világos értelem emeli fel és ezért a legmagasabb, az államot vezető funkcióban csak a legmagasabb emberi disztinkciós érték szerepelhet irányadóul, az értelem. A következő emberi fejlődési fokozatnak az értelem győzelmi fokozatának kell lennie, minden alacsonyabbredű üres vetélytárs fölött, amilyen hiú és értéktelen vetélytársaknak bizonyultak az események, az eredmények bizonyító ereje szerint a születés, a vagyon és a nyers erőre alapozott összes rendszerek.

IX.

Agrárkérdések.

A világháború folyamán kitört szociális forradalmak területileg sem követték a modern kommunizmus tanai megalapítóinak, Marxnak és Engelsnek erre vonatkozó jóslatszerű előírásait.

A modern kommunista alapítók a szociális forradalom kiindulási bázisa gyanánt a nagyipari nyugati államokat és a forradalom iránya gyanánt a nyugat-keleti irányt jelölték meg.

Eheltett a kommunista forradalmak tisztán agráraindításokba vetettek hosszabb-rövidebb ideig gyökeret, mint

Oroszország és Magyarország; és a forradalom keletről nyugat felé kísérelt meg teret hódítani.

Ezen tény a jövőben is mindig megfontolandó bizonyítékot nyújt arra nézve, hogy milyen nagy következményű erőforrást jelent egy szervezetlenül elszórva- élő agrárlakosság egyes ipari centrumaiban élő szervezett ipari munkásság mégolyan esetben is, ha ezen ipari munkásság, az illető agrár főfoglalkozású államban az összlakosságnak elenyészően csekély hányadát alkotja.

Ezen visszapillantás után ki kell jelentenem, hogy ezen munka nem foglalkozhatik az agrárreformok részletes kifejtésével és megokolásával, azonban igyekszik azon elvi utat, azon rendszeri megoldást megtalálni, amely a jövő nyugodt fejlődésének biztosítása céljából okvetlenül megtalálendő és amely rendszeri megoldás gyakorlati megtalálására -az ahhoz szükséges belpolitikai egyensúlyyal nem rendelkező úgynevezett forradalmi államok még nem is érhetek rá.

A mezőgazdasági termelés rendszere Magyarországon mindeztideig az állam, továbbá az úgynevezett jogi személyek, városok, testületek, alapítványok és a magánosok tulajdonában és kezelésében állott földmagántulajdonon alapult.

Amidőn a háború elvesztése után azok, kik a gazdasági sebek gyógyítására vállalkoztak és akik a mezőgazdasági termelést új, minden jogos érdeket kielégítő alapra akarták átépíteni, azok kísérletezve végigmentek a különféle új rendszereken át egészen a földmagántulajdon jogosságának kétségbevonásáig, sőt a kommunizmus alatt annak megszüntetéséig, utóbb csak részleges megszüntetéséig.

Az agrárius termelésnek csak az lehet a materiális célja, hogy az állag gazdasági termelési értékcsökkenésének veszélye nélkül az elérhető kvantitatív és kvalitatív maximumot produkálja.

Ezen célnak állandó szem előtti tartása maga után vonja azon feltétel kielégítését is, mely szerint a gazdasági termelést irányító szaktényezők a kvantitatív és kvalitatív maximum mennyiségi és minőségi fogalmait az állandóan fejlődést kívánó emberi társadalomnak állandóan fejlődő igényeihez alkalmazzák.

Hogy kinek a tulajdonában és külön kinek a kezelésében vannak a termelési értékek, vagyis hogy ki produkálja az állag-értékcsökkenés nélküli kvantitatív és kvalitatív maximumot, az a fogyasztó társadalmat azért érdekli, mert csak az esetben várható egy állag-értékcsökkenés nélküli maximális termelési eredmény, ha a termelési értékek fölött az arra hivatottak, az annak egyedül megfelelő módon rendelkeznek.

Ezért azon kérdés, hogy ki és milyen módon kezeli a

gazdasági értékeket, az egy olyan közérdekű kérdés, melynek az eldöntésébe minden fogyasztónak joga és kötelessége beleszólni.

Ha ezek után feltesszük azon kérdést, hogy az eddigi gazdasági agrártermelés Magyarországon, egy tipikus agrárállamban megfelelt-e azon jogos állami és magánfogyasztói igényekkel szemben fennálló kötelezettségnek, hogy a fentebb meghatározott mennyiségi és minőségi maximumot termelje, akkor azt a szomorú választ kell adnunk, hogy ezt az eredményt még nagyon távolról sem közelítette meg.

Tudományos tárgyú fejtegetések és azoknak folytán felmerülő eszmecserék során, idő- és munkakímélés céljából kialakult azon Íratlan szokásjog, amelynek értelmében köztudomást képező állításoknak a bizonyítása mellőzhető.

Már pedig annak a ténynek a bizonyítása, hogy Magyarország mint agrárállam távolról sem tudta eddig a gazdasági termelési eredménynek egészséges maximumát elérni, az egy olyan köztudomású tény, amelynek bizonyítása tekintetében a nem várt aggályoskodók vessenek egy pillantást a gazdasági természetes konjunktúrák tekintetében sokkal szegényebb Németországra és megdöbbenéssel fogják annak hiteles statisztikai táblázataiból megállapítani, hogy ugyanolyan terjedelmű mezőgazdasági területen, mint Magyarország, rosszabb természeti feltételek mellett, relative mennyivel tiszteletreméltóbb eredményt tudott a német gazdasági termelési rendszer elérni.

Ez nem jelenti azt, hogy a uénlet termelési rendszer ezek után szórói-szóra adoptálandó lenne, hanem egyelőre mindössze azt jelenti, hogy mennyi hibát kell a Magyarországon elmaradhatatlan rendszerjavítóknak jóvátenniök, hogy az eredményi statisztika táblái a jobb természeti feltételű Magyarország jobb eredményeit mutathassák fel.

Az bizonyos, hogy azon termelési rendszer, mely a ior gosan várható eredményt nem is tudta megközelíteni, nem felelt meg és mint meg nem felelő teljes átalakítást, helyesebben újjáépítést igényel.

Az agrártermelést Magyarországon, nagyon csekély kivételtől eltekintve, kizárólagosan magánhaszonra dolgozó tulajdonosok és bérlők végeztették.

A termelési alapelv lényegében azonos volt az ipari termelés alapelveivel, mely utóbbinak főként részvénytársulati alakulatai, a mezőgazdasági, többnyire egyes termelőkkel szemben nem változtattak a mindkét rendszeri egyformán jellemző kizárólagos nyereszkesedési alapelv.

Mégis volt a kettő között egy lényeges különbség. Igaz, hogy az ipari termelés szintén kielégítetlenül hagyta a termelési munkatőkét szolgáltató tömegeket és a mezőgazdasági

termelés szintén kielégítetlenül hagyta az ő munkásait; de az ipari termelés legalább igyekezett a produkciót mennyiségileg és minőségileg fokozni s ha ezt a célt a munkáskérdés helytelen kezelése folytán nem is tudta mindig elérni, mégis annyira fel tudta a rendelkezésére állott emberi és anyagi értékeket használni, hogy a termelés technikai állandó tökéletesítése mellett nagyban meg tudta a versenyképességét tartani és a befektetett és felhasznált matériának, ha nem is igazságosan elosztott, de nagy évente visszatérő hozadékát tudta produkálni.

Az ipari termelés technikailag fejlődött és előbbre vitte az emberiség tudási színvonalát és inkább csak társadalmilag, politikailag követett el hibákat, amelyek ugyan a termelési eredményeket is befolyásolták, de azért egy bizonyos nagy haszon, ha nem is csak illetékes élvezők javára, de összességileg mégis megvolt.

Ezzel ellentétben a mezőgazdasági termelés a mezőgazdasági terület legnagyobb részében még az egyszerű hasznot sem hozta meg, tekintet nélkül az élvezők jogosultságára.

A mezőgazdasági termelésben kettősen rossz eredmény mutatkozott.

A mezőgazdasági termelésben munkával résztvevők legnagyobb része nem kapott kellő ellenszolgáltatást és a várható haszon tekintélyes részének az elmaradása, mint egyszerű hiány mutatkozott az állam jövedelmeinek mérlegében, arra való tekintet nélkül, hogy az így elmaradt haszonban nem mindig az arra jogosultak részesültek volna.

A veszteség mégis sokkal nagyobb itt, mint az ipari termelésben, mert itt, a mezőgazdasági termelésben egy olyan összeg, nagy összeg szerepelt évi hiányként, amelyet senki, sem illetékes, sem illetéktelen módon nem élvezett, tehát abszolút gazdasági értékmaradást, veszteséget jelent.

A gazdasági termelésnek az ipari termeléssel szemben azon nagy előnye is megvan, hogy a gazdasági termelésben nincsen meg a túlprodukciónak olyan nagy veszélye, mint amelyet az ipari termelésnek kellő ellenőrzés hiányában eddig időközönként el kellett szenvednie.

A gazdasági termékek esetleges túlprodukcója különben is a mai népességi viszonyok mellett csak árleszállítást eredményezne, a termékek azonban könnyebben volnának értékesíthetők és a mi a legfontosabb egy ilyen esetleges agrár-túlprodukciónak nem vonná maga után a termelő munkások egy részének elbocsátását, mint ahogyan az ipari túltermelés esetében az eddigi rendszerű ipari termelésnél az sajnos elkerülhetetlen volt.

Az ilyen nagyfontosságú kérdés tárgyalásánál, mint a milyen Magyarországon az agrárkérdés, amely a legkülön-

felébb minőségű embereknek eszmekörébe és érdekkörébe vág-sietve kell kijelenteni azt, hogy a következő fejtegetések szempontjából az teljesen közömbös, hogy egyes agrártermelők racionális gazdálkodásukkal jó eredményeket értek el mert egy gazdasági elveket fejtegető munka szempontjából egyesek nem jönnek tekintetbe, mivel általános elvek elbírálásánál bírálati alapul csak átlagos, általános eredmények jöhetnek figyelembe.

Sajnos, minden közérdekű kérdés elbírálásánál ugyan-azon téves eszmei viszonylat létezését kell megállapítani, melyben például a magyarországi közönség az állam fogalmával szemben áll.

A magyarországi közönség megszokta az államot egy rajta kívül álló, sőt vele a legtöbb esetben érdekellentétben álló kellemetlen erőhatalomnak tekinteni.

Ez a közönség igyekezett az államot lehetőleg kijátszani, megrövidíteni, magáncéljaira kihasználni és bizalmatlanul nem szeretni, holott ezáltal naiv módon a saját színvonalát és jólétét szállította le.

Ez a közönség még nem jutott annak az alapigazságnak a tudatára, hogy az állam nem egyéb, mint a közönségnek, vagyis saját énjének a rendszerbe foglalt, hivatalos megnyilvánulása, saját hivatalos erkölcsi és gazdasági érdekképviselője.

Igaz, hogy az eddigi állam nem nevezhető mintaállamnak, de ez kizárólag ismét csak a közönség hibája, amely a saját hivatalos énjét ilyen formába öntötte. A mezőgazdasági közönség egy egyéni, atominak nevezhető politikát folytatott és kedvtelenül, rosszakaratulag vette tudomásul az államnak utóbbi időben mindig sűrűbben elmaradhatatlanná vált beavatkozását.

A közönségnek ezen téves felfogásán alapult téves cselekményei kizárólagosan a helytelen és teljesen hibás köznevelésre vezetendők vissza.

Az állam hivatalos felépítésének olyan erősnek kell lennie, hogy módjában legyen saját lakosságát, a magánállamot, a vele szembeni kötelező tiszteletre, szeretetre és ezekből folyó bizalomra megtanítania..

A hivatalos államnak meg kell tanítania a lakosságát, a magánállamot arra, hogy az állam nem csupán gazdasági termelési kedvezményeket, egyéni gazdasági eszközöket nyújtani képes szervezet, hanem a saját lakossága erkölcsi, szellemi és anyagi tőkéinek, tehát mindenfajájú jólétének a hivatott kezelője, irányítója és fejlesztője. Mivel pedig maga a közönség az állam, a közönségnek saját léte érdekében kell ilyen állammá átalakulnia.

A magyar hivatalos állam ezen feladatának azért nem bírt megfelelni, mert a már hivatkozott gépműködési képlet

szerint a hibás anyagú és hibás szerkezetű géprészek egy tökéletes összmunkát nem tudhattak végezni.

Tulajdonképen egy új szellemi honalapításra van szükség, hogy az esedékes és nagyon sürgős feladatok megoldhatók legyenek.

Azon körülmény, hogy a föld nagyrészből magántulajdonban volt és van, az a föld helyes termelő megmunkálásának nem akadály.

Az ember még jóformán meg sem kezdte a helyes irányú egyéni versenyt, nem hogy azt már leélte volna. A magyarországi mezőgazdasági termelőnek ahhoz, hogy helyes irányú termelési versenyt lehessen folytatnia, helyes gazdasági erkölcsi és gazdasági szaknevelésben kell részesülnie, tekintet nélkül arra, hogy ezen versenyt kinek a földterületén folytatja.

Azon elv elismerése után, mely szerint minden egyes, az államban élő polgárnak a közös érdeke, hogy minél jobb és minél több gazdasági termelés legyen az országban, bárkinek a földjén menjen is végbe a termelés, meg kell tanítani az embereket sokat és jól termelni tudni.

A nagybirtokos a legtöbb esetben nem értett az okszerű gazdálkodáshoz, vagy pedig a termelési eredményt magánügyének tekintette, megcsinálta a magán, esetleg családi költségvetését és ha a bérleti, vagy gazdatiszti gazdálkodás fedezte ezen költségvetési kiadási tételeket, nem törődött a termelésnek, eleinte nem jövedelmező, nagy befektetéseket és sok fáradságot igénylő okszerű vezetésével.

A nagyterjedelmű hitbizományi uradalmak befektetéseit sok esetben ezeken kívül a családi érdek is akadályozta, mert sok esetben a hitbizományi haszonélvezeti utódlás oldalára szállott és ilyen eseteket megelőző időben a hitbizományi haszonélvező sajnálta azon befektetések folyósítását, amelyeknek a hozadéka már nem őt és nem is az ő egyenes vérbeli leszármazóit fogja gazdagítani. Ez a mai átlagember természetes gondolkodási menete, nemcsak a hitbizományosoké.

A bérleti rendszer az időtartam kötöttsége miatt aggályos. A folyton változó gazdasági conjuncturákra, a gabonaárak változására és a föld árának utóbbi időkben való állandó emelkedésére volt tekintettel; a föld tulajdonosai nem szívesen kötötték le földjüket egy olyan hosszú tartamú bérleti szerződéssel, amely hosszú időtartam a bérlőt a megfelelő befektetések eszközzésére indíthatta volna.

A középbirtok tulajdonosai a legtöbb esetben meg voltak terhelve adóssággal és a forgótőke hiányában nem emelheték a gazdaság színvonalát.

A földjéhez legjobban ragaszkodó, ezt a legnagyobb szeretettel művelő parasztnak nem voltak meg a modern

gazdálkodáshoz szükséges eszközei és senki sem tanította meg helyesen, okszerűen gazdálkodni.

A mezőgazdasági termelésnek ezen összes tényezői mind-ezekeken kívül ki voltak és ki vannak téve az időjárás szeszélyeinek és az állam kötelező gondosságának kimaradása folytán, az agrár gazdálkodásban egyik legnagyobb veszedelmet jelentő szárazság ellen egy rendszeres állami öntöző-csatornarendszer hiányában nem tudtak és nem tudnak védekezni.

Eredményi szempontból nem az a főbaj és a főkérdés, hogy kié a föld, hanem az az elsőrangú főbaj, hogy akárkié legyen is a föld, nincsenek meg a szükséges szakismereti, szaknevelési, szakellenőrzési ismeretek és nincsenek és nem voltak meg a szükséges technikai berendezések, amelyeket a maximális quantitativ és qualitativ gazdasági termelést eredményező gazdasági termelés megkíván.

Ezen alapfőbaj csak úgy oldható meg, ha az állam hivatott representánsai és az állam minden gondolkozó lakosa be fogják látni azon egyedül helyes álláspontot, hogy végeredményben, közvetve minden egyes darab föld ügyis az államé, vagyis minden egyes állampolgaré, tekintet nélkül arra, hogy ki vagy kik művelik a földet és ki vagy kik húzzák tulajdonosként a földnek közvetlen hasznait.

Át kell érteni azon igazságot, hogy a mezőgazdasági termeléstől távol álló, ahhoz nem értő ipari termelőre, a teljesen vagyontalan intellektuellre nem közömbös, de első fontosságú azon kérdés, hogy valakinek a magánföldbirtokán mennyi és milyen termelési eredmény mutatkozik, mert végeredményében a termelési eredménynek egy hányada közvagyon, az ő vagyona is és ezen termelési eredmény, az ő, a mezőgazdaságtól teljesen távol álló, például hivatalnoki, vagy ipari munkási személyének a jövedelmét, tehát jólétét is kedvezően, vagy kedvezőtlenül befolyásolja.

Át kell érteni, hogy az esetben, ha a mezőgazdasági termelés egy évben egy bizonyos mennyiséggel nagyobb értéket produkál, mint az elmúlt évben, akkor ezzel a különbözettel nemcsak a közvetlenül érdekelt mezőgazdasági % termelők fognak gazdagodni az előbbi évhez képest, hanem minden egyes ember, aki a kérdéses termelést produkáló állam gazdaságpolitikai érdekerületén belül lakik.

Át kell érteni azt, hogy két egymásután következő gazdasági év eredményei között mutatkozó különbözet kedvezően vagy kedvezőtlenül befolyásolja az állam közszükségleti költségvetését, aszerint jut több vagy kevesebb jó köznevelésre, jó egészségi védelemre, az életet szebbé és jobbá tevő kulturális kiadásokra, amint a gazdasági év többet vagy kevesebbet eredményezett, vagyis hogy ezen össz-

eredményt kitevő magáneredmények jobbák vagy rosszabbak voltak-e.

Át kell érteni azt, hogy a vándor vagy sétáló kiránduló által véletlenül vagy szándékosan letaposott kalász, egynehány gyümölcszem kedvéért kényelemből letört faág nemcsak a tulajdonosnak a kára, de mindenkinek, tehát az elkövetőnek a kára is.

De hogy ezt az erkölcsi kiindulást nyújtó alaptételt át lehessen érteni és a tömegekkel át lehessen értetni, ahhoz egy okos és jó állam felépítésére van szükség, mert csak egy okos és jó államnak a polgárai képesek magukat minden viszonylatban helyes erkölcsi felfogással otthon érezni.

Ha gazdaságpolitikai alapelv gyanánt elfogadjuk azt, hogy bárkinek a földje, bárkinek a termése, bizonyos vonatkozásokban mindenkinek a földje és a termése, a magántulajdon elvének épségben tartása mellett, akkor ezen alapelvből automatikusan következnek a gazdaságpolitikai be rendezkedések is

Az államra nem közömbös, sőt elsorangú érdeket jelent az, hogy bárki a saját tulajdonát képező földön mely napig végezi el az előmunkálatokat, azokat milyen módon végzi, mely napig, milyen mennyiségű és milyen fajtájú és milyen minőségű magot vet, mely napon, milyen eszközökkel és hogyan arat, végül hogy az eredményezett termésből mennyit és milyen módon értékesít.

Az államra nézve elsorangú fontosságú megállapítani, hogy a bárki tulajdonában levő összes földterületek megművelhetők-e, ha megművelhetők, akkor a helyes művelési módon műveltesse meg és ha eddig mezőgazdasági művelésre alkalmatlan adómentes területekként szerepeltek az országos földadókataszterben, akkor ezen területek megvizsgálendók, hogy milyen módon alakíthatók át valamilyen termelési mód céljaira. Bizonyos, hogy Magyarországon vannak olyan művelés alatt nem álló területek, amelyek megfelelő technikai előkészítés után elsorangú fontosságú gazdasági tényezőkké volnának átalakíthatók, aminthogy azt is merem állítani, hogy értéktelen terület nincs és ma már állami szegény Középeurópában sík hozzáférhető területeket adómentesként felmutatni.

Az állam eddig sok esetben nem szólt bele olyan kérdésekbe, amelyek pedig az államot alkotó mindenkinek a vitális érdekeit képezték és fogják mindig képezni.

Az állam teendője ezen feladatok tekintetében nemcsak sok, de minden.

Azon kérdés, hogy az állam ezt miként végezheti el, csak addig tartozik ezen munka körébe, ameddig az gazdaságpolitikai kérdést képez, a gazdaságpolitikai elvek felállí-

tása után a kivétel már gazdasági szaktudományi részletkérdés, az elvek gyakorlati keresztülvételének a periódusa.

Gazdaságpolitikai szempontból megállapítandó az, hogy az ilyen nagyarányú állami beavatkozást igényelő agrártermelés keresztülvihető-e tényleg a föld magántulajdon elvének fentartása mellett.

Miután az államot alkotó egységek, a termelők, vagyis az emberek még semmilyen alkotásban sem nélkülözhetik az egyéniséget fejlesztő versenyt, az pedig a mai átlagos gondolkodásképeség mellett csak úgy érhető el, ha a termelő, a termelés mennyiségi és minőségi fokozása tekintetében, az eredményeket nagy részben materiálisán magáénak vallhatja és ezáltal egyéni jólétét is emelheti és ha mind-ezen jólétet gyermekeire is átruházhatja, ezért mint minden termelésben, úgy az agrár termelésben is, az állam versenyző magántermelése mellett a magánföldtulajdon is fentartandó.

Ezen nevelési szemponton kívül az is befolyásolólag hat a magánföldtulajdon fentartására, hogy az arra lelkiileg berendezett gazdaközöniséget az állam termelési folytonosságának és szociális nyugalmanak hosszú időre kiható megbontása nélkül nem is lehetne egy kizárólagosan államtulajdon alapjára hosszú átmenet nélkül átépített új gazdasági termelési rendszerre átvinni.

Az általános célszerűség elve csak addig a határig politikai erkölcs, ameddig az gyakorlatilag, a hasznot meg nem haladó értékpusztulás nélkül valósítható meg.

Ezért bármennyire is célszerű legyen azon elv, hogy a mindenki érdekét egyformán és pártatlanul legjobban képviselni képes állam vegye az összes termelési értékeket a kezébe, mégis tekintettel arra, hogy ezen elvnek a gyakorlati megvalósulása az ily esetben elkerülhetetlen éveken át tartó termelési stagnálás és a várható szociális rendfelbomlás által oly sok érték veszteséget vonna maga után, hogy közérdekből, tehát ismét általánosítható közérdekből, ezen reformmal addig kell várni, amíg a termelők, közöttük a gazdasági termelők képesek lesznek egy kizárólag állami anyaggal is maximális mennyiségi és minőségi termelési munkát végezni, amire ma még a nagy átlagban az adott statisztikai eredmények szerint még a saját magántulajdonukat képező anyaggal sem képesek. Ezen időpont bekövetkezését jelen fejezetnek a trösztökkel foglalkozó része állapítja meg.

A magántulajdonnak az állami versenyző tulajdon melletti fentartása egy főelv, amelynek gyakorlati értékét annak a megszorító meghatározása adja meg, hogy kik azok, akik magántulajdonban levő gazdasági termelési anyaggal vehetnek részt a termelési versenyben és mennyi lehet azon anyag, amely magánrendelkezésükre bocsátható.

Miután minden egyes agrártermelési kérdés elbírálásánál az állagpusztítás nélküli maximális mennyiségi és minőségi termelési eredmény a kötelező irányadó szempont, ezen kérdés ezen eredmény állandó szem előtt tartásával oldható meg.

Ezen termelési főcél elérése csak akkor remélhető, ha a termelők a területen és szakismereteken kívül a szükséges termelési eszközök fölött is rendelkeznek.

Magában véve azon körülményből, hogy egy magántermelő nem rendelkezik a szükséges termelési eszközök fölött, még nem vonja azon következményt maga után, hogy az ilyen termelő a termelési versenyből kizárandó lenne.

A lényeges szempont ilyen esetben az lenne, hogy azon esetben, ha az állam a hiányzó termelési eszközöket az ilyen termelőnek rendelkezésére tudná bocsátani, képes lenne-e az állam ezen eszközök célszerű felhasználását kellően ellenőrizni és ezenfelül képes lenne-e az így kisegített termelő ezen eszközök felhasználásával egy bizonyos adott termelési területen olyan fokozatosan javuló eredményt elérni, mely az állam által rendelkezésére bocsátott eszközök gazdasági értékét kellő idő alatt amortizálni tudná.

Ha az állam elég fejlett ahhoz, hogy ki tudja választani, fel tudja nevelni a termelőit, meg tudja határozni a szükséges termelési eszközök mennyiségét és minőségét és azok felhasználását ellenőrizni is tudja, akkor az állam nyugodtan viselheti a közérdekkel szemben azon felelősséget, hogy kellő termelési eszközök felett nem rendelkező termelőre is bízott olyan gazdasági termelési jogokat, amelyeknek a gyakorlása eredményeiben a köz érdekeire tartozik.

Az eredmény szempontjából tehát olyan magántermelők vehetnek saját számlájukon részt a gazdasági termelésben, akik vagy már rendelkeznek a területük kellő megművelésére szükséges termelési eszközök fölött, vagy pedig, ha nem is rendelkeznek ilyenek fölött, de azokat az állam, a köz érdekeinek veszélyeztetése nélkül kölcsönként a rendelkezésükre bocsáthatja.

Ez az eredmény szempontjából célszerű gazdaságpolitikai jogelv.

Ezen célszerűséget nem szabad szem elől téveszteni, de meg kell vizsgálni, hogy ugyancsak ezen maximális eredmény elérése mellett vannak-e olyan gazdasági szociális okok, amelyek a gazdasági termelésnek részvételi joga tekintetében figyelembe veendőek?

Megállapítottuk, hogy a mezőgazdasági Magyarországon az agrár termelők nem rendelkeztek a maximális termeléshez szükséges termelési eszközök felett.

Így el kellett maradnia a maximális termelési eredmény-

nek, de meg kell vizsgálni, hogy ezen elmaradást nem befolyásolták-e agrárszociális okok is?

Amint már ezen fejezet során rámutattunk arra, hogy a nagybirtokosok átlaga nem törődött eléggé a tulajdonában volt mezőgazdasági terület kellő megművelésével, úgy ezen körülményt az elmaradt maximális eredmény szociális okainak megállapítására is fel kell használni.

A birtoka kellő megművelésével eléggé nem törődött nagybirtokos következként a birtoka megművelésében résztvett gazdasági munkások helyzetével sem törődött eléggé.

A földművelésügyi kormányknak kellett parancsoló szavát fölemelni, hogy a magyarországi birtokokon lakó gazdasági cselédek egészségtelen, antiszociális, erkölcsüyesztő, ugyanazon szobában többcsaládos tömevlakásaikból kiszabádtassanak.

A gazdasági cselédek legnagyobb része, ezen kormányi, illetve törvényhozási intézkedés, a gazdasági cselédtörvény életbeléptetése előtt kidült-bedült, alacsony, hosszú, tipikus béresházak egyes szobáiban olymódon volt összezsúfolva, hogy ezen egyes szobákban sok esetben több idegen család lakott, mely családok egymás szemeláttára élték le legbensőbb családi életüket, örömeiket, nyomorúságukat, eivódásaikat és verekedéseiket.

Angliában 1919 május-június havában, a Times folyóiratlagos cikksorozatai szerint a bányamunkásszindikátus elnöke, Mr. Smillie és másrészt a bányatulajdonos arisztokraták között lefolyt hivatalos tárgyalások alkalmával, a bányamunkáslakások kérdéseiben Mr. Smillie, a bányamunkások érdekeinek képviselője, a világsajtó reprezentánsainak jelenlétében lefolyt ülésben idézte azon angol gazdasági rendeletet, amely szerint Angliában minden egyes házasság részére két helyiségnek kell lenni, egynek, amelyben alszik, és egynek, amelyben eszik, mert az egyesült királyságra nézve nem közömbös az, hogy bárkinek a házassága megfelelően fejlődik-e, ezen fejlődés érdekében pedig a házasságnak két lakáshelyiségre van szüksége.

A magyar képviselőházban néhány évvel a világháború előtt csak vita után fogadták el a magyar kormányknak tiszteletes, humánus szándékú, nem kényelmet, csak egészségi minimumot nyújtó azon cselédtörvényjavaslatát, mely szerint minden egyes gazdasági cseléd-családot egy lakószoba illet meg.

Bizonyos, hogy a két lakóhelyiséggel, két rekesszel bíró angol házasság kényelmével szemben, az egész emberi családot nemre való tekintet nélkül megillető egy közös lakóhelyiség nem utópisztikus kényelmet jelent, mindössze egészségi és szociális, erkölcsi, legkezdetlegesebb, átmeneti minimumot.

Olyan szomorú időkben, mint amilyenekben egy több, mint öt évig tartó világháború után az egész világ és még ezen felül pusztított polgárháború után különösen Magyarország él, az emberi önmérséklet parancsolja, hogy egy ilyen példát nem szabad olyan mértékben felhasználni, hogy az egy mindenki érdekében abszolút nyugalmat igénylő országban, bármilyen lakossági réteg nyugtalanságát idézze elő.

A példa elegendő annak illusztrálására, hogy a mezőgazdasági termelőmunkában fontos munkakört betöltött gazdasági cselédek milyen ellenértéket kaptak az általuk elvégzett termelőmunkáért és annak illusztrálására is elegendő, hogy mennyi ambíciót, mennyi szaktudást vittek bele azon gazdasági cselédek a termelőmunkába, amely termelőmunka eredményéből nekik csak ilyen osztalék jutott.

Ezen példából nem vonandó le azon abszurd következtetés, hogy a termelésben résztvevő gazdasági munkások hurcolkodjanak be az urasági lakásokba, ami ismét csak forradalmi eltévelyedés lenne. Ellenben abból a kérdésből kell kiindulni, vajjon szükség van-e valakinek a munkájára, vagy nincs? Ha van, akkor az ilyen munkásnak már a kezdettől fogva, már mostan olyan tisztességes emberi létet kell nyújtani, amelyben nincs többé megalázó nyomor, amelyben nincs többé undorító, elkésérítő, fejlődést lehetetlenné tevő szolgaság, hanem megbecsült emberi munka. Természetesen a mezőgazdasági termelésben sem lehet az ideállal kezdeni a reformokat, épügy, amint az ipari termelésben sem lehet. De meg lehet kezdeni komoly, becsületos szándékkal, amelyet nem a tömegektől való félelem vezet, hanem a munka nagy értékének a megértése.

Itt ismét rá kell térni a többletmunka kérdésére. Úgy, mint az ipari termelésben, az agrártermelésben is meg kell kezdeni a többletmunka részleges díjazását.

A többletmunka részleges díjazásának megkezdése jelenti a szociális agrárpolitika új korszakának kezdetét. Ez a kezdet fogja az agrármunkást fejleszteni, az életét olyanná tenni, amely élet többé nem lesz vegetáció, hanem részt fog nyújtani az élet tényleges szépségeiből is.

Az agrártökéseknél meg kell érteniök, és meg fogják érteni, hogy most már áldozni kell, és pedig ezen célra még nem a tőkéből, de mindössze a haszonból kell áldozni. Az agrármunkásvezetőknek pedig meg kell érteniök, hogy nekik annyi áldozattal kell egyelőre beérniök, amennyi áldozatot az agrártöke a termelés rendjének veszélyeztetése nélkül elbír. Mindkét érdekcsoportot eléggé figyelmeztette ezekre a háborút követő forradalmi eseményeknek parancsoló ereje.

Az emberi társadalom nyugalomával további megrázkódtatások veszélye nélkül nem lehet és ezért nem szabad többé

kísérletezni. Az agrármunkásoknak- többé már meg; nem állítható, állandó élet törvényszerű fokozatos fejlődése az agrárkapitalizmus létezési idejét fejlődése arányában fokozatosan rövidíteni fogja. Az agrárkapitalizmusra csak addig van szükség, ameddig az emberiség dolgozó tömegei annyira kifejlődnek, hogy az államban egyesülve átvehetik a termelést.

Az emberiség nagy kérdéseinek a bírálatánál egyedül az átlag tömegérdek a fontos, mert az átlagtömegek kielégített vagy kielégítetlen volta szabja meg az emberiség nyugalját. Egyedül ez fontos.

Mivel azonban ezen cél érdekében ma még szükség van a kapitalizmus működő gazdasági erejére, azért a tömegek vezetőinek nincsen joguk, de képességük sincs arra, hogy a kapitalizmust egyszerűen eltöröljék, amint azt a bolsevikok tenni megkísérelték.

Bármennyire tökéletlen legyen is egy meglévő szervezet, egy rend, az mégis életképesebb, mint egy tökéletesebb, amely nincs meg. A kapitalizmus termelési rendje megvan, a tömegek, mondjuk proletárok termelési rendje nincs meg, tehát az új utat a meglévő régiből kell kiépíteni, különben mindkét szembenálló érdekcsoport tönkre fog menni.

A fejlesztve jutalmazott gazdasági termelőmunkásoknak a munkája más eredményeket fog felmutatni, mint a tengődő értelmetlen munkája. A termelési eredmény nagyobb lesz, csak abban lesz ezentúl változás, hogy a hozadék nagyobbodása nem kizárólag a nagytőkét fogja gazdagítani, hanem abból a termelésben résztvevő munkásoknak az élete állandóan szebbé tételére, szóval az emberi átlagszínvonal fejlesztésére is fog jutni.

A tisztességes erkölcsű emberek többsége előtt minden bizonnyal az bír elsősorban fontossággal, hogy a közérdek, a közérdeket képviselő állam, az általános emberi jólét érdekei nyerjenek kielégítést, nem pedig egy kiváltságos kisebbségnek a köz érdekeivel ellentétbe került magánérdekei.

Ezen erkölcsi bírálati szempontból tovább haladva, ki lehet mondani, hogy az általános emberi jólét érdekeire az teljesen közömbös, hogy a mennyiségi és minőségi maximum elérését megközelítő, fokozva haladó józan agrártermelésből a magánbirtokos megkapja-e a termelési terület értéke által reprezentált pénztőkéjével arányos egész üzleti hasznot, vagy sem. Hasznot fog élvezni és ezért továbbra is fog versenyezni, illetve termelni a haszonnak hosszú idő múlva, fokozatosan bekövetkező megszűnéséig.

A tisztességi alapra épített álláspontból, gazdaságpolitikai szempontból csak az bír elsőrangú fontossággal, vajjon ezen termelési módszernek az alkalmazása esetén tudjuk-e az eredményt fokozni, egy, a közt gazdagító többletet termelve.

Gazdaságszociálpolitikai szempontból pedig csak az bír a közérdekre nézve fontossággal, vajjon egy anyagi és erkölcsi értékgyűjtéshez szükséges átmeneti idő után majd a termelés eredményeiből mindenki, aki a termelés munkájában részt vett, nem egyenlően, — ami bolsevik utópia, — hanem szolgáltatott munkájának helyesen megállapítandó mennyiségi és minőségi értéke arányában részesedik-e, vagy nem?

Ha a magánbirtokos ezen kettős, agrárgazdaságpolitikai és agrárszociálpolitikai követelménynek nem tud megfelelni, ami bár hosszú idő múlva, de elkerülhetetlenül be fog következni, akkor majd, mint a köz érdekére káros, félre fog állani a termelésből és területi termelési tőkét a közérdek szempontjából méltányosan megállapítandó térítés ellenében át fogja adni az államnak.

Ha a magánbirtokosok folytatni akarnák az eddigi agrártermelési módszert, nevezetesen lehetőleg olcsó munkával minél nagyobb magánhasznot kihozni a birtokból, akkor az állam, a közérdek, az emberiség károsodása folytatódni fog és pedig úgy az elmaradó gazdasági eredménykülönbszet, mint a kielégítetlenül hagyott szociális igények következményei folytán és ismét beállana az elmaradhatatlan fejlődési zavar.

A magánföldtulajdon imperatív megszüntetése káros és mellőzendő a kisbirtoknál nagyobb birtokokra nézve is, mert egyrészt a termelési versenyre a magántulajdon ma fejlesztőleg hat, másrészt ismét meg kell állapítani, hogy egy meglévő, bár rosszabb rendszer, mindig jobb, mert megvan és úgy ahogy, de mégis működik, mint bármilyen nem létező, nem működő jó rendszer.

A jobb rendszert nem a meglévő rosszabb félredobásával kell megalkotni, hanem mindig a meglévő rosszabból kell — a működés megakasztása nélkül — a jobbat fokozatosan kiépíteni.

Itt látható a nagy eltérés a Marx-féle forradalmasító, hirtelen, felülről lefelé dolgozó módszer és a nyugodtan, alulról felfelé, minden forradalmasítást feleslegessé tevő angol rendszerű természetes szociális fejlődés között.

A magántermelés, az agrárkapitalizmus létideje különben is, függetlenül az emberek akaratától, határolt és ezért is az agrárkapitalista érdeke, hogy a magánhasznot minél tovább élvezhesse.

Ezt meg is fogja tenni egészen a végső határig és hogy minél tovább tehesse, szerződni fog az egyéb magántőkével és trösztöket fog alakítani, hogy a terheket és áldozatokat viselni bírja.

Igaz, mondtuk már, hogy a folyton növekvő kulturigé-

nyekkel járó áldozatok a magán hasznot egyszer teljesen ki fogják meríteni és akkor az agrárkapitalizmus is automatikusan, mint céltalan és életképtelen, meg fog szünni és beolvad az államba, de ez még messze van és az okos kapitalizmus inkább áldozatokat fog hozni, hogy ezt a véghatár-időt lehetőleg kitolja.

Azonban a jó eredmény érdekében a mai társadalomnak elsősorban az adott emberanyaggal és az adott egyéb termelési anyaggal kellett számolni, nem pedig teoretikus nagylelkűséggel átnézni nemcsak a jelen, de még a jövő generációknak az értéke fölött is és már ma, a reform kezdeténél, messze idő múlva jövő generációknak a termelő értéke, és rendelkezésié még nem álló, csak a szükségben létező technikai termelési eszközöknek a feltételezése alapján berendezkedni, amint azt a bolsevikok tették, illetve tenni megkísérelték.

A mai gazdasági termeléssel foglalkozó emberekben kisebb-nagyobb mértékben megvan a földéhség, a saját földjén magának gazdálkodás utáni vágy és ennek fokozataiként a további szerzésvágy, a földtulajdon kiterjesztésének a vágya.

Hogy ezen vágy helyett, amely vágyban még különben semmi természetellenes, semmi erkölcstelen sincsen, a gazdasági termelők beérik azon eszmei kártérítéssel, hogy ugyan a föld, melyet megművelnek soha sem lehet az ő, gyermekeikre is átszálló saját tulajdonuk, hanem ehelyett a megművelt föld mindenkié és annak hozadékában minden arra jogosult, a föld tulajdona nélkül is kellő mértékben részesül, ehhez nem is egy új termelő generáció szükséges, hanem olyan új generációk, akiknek sikerülni fog egy olyan okos és jó államot valaha fokozatosan létesíteniök, amely állam olyan iskolákat fog szervezni tudni, amely iskolák már egy ilyen eszmevilágban születendő és azt átértő generációkat fognak nevelni.

Ezzel szemben azon bolseviki cáfolat várható, hogy a bolseviki agrárreformerek átértették a kisbirtok tulajdona elismerésének a szükségességét és 100, utóbb 200 holdig menőleg elismerték a magántulajdon jogosultságát.

Ezen várható cáfolat alaptalan, mert a bolsevik vagyonelmélet magánvagyonot nem ismer, és mindenütt, hol programját módjában volt kibontani, ki is jelentette a magántulajdon megszűnését. Igaz, hogy a programbontás után rövid idővel már kijelentették Magyarországon, hogy 100 holdig elismerik a magántulajdon jogosultságát. Azonban ezen elismerés egyrészt már nem bolsevizmus többé, azzal miit elientétben áll, másrészt ez az engedmény nem tekinthető a bolsevik vezetők önmérséklő elvi belátásának, hanem azon

félelem következményének, amely félelmet bennük, az agrár-állam közepén levő izolált ipari szigetet képező Budapesten, a falunak politikailag és élelmezésileg fenyegető túlreje keltett.

A Budapesten kísérletezett bolsevik vezetők a Budapesten rendelkezésükre állott élelmiszerraktárak megbecsülése után hamar rájöttek arra, hogy a magyar falu veszélyesebb az orosz falunál. Rájöttek arra, hogy a magyar parasztság még sem olyan nehezen megmozgatható elmaradt tömeg, mint amilyen a sokkal kulturálatlanabb, sokkal indolensebb és a rosszabb, ritkább közlekedési és kedvezőtlenebb nép-sűrűségi viszonyoknál fogva sokkal decentralizáltabb és tehetlenebb orosz parasztság.

A budapesti élelmiszerkészletek hiányai alapján hamar rájöttek arra, hogy a falu segítsége nélkül képtelenek lesznek a hatalmuk megalapozására szükséges munkáshadsereget sokáig élelmezni és ezen politikai és gazdasági okból helyezkedtek saját alapvető tanaikkal ellentétbe és ezekért igyekeztek a falut a 100 holdig terjedő magánföldtulajdon épségben tartásával előre lefegyverezni és maguk részére megnyerni.

Különben is maguk a bolsevik vezetők saját sajtójukban és főként budapesti hallgatóságaiknak tartott beszédekben több ízben engedték sejteni, hogy ezen engedményt azon rezerváció mentalissal tették meg, hogy a hatalmuk megszilárdulásának pillanatában a parasztságot át fogják kényszeríteni a magántulajdon nélküli termelőszövetkezeti gazdálkodásra.

A bolsevik termelőszövetkezet értékelosztási elmélete az emberi anyag szükségleteket képező termelési javak kicserélésén alapul. A bolsevik elmélet szerint, a gazdasági termelőszövetkezet termelési felősege, mint csereérték át lesz szolgáltatva az ipari termelés gazdasági szükségleteinek fedezésére és ezért cserébe kapja az ipari termelés fölőselegét, a gazdasági termelésben résztvevők ipari szükségleteinek kielégítése végett. Ez az elosztási elmélet lényege, a többi csak adminisztratív részletkérdés.

Senki sem vonhatja kétségbe, hogy ezen elmélet így olvasva nagyon szép és hogy erkölcsi alapra van fektetve. Ezen elméletnek azon íóbaja van, hogy hosszú időre kivihetetlen utópia. Mivel egy kritikai bírálatnak lehetőleg kerülnie kell a bizonyítás nélküli egyszerű állításokat, ezért kénytelen vagyok ezen elmélet utópisztikus voltával bizonyítólá foglalkozni.

Úgy az ipari-, mint az agrártermelés annyira főfontosságú az emberiség életében, mint az ahhoz, az élethez szükséges anyagi javaknak közvetlen és a szellemi javaknak közvetett

szállítója, hogy ezen két fő emberi jóléti tényezővel nem mint tudományos kísérleti anyaggal, de mint az egész emberiség megelégtető létfeltételeivel kell számolni.

Az ipari és gazdasági termelés kétségtelenül a termelési fölöslegeik kicserélésével is támogatja egymást, a kölcsönös nyersanyag szolgáltatáson kívül, tehát ezen két termelésnek az érdekei egymástól nem választhatók el. Azonban ezen termelési összefüggés még békés időkben is nem egy állam zárt területén bonyolódik le, hanem az egész nemzetközi piacot belevonja érdekhálózatába, részint az egymással életszükségletből cserekereskedelmet folytató államok létérdekei miatt, részint a mindkét termelés eddigi rendszerénél a termelési lehetőséget nyújtó nemzetközi pénzüdeltség alapján.

Az eddigi emberi társadalom, minden politikai államelszíigetelő berendezkedések dacára, tényleg egy gazdaságilag nemzetközi érdekerület térképet nyújtotta, amely térkép az emberi társadalmat alkotó egyes államok szükségleteinek és fölöslegének a kielégítése, illetve értékesítése alapján alakult ki.

Amint már ebből is látható, az emberiség gazdasági életének szükségletei és termelése révén parancsoló erővel előzte meg az emberiség politikai életét és mindig néhány lépéssel az előtt járva, arra döntő befolyást gyakorol.

Azon elméletet, hogy az emberek anyagi szükségleteinek a fedezése az ipari és gazdasági termelés fölöslegének a kicseréléséből áll, azt nem a bolsevikok fedezték fel, mert azt már nagyon régen automatikusan ideirányították a különféle klimatikus viszonyok között élő, különféle termelési anyagok és képességek fölött rendelkező emberek életszükségleteinek a kielégítésére parancsoló erejű kielégítési lehetőségei.

A bolsevikok ezen önként kialakult életszabályt mindössze idealiter meg akarták tisztítani, azoktól az intézményektől és kiviteli módoktól, amelyek az értékelosztás méltányosságát befolyásolják, azt megdrágítják és közvetítők alkalmazása által látszólag nehézkessé teszik. A bolsevikok ki akarták zárni a közvetítő kereskedelmet. Meg akarták akadályozni azt, hogy a termelő és a jogos fogyasztó közé álljon egy testület, amely mindkét féltől hasznot szed és így a termelést megdrágítja, a termelési javakat megdrágítja és megakadályozza azt, hogy olyan, egyébként a termelésben aktíve résztvevő, tehát jogosult fogyasztók, kik azonban nem tudják a közvetítő megdrágult árúit megfizetni, a termelési javak elosztásánál mellőzve legyenek.

Ez ismét nagyon szép és erkölcsi alapú szándék, de az már a termelés végcélja és ezt a messze ideált akarták a bolsevikok akkor megvalósítani, amikor még egy békében élő nyugodt emberi társadalom sem képes katasztrofális meg-

rázkódtatás nélkül kikapcsolni a közvetítő kereskedelmet, amelyre egy, ezt pótolni képes szerv tökéletes hiányában, ma még mindenképen, feltétlen szükség van.

Ezenkívül a bolsevikok ezen, csak általános világreforai-ként valaha megvalósítható nagy újítást, egy termelési eszközöket nélkülöző, megbénult iparával tehetetlen, megcsonkított területű, elvesztett háborúban kiíradt, politikailag izolált, hitelét veszített államban akarták megvalósítani, a megvalósításhoz szükséges, ismeretek és erkölcsi intaktság fölött nem rendelkező újonc és laikus szervező testülettel.

A bolsevik értékelosztási elmélet a gyakorlatban a kettős világrend összekeverésének az eredménye. A létező igazságtalanságok fölött elkeseredett elméleti tudós a gyakorlattól elzárt tudományában felépíti azt az erkölcsös, ideális világrendet, amely nem ismer igazságtalanságokat. Mikor a történelem eseményei módot nyújtanak neki a cselekvésre, akkor ezt az erkölcsi alapú szép világrendet, amilyen nincs, a meglevő, valóságban élő és berendezkedett gyakorlati másik világrend társadalmával, amilyen van, akarja megvalósítani és elfelejti azt a gyakorlati megvalósítási feltételt, hogy az új világrend, a régi társadalommal nem lehet megvalósítani, hanem az új világrend észére előie meg kell nevelni az új társadalmat, amely nevelés elérésére sem a terror, sem a gondolat anarchia nem alkalmas eszköz. Ezen kényszereszközök képesek félelmet, hallgatást, kedvetlen engedelmességet is eredményezni, de a szükséges megértett össz munkát nem.

Tanítók nélkül nem lehet nevelni, a bolsevik tanítók pedig maguk is, egy mindig csak a végcélt azonnal elérni akaró, nyugtalan tévedők testülete volt, amely ugyanazon időben meglevő intézményeket rombolni és ugyanazon intézményekhez lelki világában és életszükségleteiben hozzászózott társadalommal máris egy új, meg nem értett, szervekkel nem rendelkező eszmevilágban akart adminisztrálni.

A bolsevik elméletek gyakorlati tarthatatlanságának a cáfolatát, maguk az eszme gyakorlati képviselői nyújtották.

Az iparban nem ismertek akkord munkát, az élet kényszerítette őket az akkord munkát behozni. A földművelésben nem ismertek magánvagyon, az élet azonnal kényszerítette őket a magánvagyon elméletet elismerni. Nem ismerték el a közvetítő kereskedelmet és az élet kényszere folytán az ő saját szerveik, saját hatóságaik állandóan közvetítő kereskedelmet folytattak.

Vagyis a régi társadalom berendezkedése a gyakorlatban erősebbnek bizonyult, mint az új világrend elméleti ereje. Es ennek az elemi egyszerűségi tételnek a megállapítására arra volt szükség, hogy az emberi társadalom egy értékpusztító kísérletnek az áldozatává váljék, mert az evolúció

esedékes fejlődési fokozatai, sajnos, a megelőző békés időkben sorozatilag maradtak ki.

Ezen eszmefuttatás visszavezet az elmaradt evolúciós fokozatokat pótolni hivatott agrárszociális kérdések megoldásának a szükségességéhez.

Mivel egy világszükségletet képező termelési rendszer megváltoztathatásának, megjavításának a mértéke a rendelkezésre álló kísérleti emberi anyag és anyagi materia értékétől függ, ezen anyagnak az értéke emelkedő és az így elért eredményekkel párhuzamosan lesz a javítás keresztülvihető.

A mai emberi társadalom a földmagántulajdon rendszeréhez szokott, arra van berendezve, tehát a termelés stagnálásának komoly következményű veszélye nélkül az addig nem változtatható meg, míg egy átértett új rendszer lépésről-lépésre anyagilag és szellemileg nem lesz a helyébe állítható.

A jelenlegi földmagántulajdoni alapuló rendszer azon változtatásokkal tartandó fenn a kellő reformanyag beszerzésének idejéig, amely változtatásokat az agrártermelés máris elbír, a termelés szünetelésének veszélye nélkül.

Mivel Magyarországon nagyon sok elsőrangú gazdasági terület, a hitbizományok és alapítványi, egyházi uradalmak révén el van zárva a földet szerető és földre éhes magyar nép elől, a hitbizomány minden fajtája mint jogilag és gazdaságilag lejárt intézmény megszüntetendő és minden nem állami tulajdonban levő terület, mint a közforgalom részére megnyílt, bevonandó a versenybe.

Egy nyugodtan fejlődni kívánó államnak szerzett, meglevő jogokat feltétlenül tiszteletben kell tartania. Ez egy olyan fontos kormányzati elv, amelytől való eltérés az ilyen állam által alkotandó, mindennemű magántulajdonra vonatkozó intézkedés ellen bizalmatlanságot szülne. Mivel pedig a magántulajdon mint elv még hosszú ideig közérdekből fentartandó, az államnak óvakodnia kell attól, hogy a magántulajdon ellen, vonatkozzék az a kisajátítandó nagybirtokokra, a meglevő szerzett jogok tiszteletben tartása nélkül rendelkezék. Egy ilyen precedens gyengítené az államnak, mint jogtisztelő és jogvédő testületnek erkölcsi tekintélyét, tehát erejét, ami mindenestre mellőzendő.

Ezen jogtisztelési elv alapján az államnak jogában van a gazdasági termelés munkájában saját számlájára résztvermi akaró, eddig földtelen lakosságot elsősorban a nagybirtokokból, a hitbizományok eltörlése és a kötött földbirtokoknak a versenybe bevonása által felszabadult eddigi kötött birtokokból is megtérítés ellen a földből részeltetni.

A szerzett jogok tiszteletben tartásának elve alapján senkitől sem szabad földet térítés nélkül elvenni és azt másnak térítés nélkül átadni.

A jogrend, a jogfolytonosság, a vagyonszerzés még egyelőre fentartandó erkölcstana megkívánja, hogy senkitől térítés nélkül nem szabad elvenni és senkinek térítés nélkül nem szabad adni.

Hogy az állam megtalálja a további fentartásához és fejlődéséhez szükséges alapot, azon célból természetesen leginkább a nagy vagy ónhoz, így a nagybirtokhoz kell fordulnia, de ezt az állam céljai szankcionálják és ez ellen a progresszív adókulcs behozatala alapján senkinek erkölcsi kifogása nem lehet, mert a progresszív adókulcs mindenkit vagyona arányában, tehát tulajdonképpen egyformán érint. Az arányosságon alapuló egyformaság pedig erkölcsi alapú jogelv, mert kivételeket nem ismer és így nem okoz igazságtalan fájdalmat.

Ha az eddig földtelen és földtulajdont szerezni kívánó népnek nem volna módjában, a reálisan meghatározandó kisajátítási ellenértéket megteríteni, az nem képezhet akadályt. Nem képezhet akadályt azért, mert az állam tartozik a nagybirtokosokat kártalanítani, mivel szociális hibát képezne, ha a kisajátítandó nagybirtok tulajdonosai, a jelentkező földéhesekkel közvetlenül, vagy közvetve, alkuszerűleg bonyolítanak le a vagyoncserét. Az állam megváltja a szükséges földterületet és az állam adja el a földéheseknek a földet. Ha egy földéhes magyar állampolgárnak nincsen vásárló ereje, pénztökéje, akkor a termelésbe beviendő munkatökéjét az államnak kell annyira értékelnie, hogy arra, feltételezetten jó állami ellenőrző szervek fölötti rendelkezés alapján, a vásárlási értéket amortizációs alapon esetleg kamatvesztéssel, sőt esetenként kamatmentesen is hitelezheti.

Azon kamat, melyet az állam földrevágyó saját polgárainak nyújtott agrártermelési lehetőség által elveszít, visszatérül az állam szociális és termelési eredményeinek a számláján.

Bizonyos és a gyakorlatban már elbírált igazság az, hogy egy uradalom, egy nagyobb gazdasági egység több befektetésre képes, mint egy ugyanolyan terjedelmű, tehát apróbb parcellákra osztott parasztbirtok. Ezen igazsághoz azonban eddig mindig elfelejtették azt a fontos időbeli határozást hozzáfűzni, hogy ezen igazság, csak a régi Magyarországon volt igazság, de az új termelési elvek alapján könnyen megdönthető.

Ha ugyan még attól nagyon messze vagyunk is, hogy az egész agrárterületet már effektíve, mint egy osztatlan köztulajdont tekinthessük, de azt már a további helyes fejlődés érdekében meg kell tennünk, hogy a magántulajdon fentartása által fenmaradó tulajdonjogi határok jogi tiszteletben tartása mellett is az egész magyarországi agrárterületet egy közös célokat szolgáló egységes termelési erőforrásnak tekintsük és minden új agrárinstitúció megalkotása alkalmával ezen vezető eszme legyen irányító erejű vezérgondolatunk.

Ezen eszme alapján pedig be kell osztani az egész magyarországi agrárterületet teljesen tekintet nélkül a kinek, kinek a tulajdonjogára, művelési agrár kerületekbe, amelyeknek az összes termelési eszközök fölött rendelkezniük kell. Ezen kerületek megalkotása, állami vezetése, folytonos állami ellenőrzése a legsürgősebb teendő.

Ha az így meghatározott művelési agrárkerület területét alkotó föld tulajdonosai saját tőkájükből képesek a szükséges termelőeszközöket beszerezni, az könnyítés az államra nézve, ha nem képesek, akkor azokat az állam a saját érdekében tartozik nekik hitelezni.

Itt ismét meg lehet állapítani az ipari termelésről mondottakat. Nevezetesen azt, hogy a folyton fokozódó befektetésekkel járó emelkedő terhek, az államnak mindig fokozódó jövedelemrészesedési jogosultsága, a termelésben résztvevő emberi munkának a saját érdekével párhuzamosan folyton fokozódó részesedési igényei a föld tulajdonosait épp úgy, mint az ipari magánvállalkozókat, mindig nagyobb és nagyobb érdekközösségekbe fogják kényszeríteni.

Amint már kifejtettük, mint az iparban, úgy az agrártermelésben is van szükség és többletmunka, és mindakettőben meg kell kezdeni a többletmunkának eleinte csak részleges, de mindig fokozódó jutalmazását és mint az ipari termelésben, úgy az agrártermelésben is, a többletmunka jutalmazásának a kezdete jelenti a magánkapitalizmus utolsó, bár hosszú fejezetének a kezdetét.

A többletmunkát Marx helyesen állapította meg, de a többletmunka jutalmazásának a módjánál el kell térni a Marx-féle forradalmasító, a kultúra ellen rohamot jelentő hirtelen erőszakos rendszerváltozástól, amit a bolsevikok akarnak és át kell venni az angol szocialista iskola nyugodtan építő módszerét

Marx rombolva akar építeni, az angolok pedig építés közben, csendesen, alig észrevehetőleg rombolnak.

Nagyon fontos kérdés a gazdasági termékek értékesítésének a kérdése is.

Miután a szomorú tapasztalatok szerint a nem kellő mértékben honorált szolgáltatások értékpusztító szociális bajokat vonnak maguk után a mindenkit képviselő államra, első fontosságú kérdés az, hogy a termelők helyesen megállapított ellenértéket kapjanak termelésükért.

Ezért a már említett földművelési kerületek agrártermékeit ugyanezen kerületek értékesítő szervei vessék a piacra, a versenyt állandóan ellenőrző állam vezetése alatt.

Ez az államnak gondos hitelezői kötelessége is, mert ilyen módon képes a termelőknek hitelezett értékek fedezetéről biztosítékokat szerezni.

Az ilyen berendezkedés nem szünteti meg egyszerre a közvetítő kereskedelmet, mindössze morális alapra épített anyagértékesítési szerepkörre kényszerítené, ami nem jogfosztás, hanem egy kellő ellenőrzés nélkül, a fogyasztást erkölcsi szükség nélkül eddig megdrágított foglalkozásnak a legális keretekbe való beillesztése lenne, hol megszűnne ugyan nagyon sok eddigi nagy jövedelem, de megszűnne a további tőkekockázati veszély is, és a mi egyedül fontos, erkölcsi szempontból megbírálva, jogtalan sérelem ez által senkit sem érne.

A közvetítő kereskedelem egy tekintélyes része, ezen rendszer alapján, annak parancsoló jogelveit előre ismerve, azon idő alatt, mely ilyen kerületi termelési értékesítő hivatalok fokozatosan tervszerű felállítására szükséges, előbb gondolkodásban, később az élet törvényei alapján automatikusan venné át ezen szintén kereskedői, de nem spekulatív, tehát szociális szempontból igazságosabb tevékenység kezelését. Ha pedig a spekulatív kereskedelmet abbahagyni nem akaró terménykereskedők ezen értékesítési mód által a jövő időkben károsodni fognak, az nem akadályozó szempont, mert a spekuláció nem szerzett jog és azt mint ilyent az állam nem tartozik respektálni.

Az állam első teendői közé tartozik olyan szaktanítók és szaktanároknak a nevelése, akik olyan szakiskolákat lesznek képesek vezetni, amely szakiskolák előkészítik az emberi társadalmat azon gazdálkodásra, amely gazdálkodás ugyan szabad teret hagy az egymással versenyző emberek szerzési ambícióinak, de már egyidejűleg hozzászoktatja az embereket ahhoz a vezérgondolathoz is, hogy mindenkinek a munkája, mindenkinek az eredménye, mindenkinek a jóléte a köz jólététől, a mindenki jólététől származik, amely közjótlétnek a fenntartása minden magán létnek a közös alapérdeke is.

Ilyen iskolák létesítésére az állam politikai erkölcsi szempontból is nyugodtan emelheti a progresszív adókulcsot, mert ez visszatérő befektetés lesz, amennyiben a megalapítandó közjótlétben igazolást fog nyerni.

Ezen elméletekben túlsókat szerepel az állam. Ezen elméletek minden reformot, minden jóléti forrást az államtól várnak. Erre sok hitét vesztett, kiábrándult elégedetlen csüggedten fogja a fejét rázni és azt fogja ellenvetésül felhozni, hogy ez nem reform, hanem a régieknek a folytatása, amikor mindenki az államnak, a túlterhelt államnak a segítségét várta.

Ez nagy tévedés lenne, mert a régi állani ezen reformokat nem is valósíthatná meg és a régi államtól semmiféle reformot sem szabad többé várni, mert hiszen magának a régi államnak kell teljesen átváltoznia.

Az újjáépítéshez szükséges reformokat attól az államtól kell várni, amely a «mindenki» állama lesz, a nagybirtokos állama és a legegyszerűbb fizikai munkás állama is.

A nemzetek életképességi vagy életképtelenségi bizonyítékát az fogja nyújtani, hogy vajjon mely nemzetek lesznek képesek a «mindenki» államát megalapítani.

X.

A vallási ideál.

Mióta az emberek belevitték a politika fertőző légkörébe azt a fogalmi szépséget is, amelynek a hivatása a politikával semmi belső közösséggel sem bír, azóta az embereket azon büntetés érte el, amely egy könnyelmű hadvezetőséget olyan esetekben szokott elérni, amikor az utolsó értékes tartalékot a siker minden reménye nélkül dobják bele egy elvesztett küzdelembe.

Az emberi érvényesülési versenyben, a létért folytatott önfenntartási küzdelemben, a pizkos, mérgezett fegyverek elleni harcban, kell egy erkölcsi fogalomnak lennie, mely az ilyen tevékenységben elfáradt emberek megingott lelki világát belülről egyensúlyban tartja, lelki nyugalmat nyújt, bizalmat és hitet ad a jövő küzdelmekre, kárpótlást nyújt az elmaradt és nehezen várt eredményekért, szóval amely erkölcsi fogalom a mai emberi tisztesség forrása, fenntartó ereje és fejlesztő irányítója.

Ezen társadalmat fenntartó és fejlesztő hivatása volt és van a vallásnak, amelyet az emberek kapzsisága, hatalmi tébolya, irigysége, szóval a legaljasabb emberi tulajdonságok már régen beledobtak a politikába.

Azon emberek, kik a vallást először kezdték hatalmi érdekek biztosítására és kiterjesztésére felhasználni, azok belenyúltak az ember legrejtettebb lelki világába, kihozták onnan azt az értéket, melynek kényessége nem bírja el a tisztátalanság közvetlen érintését és ezt az értéket végig használták a megingott hatalom biztosításáért vívott erkölcs-, tehát vallásellenes küzdelmeikben.

Az emberiség történelmének egyes új erkölcsfejlődési határokat jelentő eseményei olyan hosszú időt igényelnek, amilyen hosszú ideig az azon kort uralt eszmének az ereje tart.

A vallás ereje rendkívül nagy volt és nagyon sok évszázad kellett annak a romboló munkának a befejezéséhez, amely képes volt ezt az erkölcsi erőt annyira legyengíteni a tömegekben, hogy az végre fegyvertelenül álljon új eszmei behatásoknak a foglaló erejével szemben.

A vallást az emberek addig használták a tisztátlanságon keresztül, amíg az többé nem volt képes egyensúlyban tartani a tömegek lelkivilágát, amíg az nem volt többé képes azon ideált nyújtani, amely ideálra az emberi tömegeknek szükségök van.

Az emberek megszokták azt, hogy az ő eredetileg ünnepi gondolatuk állandóan az egoizmus küzdterének a porában hanyódik és azt az egoizmus céljainak érdekében az emberek fölveszik, azzal egymást megdobálják és használat után elfelejtik a rátapadt tisztátlanságtól megszabadítani, és ha már nincs szükségük rá, akkor ott hagyják a porban, amíg valaki, aki még jó fegyvernek tartja, ismét felveszi.

Igy bántak az emberek azzal a fogalommal, amelynek hozzáférhetetlen ideálként belül, láthatatlanul kellett volna ragyogni.

Az ideáljától megfosztott tömegekre szakadt reá a világr háború erkölcsgyengítő súlya és amikor a világháborút megelőzőt és okozott gazdaságpolitikai hibák folytán rendkívüli módon elszaporodott elégedetlenek előtt, túlzó fanatikusok kibontották a bolsevizmusnak minden eddigi hibát egyszerre, jóvá tenni ígérő programját, akkor hiányzott az elégedetlenség lelkében az emberi ideál, amelynek pedig ott kellene lennie az emberi tömegek lelkében, hogy ilyen programbontásoknak a csábító ereje ellen meg tudja őket védeni, a lelki tömegegyensúly fenntartása által.

Az ideál azonban hiányzott, mert azt elvette tőlük a túlsúlyra jutott emberi kapzsiság, elhasználta a politika.

Most célszerű lesz folytatni E. A. Burroughs Hertford College, Oxford, a jelen munka hatodik fejezetében megkezdett fejtegetésének az idézetét: «Your Russian Correspondent there writes that the Bolshevists ,have destroyed the spiritual life of Russia and speaks of their campaign, conducted by, clear, logical Jewish brains to ,destroy what was given to the World 1,900 years ago by the spirit of old Jewry. Jesus Christ was, in point of fact, in lifelong revolt against Jewry, which did Him to death. But let the pass. The point in the admission that, what Bolshevism is destroying is the Christian heritage of mankind; the same in fact was threatened by Prussianism. Now, Sir, if that be so, could the moral be clearer? Two false idealisms in turn! have been threatening the world. Each is materialism in disguise; and to its idealists disguise it has owed its influence. The main reason, in fact, why Bolshevism is gaining converts to day is because the uon-Bolshevist world is still so largely the thrall of another form of materialism — commercialism — to which no glamour attaches. As again your Paris Correspondent hints, it is money-worship all

round, that is hindering peace. But still more to my point is his later reference to the growing religious revival in Russia, and to the heroic Patriarch Tikhon as the only man the Bolshevists fear. Again I ask, could the moral be clearer? A Christian revival all the world over, is the only effective cure for Bolshevism. »

«Az Ön oroszországi tudósítója azt írja, hogy a bolsevikok elpusztították Oroszország szellemi életét és az ő hadjáratukról beszél, melyet tiszta, logikus zsidó agyvelő irányít, hogy elpusztítsák azt, amit a világ 1,900 év előtt a régi zsidóság szellemétől kapott. Jézus Krisztus tényleg egy életfogytig tartó harcban volt a zsidó szellemmel, mely őt halálba vitte. De hagyjuk a múltat. Azon beismerésnek a lényege, hogy az amit a bolsevikok most pusztítanak, az az emberiség keresztény öröksége, ugyanaz ténylegesen a porosz szellem által is fenyegetve lett. Nos, uram, ha ez így van, akkor lehet világosabb a morál? Egymásután két hamis idealizmus fenyegette a világot. Mindkettő leplezett materializmus; és ennek idealistái a leplezéstől nyerték a befolyást. A főoka annak, amiért a bolsevizmus áttérő híveket nyer, az, hogy a nem bolsevik világ még ma is egy materializmusnak, a kommercializmusnak hálójában van, amelyhez nem fűződik varázs. A pénzimadás az, ami mindenütt akadályozza a békét. De még inkább az én nézőpontomat szolgálja, az a későbbi hivatkozás az oroszországi növekvő vallásos újjászületésre, és a hős Tikhon patriarchára, mint az egyetlen emberre, kitől a bolsevikok félnek. Ismét kérdezem, lehetne-e a morál világosabb? Egy keresztény megújulás az egész világon, a bolsevizmusnak az egyetlen hatásos gyógyszere.»

Ezen fejtegetést nem azért használtam fel, mintha azon absurd eredményt szeretném belőle kiolvasatni, hogy a bolsevizmus által a zsidók a kereszténység ellen viselnek háborút, mert ez nem igaz és ezt az idézett fejtegetés szerzője sem akarja állítani. De azért ő is téved. Mert nem csak a bolsevikok és a porosz szellem viseltek háborút az emberiség keresztény erkölcsi öröksége ellen. Az igazság az, hogy az egész emberiség kapzsisága, kizárólagos materializmusa viselt háborút és nem csak az emberiség keresztény erkölcsi öröksége ellen, hanem az emberiség vallása, az általános erkölcsi örökség ellen. Ezen áldatlan író hadjáratban voltak és vannak zsidó és keresztény, bolsevik és nacionalista, porosz és nem porosz bűnösök.

Ezen fejtegetést azért használtam fel, hogy egy az igazságot megközelítő példával gazdagítsam az igazságbizonyítási anyagát.

A konklúzió, a morál, melyet az idézett fejtegető az általa előadottakból levon, szintén csak részlegesen helyes.

A világbéke tényleges helyreállítására, a bolsevizmusnak, mint túlkorai gyakorlati utópiának végleges legyőzésére nem elegendő egy keresztény renaissance. Ez a bajnak csak részleges gyógyítása lenne, tehát egy újabb bajnak a kútforrása.

A túlkorai, tehát veszedelmes, gyakorlati utópiának, a felborult tömeglélektani egyensúlynak gyógymódja az lenne, ha nem az emberiség egy részének, de az egész, egymással érintkező és egymásért kölcsönösen felelős emberiségnek egy új, tiszta ideált tudnak adni, amely ismét képes lesz annak a szükséges lelki tartaléknak a nélkülözhetetlen funkcióját elvégezni, amely nehéz időkben, nagy kísértések alkalmával helyes irányban tudja az emberiséget vezetni. Egy ilyen erő nem is engedne világveszélyeztető kísértéseket születni, mert megelőzné azoknak a létrehozó okait.

Nagyon sokan lesznek, akik ezen új, tiszta erőt, a minden vallást fölöslegessé tevő emberi intelligenciában fogják keresni és akik a saját fejlett gondolkozásuk alapján büszkén fogják kijelenteni azt, hogy a gondolatvilágában felemelkedett embernek csak a tisztesség vallására van szüksége, amely sem dogmákat, sem tanokat, sem papokat, sem templomokat nem igényel, annak csak két feltétele van és pedig az ember tisztelete és szeretete, valamint a tudás.

Ezeknek a fejlett gondolkozású embereknek nem lesz igazuk. Ez a felfogás ismét a két világrend összezavarásának, következményeit vonná maga után. A már magukat a még nem létező végcéli világrendbe beleélt embereknek egy újabb tévedése volna ez, kik az élő, a meglevő világrendet, egy nem létező világrend szabályai szerint akarják kormányozni, aminek megint csak az általános gondolatévélyedést felmutató, értékpusztító chaos lenne az elmaradhatatlan következménye.

Azt úgy gondolom mindenki beismeri, hogy az emberiségnek szüksége van egy olyan ideálra, amelynek a célját már előbb kifejtettük. Olyan ideált pedig nem adhatunk az emberiségnek, amelynek anyaga nincs. Ma nem adhatjuk az emberiségnek az általános magas, emberszerető és ember-tisztelő műveltségi tudás ideált, amikor egy ilyen általános tudási ideáanyag fölött az emberiség még, sajnos, nem rendelkezik.

A vallásnak, mint egy tisztító renaissance útján való megújított ideálnak ez alkalmazása teljesen megfelelő lenne, mert a vallás nem igényli a világjavító teoretikusok eszméihez szükséges nagy tudási segédeszközöket.

De ezen ideálként való felhasználás csakis olyan vallásra vonatkozik, amely visszahúzódik a politikától az emberek lelkébe.

Az emberiség nagy tragikumuma az, hogy az olyan fogalmat, amelynek csak érzelmi teltételei vannak, amely tehát a szereteten alapul, az emberek mégis a gyűlölet szítására használták fel egymás ellen. Amely időben a renaissanceon átment, újjászületett ideált az emberek be fogják vonni a hétköznapi versenyökbe, akkor a folyamat meg fog ismétlődni és az ideál ismét hatástalan lesz a kísértések nagy óráiban.

Mivel pedig az állam élete az, amely az emberek hétköznapi szükségleteit megszerezni segíti, amely a versenyt vezeti, ezért a vallást az ideál kedvéért el kell az állam életétől választani.

A világjavítóknak és a bolsevikoknak is formailag igazuk van abban, hogy a vallást el kell az államtól választani. De ugyanezek a lényegben tévedtek.

A világjavítóknak és közöttük a bolsevikoknak azért kellett a vallás elválasztása az államtól, mert ők a vallást feleslegesnek jelentették ki. Ez volt az ő lényegi tévedésük a vallás kérdésében.

A vallást el kell választani az államtól, mert a mai állam kezében még a legközelebbi jövő generációk sorozatának idejében, az emberek gyakorlatában a vallás soha sem fog felülemelkedni tudni a pártharcon, fegyvernek fogják felhasználni és ez által nem lesz ideál.

A bolsevikok azért választották el a vallást az államtól, mert a vallást feleslegesnek tartják, ezen könyv pedig azért kívánja a vallást az államtól elválasztani, mert a vallást szükségesnek tartja.

Aki ezen könyvet figyelemmel olvasta végig, az ezen soroknál első pillanatra csodálkozva jegyezheti meg, hogy egy elmélet, egy könyv, amely az élet minden jótéteményeinek a legfőbb letéteményeséül az államot kívánja megtenni, éppen ott tesz kivételt, ahol a legfőbb erkölcsi szükséglet, a lélek szükséglete forog kérdésben?

Pedig a vallást mindezekután is az államtól elválasztani kívánó elmélet nem ellenmondás az eddigiekkel szemben hanem egyszerűen egy időbeli kivétel, a dolog természete alapján.

Mindazon termelési kérdésekben, melyekben ezen könyv az állam irányító szerepét óhajtja, az állami irányítás helyes bekövetkezéséig, az anyagrontó kísérletek nem mellőzhetők. Egy termelési kérdésben egy anyagot rontott, de helyes irányú kísérlet nem jár megrázó eredményekkel, mert ha az államnak a szóban forgó tevékenysége helyes irányú volt, akkor a kísérletezés közben elpusztult anyagból álló kár az egész államot alkotó közönséget éri, tehát mint megosztott kár elviselhető, legfeljebb kellemetlen. Ha egy elrontott

kísérleti anyag folytán keletkezett kár, az államot helyes irány felé vezeti, akkor az elszenvedett kár csak egy gyors jóvátételt igrő materiális kár marad, amelyből még nem fejlődnek ki szociális erkölcsi károk.

A hittel, a vallással, az ideállal nem szabad kísérletezni. Annak vissza kell vonulnia a kísérleti lehetőségektől az emberek magán erkölcsi becsületvilágába és az államnak ebbe az erkölcsi világba csak annyi beleszólása lehet, hogy mindazoknak, kiket ezen ideál végett bárhonnan megtámadnának, védelmet nyújtson.

A vallásnak az államtól leendő elválasztása nagy erkölcsi fontossággal bír, a szükséges vallási intézmények fenntartásának szempontjából is.

Azon anyagi áldozat, melyet egy vallásfelekezetnek a tagja, a szükséges vallási intézménynek fenntartására kénytelen adni, nem távolítja el őt a felekezetétől, hanem közelebb hozza ahhoz, mert az olyan intézményt, melyet ő is közvetlenül segít fenntartani, inkább sajátjának fogja tekinteni, mint az állami kezelésben szürke hivatallá változó intézményeket, melyeknek fenntartásához ő csak közvetve, tehát sok esetben öntudatlanul adja a szükséges eszközöket.

Az államnak az egyháztól történendő különválasztása nem jelenti azt, hogy az állam adott méltányos esetekben az erkölcsileg indokolt és mégis anyagi nyomorba jutott egyházi intézményeken felekezetre való különbség nélkül ne segítsen.

A segítség még nem teszi a vallást állami hivatallá, korteseszközzé és nem fosztja meg lelki ideáljellegétől.

Ennek a nagy kérdésnek, a vallás jövő állami, társadalmi helyzetének a megoldása különben, magában a kérdésben rejlik és belülről, a belső érték irányából fog megoldást találni.

Ha a vallás, felekezeti különbség, nélkül, olyan regeneráción fog átmenni, amely vissza fogja adni a vallásnak, a belső értéket, az ideált szolgáltató belső erőt és így azon intézményes és szokásos, gyakran fényes tisztátalanságoktól meg fog tisztulni, amelyeket az emberek rosszasága, szeretetlensége és hiúsága tapasztott reája, akkor az ilyen ideál-vallás és vallásideál a hívői körében meg fogja találni az intézményei fenntartásához szükséges anyagi eszközöket.

Ha a vallás, helyesebben a vallást ideális magaslátárol leszállított intézményei nem fognak a szükséges regeneráción átmenni és a vallástól az emberek egyéni érvényesüléseit takaró politika nem fog elmaradni, akkor a vallás továbbra sem lesz képes azon ideál fontos szerepét betölteni, melyre pedig a tömegek lelkében azért van szükség, hogy az emberiség nyugalmát, okos fejlődését zavaró eszmék ne találjanak

benne talajra és hogy nagy tömegkísértések idején, mint a szélsőséges és romboló bolsevizmus idején, a tömegek és nemcsak az egyesek lelkében legyen egy hit, amely ezen és hasonló tömegkísértések ellen addig megóvja a világot, amíg a tömeglélek a felvetődő eszmék fölött vezetőik nélkül is disztinktív intelligenciával fog bírni.

Napóleon egy, a párisi lakosságról folytatott beszélgetés alkalmával azt mondta, hogy:

«Csodálatos nép ez a párisi. Mindig kell neki valamit nyújtani, amin csodálkozzék, ami lelkileg lefoglalja. XIV. Lajos háborúkat adott nekik; XV. Lajos az udvarának híres szerelmi botrányait; XVI. Lajos semmit sem adott nekik, tehát levágták a fejét.»

Akármennyire frivol tárgyú legyen is ezen hasonlat és akármennyire is nem illik belé a vallás ideáljának eszmei fejtegetésébe, azon eszmei igazságot mégis fel lehet belőle ezen kérdésben is használni, hogy a tömegpszichológia nem tűri el azt, hogy a tömegek lelkét üresen hagyják. A tömegléleknek épügy szüksége van egy lelki jólétre, amint a tömegéhségnek testi táplálékra van szüksége. Egy lelkileg ki nem elégtett, elhanyagolt tömeg annak a játékszerévé, véres eszközévé válhatik, akinek a felelőtlen merészsége vagy beteges diszpozíciói megadják azt az érot, hogy sokat ígérjen.

A politikai eszköznek felhasznált vallás pedig a tömegek lelki világát csak periodikusan tudja foglalkoztatni, addig, amíg egy jelszónak ephemer értékű varázsereje tart.

A régi kereszténység ereje, a reformáció korának vallási ereje hosszú időközön át fenntartották a hívők tömegeinek lelki erejét. A betegeteket ápoló katolikus és nem katolikus apácák ezrei, kik felekezetre való különbség nélkül hangtalanul, szerényen, földi jutalmat nem kérve és nem kapva, az emberiség százezreinek megfizethetetlen szolgálatokat tesznek, ezek a modern világnak minden emberi tiszteletet megérdemlő névtelen szentjei, nem a politizáló vallásból, de az eredeti hitből, az eredeti vallásból merítik a hivatásukhoz szükséges erőt.

A mindenkitől eltaszított, sértegetett zsidóknak egy egész történelmen át az okos vallásuk, a belső hitük adta és sok helyen még ma is adja azt az erőt, amely őket, a hazátlanul szétszórtakat nemcsak fenntartani, de erősíteni is tudta.

Nagyon rossz szolgálatokat tenne az emberiség fejlődésének mindenki, aki az egyes vallások között dicséret vagy becsmélő összehasonlításokat akarna tenni. Ezt nem szabad és nem lehet megtenni.

Ezt azért nem szabad megtenni, mert az emberiség főként a legutolsó évtized eseményei alatt egy olyan gondolat-

világi túlterheltségbe, amint Huszár Károly magyar miniszterelnök helyesen megjegyezte, «háborús pszichózisba» esett, hogy a mai emberiségre egy ilyen disztinkció nem megnyugtatólag, de ingerlőleg hatna, amit ma senkinek, semmilyen indokból sem szabad megtenni.

Ezt a disztinkciót azért nem lehet megtenni, mert minden egyes vallásban, az ami a vallásban a lényeg, az ideált adó erő, a hit, úgyszólván egyenlő. A külső megnyilvánulási intézmények összehasonlítása által pedig az emberi hitet nem szabad megzavarni, mert intézmények, és pedig jó vagy rossz intézmények nem a hit értékének a rovására különböznek egymástól, csak az emberek jó és rossz diszpozícióinak? a bizonyítékai, akik a reájuk bízott értéket, amely érték magasan fölötte áll az átlagos emberi képességeknek, képesek voltak annyira lejárítani, hogy az intézmények között vagy egy lelkileg mélyen szenvedőnek, vagy egy lemondónak a mély érzései tudták a hitet, a lényegét megtalálni, de az arra reászorult tömegek nem.

A felesleges intézmények le fognak hullani, a túlfejlődött intézmények meg fognak változni, ha ez a változás és megszűnés belülről fog végbemehetni, ha az emberek többsége megtalálja a hitet és ha az emberek nem fogják politikai okokból megakadályozni, hogy a hit alkossa meg a szükséges intézményeit és ne az intézmények akarják fölösleges értékpazarlással a hitet az ő céljaik szerint megformálni.

A művészetek, a szobrászat, festészet, az iparművészet, a zene- és az énekművészet nem fognak ez által szenvedni, mert a művészet emberi érték és fejlesztő emberi érték is, és mint ilyen a hit világára nemcsak hogy nem hat zavarólag, de a fejlett ízlésű emberre nézve megkönnyíti a hittel való érintkezést. Az, ami tiszta, ami nemes, mint amilyenek a művészetnek művészetileg tiszta és nemes produktumai, azok minden javításnak és újjászületésnek a tevékenységében benne fognak maradni, mert az egyik tiszta és nemes fogalom a hit, nem fogja az egyéb tiszta és nemes emberi eredményeket érinteni.

Azért ezen javításnak a munkájától semmilyen értéknek és semmilyen igazi értéket képviselő emberi intézménynek nem kell tartania.

Ezen intézményi javításoknak a gyakorlati megbeszélése már ezen niunkán kívüli alkalmat igényel.

Ezen javításoknak nem egyes embereknek teoretikus óhajai alapján, de a tömegek felébredő lelki szükségleteinek az illetékes tényezők által kellő időben történendő felismerése következtében kell a megvalósítások terére lépnie.

A bolsevikok lekicsinylő gesztussal mentek el a vallás

mellett és pedig nemcsak az intézmények, de a fogalom mellett is. Abból, hogy a vallást megtúrték és nem merték nyíltan megtámadni, nem az következik, hogy a hitvilág szükségességét belátták, hanem az, ami minden téren mutatkozott toleranciájuknak az egyetlen indító oka volt, a városnál mindig konzervatívabb falutól való félelem.

A bolsevik vezetők és a velük előre rohanó politikai, erkölcsi bírálatra, fiatal koruknál fogva is képtelen rajongók fölényes lenézéssel bántak a hittel és azt hitték, hogy az események által vezetésükre bízott tömegeknek ehelyett adtak valamit, amit ők magas világnézetnek neveztek, holott csak keserűséget és bosszúvágyat tudtak a tömegeknek adni, olyan kárpótlást, amely pusztítani és rombolni tud, de építésre képtelen.

A bolsevizmus programja ma még nagyon erős eszme, mert még sok mulasztás nincsen jóvátéve, de a bolsevizmus eszméjét is le fogja járni az az ideálhiány, amely a tömegek lelkéből hiányzik és amely hiány a bolsevizmust sokak lelkében érvényesülni engedte, amíg a bolsevizmus, mint ideál a reményben kitartott.

Azon nyert idő, amellyel a bolsevizmust a saját eszmei ideál erejének a hiánya folytán biztosan bekövetkezendő önelmulása előtt, egy erősebb tömegideál nyújtása által és nem fegyverrel, hamarább fogják legyőzni, sok elsörendű és mindenki vagyonát képező értékek a megtakarítását fogja jelenteni.

Lehet, hogy egy nagyon későbbi időben a tudás általános magasszínvonala fogja az emberiség lelki egyensúlyát fenntartani, de mindaddig, míg ez bekövetkezik, meg kell azt a tiszta értéket becsülni, amely megvan, csak meg kell találni.

XI.

A jövő.

A jövőről mindig olyankor szoktak az emberek beszélni, amikor valami nem sikerült. Egy érzékeny veszteség, egy keserves kiábrándulás a jövő felé szokta az emberiség gondolatait irányítani. A nagy világháború hatodik évében már annyi minden nem sikerült és annyi kiábrándulás érte az emberiség minden rétegét, hogy ma az egyetlen természetes vigasz a jövőben való bizalom, és az egyetlen emberi kötelesség ennek a jövőnek az egészséges kiépítése.

A dolgok nemsikerültének rendszerint lehetne egy tanulságos hasznos következménye, nevezetesen az, hogy az emberek nem elégszenek meg a balsikerek tudomásulvételével

és a károk elszenvetésével, hanem kutatni szokták a balsikerek okait.

A mint már ezen könyvnek speciálisan a zsidók kérdésével foglalkozó fejezeteiben kiemeltem, ezen balsikeri okok keresése, sajnos, rendszerint tévutakra szokott kerülni, mert a károsodott embereknek felhevült tömegei az okok keresése helyett, a könnyebben megtalálható okozatokat szokták felelősségre vonni.

Ha az okok helyes megállapítása helyett a jóvátételi eljárás megáll az okozatoknál és azokon kitölti a bosszúját, akkor elmarad a balsikerek folytán elszenvedett károkból szereshető egyetlen lehetséges haszon, a tanulság.

Ha pedig egy balsikerekkel lezárt történelmi fejezet után az emberiség, vagy csak annak egy alkotó államegysége is nem a helyesen levont tanulság, hanem egy tévedés alapján nyitja meg az új, kezdődő történelmi fejezetet, akkor ez az új fejezet nem fogja azt a jóvátévő jövőt nyújtani, amelyre az emberiségnek egy balsikerrel lezárt fejezet után szüksége van.

Ezen oknál fogva mindazon embereknek, kiknek, az elszenvedett károk dacára sikerült objektivitásukat kisebb-nagyobb mértékben megőrizni, emberi kötelességük az okok helyes, tehát pártatlan megállapítása által a fenyegető tévedést elhárítani, de legalább is azt mérsékelni.

Az bizonyos, hogy a lezárófélben lévő történelmi fejezetnek, — melynek határait a nagy francia forradalomtól napjainkig lehet megvonni, — a vezető alapeszméje hibás volt.

Bizonyos, hogy ezen történelmi fejezetnek a főmozgató alapeszméi, mozgató erői között a főszerepet, az emberi tiszteletlenség, szeretetlenség és a határtalan kapzsiság játszották.

Ezen lezáródófélben lévő történelmi fejezet egy nagy hibával kezdődött. A megelőző periódus örömeiből kizárva volt és az azon periódust lezáró nagy francia forradalom folytán szabad érvényesüléshez, tehát hatalomhoz jutott s így hamar tőkésékké vált polgári vállalkozók követték el azon hibát, hogy az addig elmaradt és nehezen várt hatalmat monopolizálni igyekeztek és a vállalataik folytán felvirágozott termelés eredményeit, tekintet nélkül a termelésbe, fektetett különféle emberi értékekre, a rendelkezésükre állott összes eszközök segítségével osztatlanul igyekeztek maguknak megtartani.

Ezen alapelv végigment az egész történelmi fejezeten és meg is hozta az elmaradhatatlan eredményt, a nagy rendszerbukást.

A bukás, a velejáró nagy elsőrendű értékpusztulási káron kívül még azon veszélyt, is magával hozta az emberi társa-

dalomra, hogy ugyanazon hibával kezdődjék az új fejlődési periódus, amely hiba az előbbinek a bukását okozta. Mindössze úgy látszott, hogy a szereplők fognak megváltozni. A most kezdődhető új fejlődési periódus elején ismét olyanok akarták a hatalmat monopolizálni, akik az előbbi fejezetben abból ki voltak zárva.

Ez az osztályharc, a kíméletlen osztályharc, amely ismét egy téves alapelven kezdődő és csak bukással végződhető új fejezetet jelentene az emberek történelmében.

Még nem múlt el teljesen az a veszély, amely az emberiséget a termelés kérdésében fenyegette, hogy a termelésben a fizikai munkások privilegizálják a hatalmat.

Ennek a másik osztályharci végletnek az elkerülésére már lehetett okos emberi gondolatokat hallani, melyek az utálatos osztály harci frazeológia szóvirágai helyett száraz, igazságos emberi hangon szólaltak meg.

Mr. I. R. Clynes angol munkaügyi miniszter 1919 május 18-án tartott nyilvános beszédében a következőket mondta:

«Idleness, no matter in what class, was the greatest source of waste any country could tolerate. Two classes were idle, arose by compulsion and the others by privilege. The difference between capital and labour was that, while the former as it grew older got richer, the latter became absolutely shorn of its value. This was due to a system existing upon enterprise. Enterprise speculation, and business methods had proved all right for those in business and the speculators, but there were some things which could no longer be left to chance, such as the immediate needs of houses, food and clothing, and these should be a common charge on the nation. These ought to be certainties. The case against capital enterprise and private landlordism was that it had failed in its function. . . . They asked for a fair struggle between man and man and brain and brain. The national needs must become national property. In regard to the question of poverty, the State ought to see to it that if men were to be poor they should not be the men who worked, but those who were idle. They were faced with a world wide discontent, because they felt that, having got some education and light implanted into their mind?, they wanted not only a chance but a certainty of that larger life that was meant for the workers, as well as for the rest of mankind.»

«A dologtalanság minden osztályban a pusztulásnak legnagyobb forrása, melyet egy állam sem tűrhet el. Két osztály volt dologtalan, az egyik kényszer (munkátlanok), a másik privilégiumok alapián. A tőke és munka közötti különbség az volt, hogy az előbbi minél régibb lett, annál jobban meggazdagodott, az utóbbi pedig minél öregebb lett,

annál jobban elveszítette minden értékét. Ez a rendszer következménye volt, mely vállalkozásra volt alapítva. Vállalkozás, spekuláció- és üzletmetódusok jóknak bizonyultak azokra nézve, akik spekuláltak, de vannak olyan dolgok, amelyeket nem szabad továbbra is a szerencsére bízni, ilyenek a lakóházak, táplálék és ruházat azonnali szükségletei, ezeknek a nemzet közös terhének kell képezniük. Ezeknek biztosított dolgoknak kellene lenniük. A tőkevállalkozás és a földmagántulajdon elleni vád az, hogy ezek csődöt mondtak a funkcionálásban. . . . Ők (a munkások) egy, ember és ember, ész és ész közötti igazságos harcot kívánnak. A nemzeti szükségleteknek nemzeti vagyont kell képezniük. A szegénységre vonatkozólag, ha kell szegény embereknek lenni, úgy az államnak gondoskodnia kellene, hogy ne azok legyenek szegények, akik dolgoznak, hanem akik dologtalanok. Ők egy világszerte elterjedt elégedetlenséget éreznek, mert átérezték azt, miután némi nevelést nyertek és felvilágosították őket, hogy ők nem szerencsét, de biztonságot akarnak, annak a nagyobb életnek a biztosítékát, amely nagyobb élet ép úgy a munkásokra, mint az emberiség egyéb részére volt értve.»

Ezen beszéd két helyi módosítástól eltekintve, a magyar közéletre is vonatkoztatható. Magyarországon nem ajánlatos a magánvállalkozás és a magánföldtulajdon elvi megszüntetése, de a két kérdéses intézmény, ezen könyv nyolcadik és kilencedik fejezeteiben foglalt elvek alapján úgy lenne átalakítható, hogy a két intézmény részleges fenntartása mellett, azok értékei mégis lényegükben nemzeti vagyonnak volnának tekinthetők.

Egyébként ezen angol kívánságokat tartalmazó beszédet minden nemzet megnyugvással fogadhatja el. A benne foglalt kívánságok nemcsak minden nemzet óriási számbeli többségé elégiténék ki, mert a számbeli többség nagyon fontos jogforrás ugyan, de nem kizárólagos, hanem egyúttal minden nemzet intellektuális és erkölcsi többségének is teljes emberi satisfactiót nyújtanának.

A munkának a tisztelete, az emberi érvényesülés lehetőségének minden gyermek részére előny- és hátránynélküli megadása és megkönnyítése, a munkának arányos jutalmazása, tehát az ember fejlesztése, ez a szociális főkérdésre, a termelő munkáskérdésre vonatkozó helyes irány egy új történelmi fokozat kezdetén.

Ez nem a bolsevik túlzók korai utópiája, nem is az emberi kapzsiság fejlődést akadályozó passzivitása, hanem azon józan mérsékleti irány, mely a természetes evolúciónak, az emberiség nagy kárára történt elmaradása folytán esedékessé vált fokozata.

Az új fejezetnek egészséges fejlődést ígérő további fő-

tétele az államok politikai berendezkedéseinek igazságossága.

Az elmúlt történelmi fejezet a nacionalizmus nevében kormányzott. De ha figyelembe vesszük az ezen könyvben felsorolt bizonyítási anyagot, akkor megállapíthatjuk, hogy ezen nacionalizmus nagyon sok államban, a legtöbben csak egy részleges nacionalizmus volt.

Levezettük, hogy azon rendszerű nacionalizmus, amely a politikai hatásköre alatt élő összes tényezőket részesíti a nacionalizmus kétségtelen előnyeiben és erre úgy válik képessé, hogy az összes tényezőktől teherbíráruk arányában szedi be a nacionalista állam fenntartásához szükséges gazdasági értékeket, az egy olyan rendszerű államkormányzati forma, amely az emberi társadalom jelenlegi átlagos kulturértékére való tekintettel az emberiségre ma a legkívánatosabb.

Mindazon országok, melyek az elmulóban levő történelmi fejezetből nagy veszteséggel kerültek ki és fognak kikerülni, nagyon okos kormányzati tanulságot fognak levonni ezen veszteségekből, ha a veszteségeiket nagyrészen okozó álnacionalizmus, a részlegesen monopolizált nacionalizmus helyett át fognak menni az általános nacionalizmus kormányzati alapelvére.

Amely országokban ez tényleg be fog következni, azon boldog ország gyors fellendülése által be fogja az emberiség kritikájának mutathatni, hogy mennyi érték ment eddig a kormányzati hibák folytán veszendőbe.

A nacionalizmus nem végcél, de a becsületes, mindenkinek értéket adó nacionalizmus egy átugorhatatlan fejlődési fokozat, amelyből helyes kormányzás esetén hamarabb fog lehetni a ma még időbelileg is eltolódott következő fejlődési fokozatra átmenni, a világ egyensúlyát fenntartani képes stabilis államszövetségek megalkotására.

Fennmarad azon nagy kormányzati elvi kérdés tisztázása, hogy a nacionalizmus ezen rendeltetését királyságok vagy köztársaságok útján fogja e hamarabb betölteni tudni ?

Mivel az ember méltósága nem szívesen túri el azt, hogy fölötte nem egy saját maga által közvetve vagy közvetlenül, időlegesen választott polgári köztársasági elnök, hanem egy öröklési jogon uralkodó és születési dicsfényvel övezett király uralkodjék, már azért is a köztársasági államforma jobban meg fog az ember izlésének felelni.

Vannak ezenkívül gyakorlati distinktiv szempontok is, azonban a kiindulási pontul választott emberi méltóság a legmagasabb fogalmi körből van véve, azért az ezen könyvben úgyszintén eléggé megtárgyalt gyakorlati elvek figyelembevételével, ezen fontos kérdést már idealiter is el lehet dönteni.

Hogy egy állam, az emberi méltóság alapján határoz-

hassa meg a leendő kormány formáját, ahhoz elsősorban az szükséges, hogy egy átlagos emberi méltóság fölött rendelkezék is.

Hazafiatlan, tehát rossz szolgálatot tenne a saját hazájának mindenki, aki ma azt merné állítani, hogy a mai országok legtöbbször, közöttük minden kétséget kizárólag Magyarország is olyan helyzetben vannak, hogy kormányformájukat az emberi méltóság alapján határozassák meg.

Ha van ország, amelyre nézve az nem szégyen, hogy nem rendelkezik egy általános átlagos szellemi magas fejlődés, tehát átlagos emberi méltóság felett, akkor kétségtelenül ilyen országnak tekintendő, a történelmen át idegen fejlődések érdekében védbástyaként felhasznált és a legvéresebb világháborúba érdekei ellen belevitt Magyarország.

Egy államtól, elsősorban a saját polgárai csak egy viszonylagos anyagi és szellemi jólétet várhatnak, amely jólétet az állam, a világpolitikai parancsoló erejű események, valamint ezekkel kapcsolatban földrajzi helyzete folytán nyújtani képes.

Minden a világháborúban és a forradalomban elvesztett érték dacára mégis szinte hihetetlen nagyságú nemzeti erő-tartalékok felett rendelkezik a megtépett Magyarország, ha figyelembe vesszük, hogy azon legfeljebb háromszázezer honalapító magyar embernek, — aki ezen országot ezer és néhány év előtt alapította — a nemzete milyen politikai véres sorscsapásokon ment keresztül a mások érdekeiért és mégis megmaradt. Ez az eredmény felemelő.

Azokban korántsem jelenti azt, hogy ettől a majdnem mindig másokért szenvedett országtól még azon eredményt is lehetne várni, hogy polgárainak már most azon átlagos szellemi erőt nyújthatta volna, amelyre egy köztársaságnak szüksége van.

Az ilyen államoknak, mint amilyen Magyarország is, királyságra van szükségük. Olyan királyságra, amely mint erős szimbólum, a nemzet, az osztatlan, a versenyző, de az osztályharc nélküli nemzet erejének a szimbóluma. Az ilyen királyságot legjobban, a legmagasabb kultúrájú nemzetnek, az angolnak királysága közelíti meg.

Egy olyan királyságra van szükség, amely alatt az ország minden rétege folytathatja, némelyik megkezdheti az emberi fejlődés kulturális munkáját.

A jó királyság tulajdonképpen nem egyéb, mint a jó köztársaság előkészítője. Ez a királyság szempontjából történelmi tragikumot jelentene, ha a jó királyság maga is már nem lenne egyéb, mint egy jó köztársaság. Egy olyan békés, csendes, tiszteletben végigmenő átolvadás, amelyben nincsen tragikum.

A rossz királyság ellenben, rossz köztársaságra készíti elő az utat, mert abban nem a kifejlődés, de az elégedetlenség határozza meg a kormány forma megváltozásának idejét, az elégedetlenség pedig olyan változtató erő, amelynek a káros következményeit éppen Magyarország, még sajnos, sokára fogja tudni kiheverni.

Tehát levonhatjuk azon végkövetkeztetést, hogy Magyarországnak ma egy olyan királyságra van sürgős szüksége, amelyben nem lesznek elhanyagolt, tehát jóhiszeműen elégedetlen tömegek, és akkor a jó királyság tulajdonképpen már egy jó köztársaság lesz, amely elég erős lesz ahhoz, hogy az esetleg mégis mutatkozó erkölcstelenekeket meg tudja fékezni.

TARTALOMJEGYZÉK.

Előszó	Oldal 3
Általános, bevezető rész:	
I. Fejlődés és felelősség	5
II. A forradalom előtti orosz államrendszer általában.....	10
III. Az orosz zsidók a forradalom előtt.....	18
IV. Az orosz zsidók a forradalom alatt.....	23
A problémák:	
V. Az egyenjogúsított zsidók és az assimiláció.....	33
VI. A jóhiszemű elégedetlenek és az erkölcstelenek.....	68
VII. Az embsrek egyenlősége és az ember nevelése.....	84
VIII. Az ipari termelés.....	94
IX. Agrár kérdések.....	107
X. A vallási ideál.....	129
XI. A jövő.....	137